

แบบสำรวจโครงการวิจัย
“สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน”

แบบสำรวจชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สามารถเตรียมการหรือปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบดังกล่าว รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการการผลิตและตลาดให้สอดคล้องกัน เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยรายละเอียดของครัวเรือนของท่าน จะถูกเก็บเป็นความลับ ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ท่านสละเวลาและอนุเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ผศ.ดร. เขียวเรศเชาวนพูนผล

หัวหน้าโครงการ

รหัสแบบสอบถาม

--	--	--	--	--	--	--	--

ผู้สัมภาษณ์.....วันที่.....
 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....โทรศัพท์ติดต่อ.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....ตำบล.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านการผลิตในอาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สภาพทั่วไปครัวเรือนที่มีส่วนต่อการผลิต

รายละเอียดของหัวหน้าครัวเรือน

- (1) หัวหน้าครัวเรือนชื่อ.....
 (2) เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
 (3) อายุ.....ปี ระดับการศึกษาสูงสุด.....

รายละเอียดของครัวเรือน

- (4) สมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน.....คน ชายคน หญิง.....คน
 (5) สมาชิกที่เป็นแรงงานภาคเกษตร จำนวนคน

- แรงงานประจำ..... คน แรงงานชั่วคราว.....คน

(6) ที่ดินที่ใช้ในการเกษตร

เอกสาร	ของตนเอง(ไร่)	เช่า(ไร่)
- โฉนดที่ดิน		
- ส.ค.1		
- ใบจอง (น.ส.2 และ น.ส.2 ก.)		
- หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 , น.ส.3 ข. , น.ส.3 ก. และแบบหมายเลข 3)		
- ใบไต่สวน (น.ส.5)		
- ภ.บ.ท. 5		
- ก.ส.น. 5		
- น.ค. 3		
- ส.ท.ก.		
- ส.ป.ก.		
- ส.ก.		

1.2 ลักษณะการผลิตของเกษตรกร

1.2.1การผลิตกาแฟ

ชนิดพืช	แปลงที่	พันธุ์	เนื้อที่ (ไร่)	อายุ ต้น	ลักษณะพื้นที่ ^ก	ลักษณะดิน ^ข	แหล่งน้ำที่ใช้กับที่ดินนั้น ^ก	ความเพียงพอของแหล่งน้ำ
กาแฟ								

หมายเหตุ: ก) ลักษณะพื้นที่ ให้ระบุ 1.ที่ลุ่ม 2.ที่ดอน 3.ที่ลาดชัน 4.อื่นๆ ระบุ

ข) ลักษณะดิน ให้ระบุ 1.ดินเหนียว 2.ดินร่วน 3.ดินร่วนปนทราย 4.ดินแดง 5.ดินร่วนปนหิน 6.อื่นๆ ระบุ

ค) แหล่งน้ำ ให้ระบุ 1.น้ำฝน 2.น้ำชลประทาน 3.น้ำบ่อ/สระ 4.ประปาภูเขา 5.อื่นๆ ระบุ

ง) ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ให้ระบุ 1.เพียงพอตลอดปี 2.เพียงพอบางช่วง 3.ขาดแคลน

1.2.2 การผลิตพืชอื่นๆ

ชนิดพืช	ชื่อพืช	พันธุ์	แปลงที่	เนื้อที่ (ไร่)	ลักษณะพื้นที่ ^ก	ลักษณะดิน ^ข	แหล่งน้ำที่ใช้กับที่ดินนั้น ^ค	ความเพียงพอของแหล่งน้ำ
ผัก	1.							
	2.							
	3.							
ไม้ผล	1.							
	2.							
	3.							
ดอกไม้	1.							
	2.							
	3.							

หมายเหตุ: ก) ลักษณะพื้นที่ ให้ระบุ 1.ที่ลุ่ม 2.ที่ดอน 3.ที่ลาดชัน 4.อื่นๆ ระบุ

ข) ลักษณะดิน ให้ระบุ 1.ดินเหนียว 2.ดินร่วน 3.ดินร่วนปนทราย 4.ดินแดง 5.ดินร่วนปนหิน 6.อื่นๆ ระบุ

ค) แหล่งน้ำ ให้ระบุ 1.น้ำฝน 2.น้ำชลประทาน 3.น้ำบ่อ/สระ 4.ประปาภูเขา 5.อื่นๆ ระบุ

ง) ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ให้ระบุ 1.เพียงพอตลอดปี 2.เพียงพอบางช่วง 3.ขาดแคลน

1.3 อาชีพหลักและอาชีพรอง

รายการ	กิจกรรม	ระบุชนิดของอาชีพ	ประสบการณ์ในอาชีพ(ปี)	รายได้จากอาชีพของครัวเรือน (บาท/ปี)
อาชีพหลัก				
☐ เกษตรกรรม	☐ ปลูกพืช (1)			
	☐ ปลูกพืช(2)			
	☐ ปลูกพืช(3)			
	☐ เลี้ยงสัตว์(1)			
	☐ เลี้ยงสัตว์(2)			
	☐ รับจ้างภาคเกษตร			
อาชีพรอง				
☐ นอกเกษตร	☐ รับราชการ			
	☐ รับจ้างทั่วไป			
	☐ ค้าขาย			
	☐ อื่น ๆ.....			

1.4 การจัดการการผลิตและการตลาดกาแฟ

1.4.1 การจัดการการผลิตกาแฟ

พื้นที่ปลูกทั้งหมด.....ไร่ จำนวนแปลงที่ปลูก.....แปลง ปลูกมาแล้ว.....ปี
 ผลผลิตทั้งปี.....กิโลกรัม (ผลสด) เริ่มเก็บผลผลิตเดือน.....สิ้นสุดการเก็บเกี่ยวเดือน.....

(1) วัตถุดิบ

รายการ	แหล่งที่ซื้อ	จำนวนที่ใช้ (ระบุหน่วย)	ปริมาตรต่อหน่วย	ราคา/หน่วย	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด (บาท)
1.ต้นกล้า พันธุ์ที่ 1..... พันธุ์ที่ 2.....					
2. ปุ๋ยคอก (กิโลกรัม)					
3. ปุ๋ยเคมี ชนิดที่ 1 ชนิดที่ 2					
4. ปุ๋ยหมัก					
5. ยากำแมลง ชนิดที่ 1..... ชนิดที่ 2..... อื่น ๆ.....					

(1) วัสดุดิบ

รายการ	แหล่งที่ซื้อ	จำนวนที่ใช้ (ระบุหน่วย)	ปริมาตรต่อหน่วย	ราคา/หน่วย	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด (บาท)
6.ยากำจัดมอด					
ชนิดที่ 1.....					
ชนิดที่ 2.....					
อื่น ๆ.....					
7.น้ำมันเชื้อเพลิง					
เครื่องสูบน้ำ					
เครื่องตัดหญ้า					
รถยนต์/รถจักรยานยนต์					
อื่นๆ.....					
8.ค่าบำรุงลำเหมือง/ชลประทาน					
9.อื่นๆ (ระบุ).....					
รวมทั้งหมด					

(2) เครื่องจักร อุปกรณ์การผลิตและโรงเรือน

รายการ	ใช้กับพืชใดบ้าง	สัดส่วนการใช้ต่อ พืชแต่ละชนิด	จำนวน (ระบุ หน่วย)	ราคา (บาท/ หน่วย)	อายุการ ใช้งาน (ปี)	ปีที่ได้มา	แหล่งที่มา	ค่าซ่อมแซม (บาท/ครั้ง) (2.1)	ตั้งแต่ซื้อมา ซ่อมกี่ครั้ง
เครื่องสูบน้ำ.....แรงม้า									
เครื่องพ่นยาสะพ่ายหลัง									
เครื่องตัดหญ้า									
เครื่องโม้/เครื่องสีสด									
เครื่องขัดเมือก									
เครื่องสีกะลา									
เครื่องควักกาแฟ									
เครื่องขัง									
เครื่องบดกาแฟ									
เครื่องชิลดุง									
กระสอบ									
อื่นๆ.....									
อื่นๆ.....									
รถยนต์									
รถมอเตอร์ไซด์									

(3) ลักษณะการผลิต เพื่อแสดงว่าเกษตรกรมีเทคนิคการผลิตอย่างไร โดยพิจารณาตั้งแต่

ขั้นตอน	เทคนิคการผลิต
3.1 การเตรียมการก่อนปลูก	
3.2 กระบวนการการปลูกกาแฟได้ เริ่ม	
3.3 กระบวนการการปลูกกาแฟ กลางแจ้ง	
3.4 การดูแลรักษา 3.4.1 การจัดการดิน	
3.4.2 การจัดการน้ำ	
3.4.3 สภาพแวดล้อมในการ ผลิต	

ขั้นตอน	เทคนิคการผลิต
3.5 การเก็บเกี่ยว	
3.6 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	

(4) ค่าจ้างแรงงานในการผลิต

รายการ	แรงงานในครัวเรือน		แรงงานแลกเปลี่ยน		แรงงานจ้าง		จ้างเครื่องจักร
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
1.การดูแลรักษา							
• ปลุกซ่อม							
จำนวนแรงงาน (คน)							
จำนวนวันทำงาน (วัน)							
จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง)							
ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท)							
ค่าใช้จ่าย (บาท)							
• ใส่ปุ๋ย ครั้งที่ 1 ช่วงออกดอก							
จำนวนแรงงาน (คน)							
จำนวนวันทำงาน (วัน)							
จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง)							
ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท)							
ค่าใช้จ่าย (บาท)							

รายการ	แรงงานในครัวเรือน		แรงงานแลกเปลี่ยน		แรงงานจ้าง		จ้างเครื่องจักร
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
● กำจัดมอด จำนวนแรงงาน (คน) จำนวนวันทำงาน (วัน) จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง) ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท) ค่าใช้จ่าย (บาท)							
● กำจัดวัชพืช ครั้งที่ 1 จำนวนแรงงาน (คน) จำนวนวันทำงาน (วัน) จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง) ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท) ค่าใช้จ่าย (บาท)							
● กำจัดวัชพืชครั้งที่ 2 จำนวนแรงงาน (คน) จำนวนวันทำงาน (วัน) จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง) ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท) ค่าใช้จ่าย (บาท)							
● กำจัดวัชพืชครั้งที่ 3 จำนวนแรงงาน (คน) จำนวนวันทำงาน (วัน) จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง) ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท) ค่าใช้จ่าย (บาท)							

(ชั่วโมง)						
ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท)						
ค่าใช้จ่าย (บาท)						
9. คนย้ายกาแฟสาร						
จำนวนแรงงาน (คน)						
จำนวนวันทำงาน (วัน)						
จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง)						
ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท)						
ค่าใช้จ่าย (บาท)						
10. คั่ว						
จำนวนแรงงาน (คน)						
จำนวนวันทำงาน (วัน)						
จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง)						
ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท)						
ค่าใช้จ่าย (บาท)						
11. บรรจุกาแฟคั่ว						
จำนวนแรงงาน (คน)						
จำนวนวันทำงาน (วัน)						
จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง)						
ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท)						

รายการ	แรงงานในครัวเรือน		แรงงานแลกเปลี่ยน		แรงงานจ้าง		จ้างเครื่องจักร
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
12. บดกาแฟคั่ว							
จำนวนแรงงาน (คน)							
จำนวนวันทำงาน (วัน)							
จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง)							
ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท)							
ค่าใช้จ่าย (บาท)							
13. บรรจุกาแฟบด							
จำนวนแรงงาน (คน)							
จำนวนวันทำงาน (วัน)							
จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน (ชั่วโมง)							
ค่าจ้างแรงงานต่อวัน (บาท)							
ค่าใช้จ่าย (บาท)							
รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด ¹							

หมายเหตุ : 1 คำนวณโดยผู้กรอกแบบสอบถาม

(5) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

1. ค่าอาหารเพื่อเลี้ยงระหว่างการผลิต.....บาท/รอบการผลิต
 2. ภาษีที่ดิน-โรงเรือน.....บาท/รอบการผลิต
 3. ค่าเช่าที่ (ถ้ามี)บาท/รอบการผลิต
 4. อื่นๆ (1) (ระบุ.....).....บาท/รอบการผลิต
 5. อื่นๆ (2) (ระบุ.....).....บาท/รอบการผลิต
- รวมค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทั้งหมด.....บาท/รอบการผลิต

(6) ค่าใช้จ่ายการตลาด

1. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์.....บาท/รอบการผลิต
 2. ค่าใช้จ่ายในการส่งกาแฟคั่ว.....บาท/รอบการผลิต
 3. อื่นๆ (1) (ระบุ.....).....บาท/รอบการผลิต
 4. อื่นๆ (1) (ระบุ.....).....บาท/รอบการผลิต
- รวมค่าใช้จ่ายการตลาดทั้งหมด.....บาท/รอบการผลิต
- รวมค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินทั้งหมด (1) + (2.1) + (4) + (5) + (6).....บาท/ปี

(7) ปัญหาการผลิตกาแฟ

ปัญหาการผลิต	ระดับความรุนแรงของปัญหา ¹	พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ (ไร่)	ผลผลิตที่สูญเสียไปจากปัญหาดังกล่าว (ระบุหน่วย)	การแก้ไข/ การปรับตัว	ผลการแก้ไข	ความต้องการความช่วยเหลือ
1.....						
2.....						
3.....						

หมายเหตุ: 1 ระดับความรุนแรงจากน้อยไปมาก 0 – 10 และ 2 หากสามารถระบุแหล่งที่ต้องการขอความช่วยเหลือได้โปรดระบุเช่น โครงการหลวง

1.4.2 การจัดการผลผลิต (การตลาด)

(1) ผลผลิตรวมทั้งหมดในหนึ่งปี กิโลกรัม

จำหน่ายแบบ 1. เมล็ดสด กิโลกรัม

2. กะลา กิโลกรัม

3. กาแฟสาร กิโลกรัม

(2) เก็บผลผลิตไว้รอขาย กิโลกรัม

(3) การจำหน่ายแบบเมล็ดสด

การจัดการผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต	จำนวน (กิโลกรัม)	ราคาจำหน่าย (บาท/กิโลกรัม)	เหตุผลที่จัดการในช่องทาง ดังกล่าว
1. ผลผลิตที่ขาย			
1.1 ขายในชุมชน/หมู่บ้าน			
- ขายให้โครงการหลวง			
- ขายให้พ่อค้าคนกลาง			
- ขายผ่านกลุ่ม			
- ขายเอง			
- อื่นๆ (ระบุ)			
1.2 ขายนอกชุมชน/หมู่บ้าน			
- ขายให้พ่อค้าคนกลาง			
- ขายเอง			
- อื่นๆ (ระบุ)			
2. อื่นๆ (ระบุ)			
รวมทั้งหมด			

(4) การจำหน่ายแบบกะลา วิธีการที่ในกระบวนการทำกะลา ☐ แบบเปียก ☐ แบบแห้ง

การจัดการผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต	จำนวน (กิโลกรัม)	ราคาจำหน่าย (บาท/กิโลกรัม)	เหตุผลที่จัดการในช่องทาง ดังกล่าว
1.ผลผลิตที่ขาย			
1.1 ขายในชุมชน/หมู่บ้าน			
- ขายให้โครงการหลวง			
- ขายให้พ่อค้าคนกลาง			
- ขายผ่านกลุ่ม			
- ขายเอง			
- อื่นๆ (ระบุ)			
1.2 ขายนอกชุมชน/หมู่บ้าน			
- ขายให้พ่อค้าคนกลาง			
- ขายเอง			
- อื่นๆ (ระบุ)			
2.อื่นๆ (ระบุ)			
รวมทั้งหมด			

(5) การจำหน่ายแบบกาแฟสาร

การจัดการผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต	จำนวน (กิโลกรัม)	ราคาจำหน่าย (บาท/กิโลกรัม)	เหตุผลที่จัดการในช่องทาง ดังกล่าว
1.ผลผลิตที่ขาย			
1.1 ขายในชุมชน/หมู่บ้าน			
- ขายให้โครงการหลวง			
- ขายให้พ่อค้าคนกลาง			
- ขายผ่านกลุ่ม			
- ขายเอง			
- อื่นๆ (ระบุ)			
1.2 ขายนอกชุมชน/หมู่บ้าน			
- ขายให้พ่อค้าคนกลาง			
- ขายเอง			
- อื่นๆ (ระบุ)			
2.อื่นๆ (ระบุ)			
รวมทั้งหมด			

(6) กรุณาวาดรูปโซ่อุปทานของผลผลิตของท่าน

(7) ท่านทราบหรือไม่ผลผลิตของท่านถูกจำหน่ายให้ใครเป็นคนสุดท้าย

() ทราบ ระบุ.....

() ไม่ทราบ

(8) ปัญหาการจัดการตลาดผลผลิต

ปัญหาการตลาด	ระดับความรุนแรง ของปัญหา ¹	การแก้ไข/การปรับตัว	ผลการแก้ไข	ความต้องการความช่วยเหลือ ²
1.....				
.....				
.....				
2.....				
.....				
.....				
3.....				
.....				
.....				
4.....				
.....				
.....				
5.....				
.....				
.....				

หมายเหตุ: 1.ระดับความรุนแรงจากน้อยไปมาก 0-10 และ 2.หากสามารถระบุแหล่งที่ต้องการขอความช่วยเหลือได้โปรดระบุเช่น อบต.

(9) ปริมาณและคุณภาพผลผลิต

ปริมาณผลผลิต

1. ความสม่ำเสมอของผลผลิตกาแฟ

() สม่ำเสมอ สามารถเก็บผลผลิตได้ทุก.....วัน

เนื่องจาก.....

.....

.....

() ไม่สม่ำเสมอเนื่องจาก.....

.....

2. ผลผลิตของท่านเพียงพอจำหน่ายในแต่ละปีหรือไม่

() เพียงพอ

() ไม่เพียงพอท่านแก้ปัญหาอย่างไร

.....

คุณภาพผลผลิตและมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (good agricultural practice:GAP)

3. มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สำหรับกาแฟ

3.1 ท่านคิดว่าคุณภาพเมล็ดกาแฟของท่านดีขึ้นหรือแย่ลง เมื่อเปรียบเทียบผลผลิตในช่วง 5 ปี
ล่าสุด (2551-2556)

() ดีขึ้น เนื่องจาก.....

() ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

() แย่ลง เนื่องจาก.....

3.2 ท่านคิดว่าราคาขายที่ท่านได้รับ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพเมล็ดกาแฟหรือไม่ อธิบาย

() สัมพันธ์ อย่างไรอธิบาย.....

.....

() ไม่สัมพันธ์ อย่างไรอธิบาย.....

.....

3.3 ท่านคิดว่า ท่านสามารถปรับหรือยกระดับคุณภาพเมล็ดกาแฟของท่านให้ดีกว่าที่เป็นอยู่นี้ได้หรือไม่ อย่างไร

() ได้ อย่างไร.....

.....(ตอบคำถามต่อข้อ 3.4 และ 3.5)

() ไม่ได้ เนื่องจาก.....

3.4 ในกรณีที่ท่านคิดว่าสามารถยกระดับคุณภาพเมล็ดกาแฟของท่าน ท่านคิดว่าอะไรคือ ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ตัดสินใจยกระดับคุณภาพเมล็ดกาแฟของท่าน

- () ราคาผลผลิต
- () ต้นทุนการผลิต
- () การได้ปัจจัยการผลิต
- () การมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ชัดเจน
- () อื่นๆ ระบุ.....

3.5 ท่านคิดว่าการยกระดับคุณภาพเมล็ดกาแฟของท่านจำเป็นหรือไม่ ที่ต้องมีหน่วยงานหรือบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ

() จำเป็น

ใครควรเข้ามา.....

เรื่องที่ควรช่วย.....

() ไม่จำเป็น เนื่องจาก.....

3.6 ส่วนของท่านได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (good agricultural practice: GAP) สำหรับกาแฟ

หรือไม่

() ได้รับแล้ว เมื่อปีพ.ศ.....(ตอบคำถามข้อ 3.7-3.8)

() ยังไม่ได้รับเพราะเหตุใด.....(ตอบคำถามข้อ 3.9)

3.7 ท่านคิดว่าการได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สำหรับกาแฟ เป็นการสะท้อนว่ากาแฟของท่านคุณภาพดีขึ้นกว่าตอนที่ไม่มีมาตรฐาน GAP หรือไม่

() มีผล

อย่างไร.....

() ไม่มีผล

เพราะ.....

3.8 ท่านคิดว่าการได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สำหรับกาแฟ ส่งผลต่อการได้รับราคากาแฟของท่านสูงขึ้นหรือไม่

() มีผล

อย่างไร.....

() ไม่มีผล

เพราะ.....

3.9 ในกรณีที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สำหรับกาแฟ ท่านสนใจหรือมีแนวโน้มที่จะขอมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีหรือไม่

() มีแนวโน้มจะขอ

อย่างไร.....

() ไม่มีแนวโน้มจะขอ

เพราะ.....

3.10 ท่านคิดว่าควรมีการใช้มาตรฐานสินค้าตัวอื่น นอกเหนือจาก GAP กับกาแฟหรือไม่

() ควร

มาตรฐาน(ระบุ).....

เนื่องจาก.....

() ไม่ควร

เนื่องจาก.....

1.4.3 การจัดการการเงินของการผลิตกาแฟ

(1) เงินทุนในการผลิตกาแฟ บาทต่อ (ระบุต่อปี/ต่อรอบ)

(2) แหล่งที่มาของเงินทุน

แหล่งที่มาของเงินทุน	จำนวนเงิน (บาท)	สัดส่วน (ร้อยละ) ของ เงินทุนทั้งหมด
() ตนเอง		
() กู้ยืม		
() อื่นๆ (ระบุ)		
รวมทั้งหมด (บาท)		

(3) เงินทุนเพียงพอในการผลิตกาแฟแต่ละปีหรือไม่

() เพียงพอ

() ไม่เพียงพอ แก้ปัญหาอย่างไร

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นที่มีต่อการปรับตัวของเกษตรกร

2.1 **ทักษะการผลิต (production practices)** เพื่อแสดงว่าเกษตรกรมีภูมิปัญญาการผลิตหรือ
อุปกรณ์การผลิตที่เกิดจากภูมิปัญญาแตกต่างกันหรือไม่ โดยพิจารณาตั้งแต่

ขั้นตอน	ภูมิปัญญาการผลิต / อุปกรณ์การผลิตที่เกิดจากภูมิปัญญา
1) การเตรียมการ ก่อนปลูก	
1.1 การเตรียม/ คัดเมล็ดพันธุ์	☐ แตกต่างอธิบาย..... ☐ ไม่แตกต่าง
1.2 การเตรียม พื้นที่	☐ แตกต่างอธิบาย..... ☐ ไม่แตกต่าง
2) กระบวนการการ ปลูก	☐ แตกต่างอธิบาย..... ☐ ไม่แตกต่าง

ขั้นตอน	ภูมิปัญญาการผลิต / อุปกรณ์การผลิตที่เกิดจากภูมิปัญญา
3) การดูแล รักษาการจัดการ ดิน-น้ำ สภาพแวดล้อม ในการผลิต	☐ แตกต่างอธิบาย..... ☐ ไม่แตกต่าง
4) การเก็บเกี่ยว	☐ แตกต่างอธิบาย..... ☐ ไม่แตกต่าง
5) การจัดการหลัง การเก็บเกี่ยว	☐ แตกต่างอธิบาย..... ☐ ไม่แตกต่าง

2.2 ทักษะการตลาด (marketing practices) เพื่อแสดงว่าเกษตรกรมีเทคนิคการตลาดที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร โดยพิจารณาตั้งแต่

ขั้นตอน	เทคนิคการตลาด
1) การวางแผน การตลาดก่อนการ ผลิต	☐ แตกต่างอธิบาย..... ☐ ไม่แตกต่าง
2) การวางแผน การตลาดหลังการ ผลิต	☐ แตกต่างอธิบาย..... ☐ ไม่แตกต่าง
3) การจัดการตลาด ของสินค้าที่ ไม่ได้มาตรฐาน	☐ แตกต่างอธิบาย..... ☐ ไม่แตกต่าง

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

3.1 ท่านทราบหรือไม่ว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

- () ทราบ ตอบตั้งแต่ข้อ 3.2
() ไม่ทราบ ข้ามไปตอบข้อ 3.3

3.2 กรณีที่ทราบ

- (1) ท่านทราบข้อมูลจากแหล่งใด (ระบุแหล่ง)
- (2) ความรู้ และความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับอาเซียน

.....

.....

.....

.....

.....

- (3) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรเกี่ยวกับอาเซียน

แหล่งข้อมูล	ประเด็นของข้อมูล
1.	
2.	
3.	
4.	

- (4) การตระหนักถึงโอกาส และปัญหาของการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะมีผลต่อเกษตรกร

ประเด็น	การตระหนัก (โอกาส/ปัญหา)
1.การผลิต	
2.เทคโนโลยีการผลิต	
3.การตลาด	
4.การขนส่ง	
5.การแปรรูป	
6.อื่น ๆ.....	
7.อื่น ๆ.....	

- (5) ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบของเกษตรกร (ตัวท่าน) เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประเด็น	ข้อได้เปรียบ	ข้อเสียเปรียบ
1.การผลิต		
2.เทคโนโลยีการผลิต		
3.การตลาด		
4.การขนส่ง		
5.การแปรรูป		
6.อื่นๆ.....		
7.อื่นๆ.....		

- (6) แนวทางการปรับตัวของเกษตรกร (ตัวท่าน) ต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- (7) ความต้องการของเกษตรกรต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อปรับตัวกับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ท่านทราบหรือไม่ว่า ปัจจุบันมีกาแฟจากต่างประเทศถูกนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย

() ทราบ

ประเทศ	ลักษณะผลิตภัณฑ์	คุณภาพเป็นอย่างไรในทัศนะของท่าน
1.....		
2.....		
3.....		

() ไม่ทราบ

3.4 ท่านคิดว่าการได้มาตรฐานสินค้าเป็นสิ่งจำเป็นในการจำหน่ายผลผลิตเมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือไม่

() จำเป็น

เพราะ

มาตรฐานเรื่องใดระบุ.....

.....

() ไม่จำเป็น

เพราะ

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการเข้าเป็นสมาชิกของโครงการหลวง (เฉพาะสมาชิกโครงการหลวง)

4.1 ท่านพอใจกับการผลิตกับโครงการหลวงหรือไม่

() พอใจ เพราะ.....

() ไม่พอใจ เพราะ.....

4.2 คุณภาพของผลผลิตของท่าน (โดยเฉลี่ยทั้งปี) ตรงตามมาตรฐานของโครงการหลวง %

- ทำอย่างไรกับผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานของโครงการหลวง.....

4.3 หลังจากเข้าร่วมโครงการหลวงแล้วคิดว่ามีฐานะความเป็นอยู่อย่างไร

() ดีวก่อนเข้า เพราะ.....

() เท่าเดิม เพราะ.....

() แย่กว่าเดิมเพราะ.....

() สูงขึ้น เพราะ

() ไม่แน่ใจ เพราะ

4.5 การปรับตัวของเกษตรกร (ตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการหลวง จนถึงปัจจุบัน รวมถึงสภาพปัญหาที่พบและแนวทางการปรับตัวเป็นอย่างไร)

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

4.6 ข้อเสนอแนะต่อมูลนิธิโครงการหลวง หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรที่จะต้องเผชิญกับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟอาราบิก้า
โครงการวิจัย“สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน”

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรก่อนการเข้าร่วมการอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟอาราบิก้า โดยรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ท่านสละเวลาและอนุเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ผศ.ดร. เยาวเรศ เชาวน์พูนผล

หัวหน้าโครงการ

รหัสแบบสอบถาม

--	--	--	--	--	--	--	--

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....โทรศัพท์ติดต่อ.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....ตำบล.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟอาราบิก้า

1.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(1) เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

(2) อายุ.....ปี ระดับการศึกษาสูงสุด.....

(3) สมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน

(4) สมาชิกที่เป็นแรงงานภาคเกษตร จำนวน.....คน

- แรงงานประจำ.....คน แรงงานชั่วคราว.....คน

(5) กิจกรรมการเกษตรที่ทำในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ปลูกกาแฟ ☐ ทำสวน ระบุ.....

☐ ทำไร่ ระบุ..... ☐ เลี้ยงสัตว์ ระบุ.....

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

(6) รายได้หลักมาจาก.....จำนวน.....บาทต่อปี

1.2 ท่านทราบต้นทุนการผลิตกาแฟของท่านหรือไม่

- ☐ ไม่ทราบ ☐ ทราบ ระบุ.....บาทต่อกิโลกรัม (ผลสด)

1.3 ท่านเคยเข้ารับการอบรมการทำบัญชีต้นทุนการผลิตหรือไม่

- ☐ เคย ระบุหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้.....
☐ ไม่เคย

1.4 ท่านเคยจดบันทึกรายการค่าใช้จ่ายการผลิตกาแฟหรือไม่

- ☐ เคย (ทำข้อ 1.5-1.9 และข้อ 1.11 เป็นต้นไป) ☐ ไม่เคย (ข้ามไปทำข้อ 1.10 เป็นต้นไป)

1.5 ท่านจดบันทึกรายการค่าใช้จ่ายการผลิตกาแฟสม่ำเสมอเพียงใด

- ☐ ทุกครั้งที่มีการจ่าย ☐ จดบ้างไม่จดบ้าง
☐ อื่นๆ ระบุ.....

1.6 เพราะเหตุใดท่านจึงจดยรายการค่าใช้จ่ายในการผลิตกาแฟ

- ☐ เพื่อเป็นแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ☐ เพื่อให้ทราบต้นทุนการผลิตในแต่ละปี
☐ เพื่อบันทึกความจำเป็นในการใช้จ่ายแต่ละครั้ง ☐ อื่นๆ ระบุ.....

1.7 ท่านจดยรายการค่าใช้จ่ายในการผลิตกาแฟอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ค่าวัตถุดิบในการผลิตกาแฟ เช่น บัวยเคมี ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า
☐ แรงงานจ้าง
☐ เครื่องมือ/อุปกรณ์การเกษตร
☐ ค่าน้ำมันในการขนส่งผลผลิต
☐ อื่นๆ ระบุ.....

1.8 ท่านคิดว่าการจดยค่าใช้จ่ายในการผลิตกาแฟของท่านมีความถูกต้องเพียงใด

- ☐ ถูกต้อง ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่ทราบ

1.9 ท่านเคยใช้ประโยชน์จากบัญชีค่าใช้จ่ายที่ท่านจดบันทึกหรือไม่

- ☐ ไม่ ☐ เคย ใช้ประโยชน์โดย.....

1.10 เพราะเหตุใดท่านจึงไม่ทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟ

- ☐ ไม่มีความรู้การทำบัญชีต้นทุนการผลิต ☐ การทำบัญชีมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก
☐ ไม่เห็นความสำคัญของการทำบัญชีต้นทุนการผลิต ☐ อื่นๆ ระบุ.....

1.11 เหตุผลที่ท่านเข้าร่วมการอบรมเรื่องการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟครั้งนี้ เนื่องจาก

- ☐ อยากได้ความรู้เพิ่มเติม
☐ ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำบัญชีต้นทุนการผลิต
☐ อื่นๆ ระบุ.....

1.12 ท่านคาดหวังอะไรจากการเข้าร่วมอบรมเรื่องการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟครั้งนี้

- ☐ รู้ต้นทุนการผลิตของตนเอง
- ☐ สามารถนำไปวางแผนการลดต้นทุนการผลิตกาแฟได้
- ☐ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบันทึกต้นทุนการผลิตพืชอื่นได้
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 การประเมินผลความรู้ก่อนการอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟรายปี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด

ความรู้และความเข้าใจ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1. ต้นทุนการผลิต คือ ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น			
2. ต้นกล้ากาแฟที่ท่านทำการเพาะเอง เพื่อใช้ในการปลูก ซ่อมแซมในสวนกาแฟ คือ ต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน			
3. การใช้แรงงานในครัวเรือน และแรงงานแลกเปลี่ยน คือ ต้นทุนการผลิตที่ไม่เป็นตัวเงิน			
4. ปุ๋ยหมักที่ท่านผลิตเองโดยใช้เศษวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบ กาแฟ เปลือกกาแฟ คือ ต้นทุนที่เป็นเงินตัวเงิน			
5. การบันทึกบัญชีต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย รายรับ รายจ่าย			
6. การทำบัญชีต้นทุนไม่จำเป็นต้องคิดต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน เพราะไม่ได้จ่ายเงินจริง			
7. การทำบัญชีต้นทุนการผลิตทำให้ท่านทราบว่า ในการผลิต ของท่านได้รับกำไร หรือขาดทุน			
8. การทำบัญชีต้นทุนการผลิต สามารถทำให้ท่านเห็นค่าใช้จ่าย ที่ท่านได้ทำการลงทุน เพื่อเป็นแนวทางให้ท่านในการลด ต้นทุนการผลิตในส่วนที่ไม่จำเป็น			

แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟอาราบิก้า
โครงการวิจัย“สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน”

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรหลังจากเข้าร่วมการอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟอาราบิก้า โดยรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ท่านสละเวลาและอนุเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ผศ.ดร. เขาวเรศ เขาวนพูนผล

หัวหน้าโครงการ

รหัสแบบสอบถาม

--	--	--	--	--	--	--	--

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....โทรศัพท์ติดต่อ.....

ส่วนที่ 1 การประเมินผลความรู้หลังการอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟอาราบิก้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด

ความรู้และความเข้าใจ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1. ต้นทุนการผลิต คือ ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น			
2. ต้นกล้ากาแฟที่ท่านทำการเพาะเอง เพื่อใช้ในการปลูกซ่อมแซมในสวนกาแฟ คือ ต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน			
3. การใช้แรงงานในครัวเรือน และแรงงานแลกเปลี่ยน คือ ต้นทุนการผลิตที่ไม่เป็นตัวเงิน			
4. ปุ๋ยหมักที่ท่านผลิตเองโดยใช้เศษวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบกาแฟ เปลือกกาแฟ คือ ต้นทุนที่เป็นเงินตัวเงิน			
5. การบันทึกบัญชีต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย รายรับ รายจ่าย			
6. การทำบัญชีต้นทุนไม่จำเป็นต้องคิดต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน เพราะไม่ได้จ่ายเงินจริง			
7. การทำบัญชีต้นทุนการผลิตทำให้ท่านทราบว่า ในการผลิตของท่านได้รับกำไร หรือขาดทุน			

ความรู้และความเข้าใจ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
8. การทำบัญชีต้นทุนการผลิต สามารถทำให้ท่านเห็นค่าใช้จ่ายที่ท่านได้ทำการลงทุน เพื่อเป็นแนวทางให้ท่านในการลดต้นทุนการผลิตในส่วนที่ไม่จำเป็น			

ส่วนที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับหลังจากการเข้าร่วมการอบรมการทำบัญชีต้นทุนการผลิต

กาแฟ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบตามความคิดเห็นของท่าน

ประเด็นคำถาม	ระดับความรู้ความเข้าใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ท่านคิดว่าเกษตรกรมีความจำเป็นต้องทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟมากน้อยเพียงใด			
2. ท่านเข้าใจความหมายของต้นทุนการผลิตกาแฟเพียงใด			
3. ท่านเข้าใจขั้นตอนการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟเพียงใด			
4. ขั้นตอนในการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟมีความยากมากน้อยเพียงใด			
5. ท่านมีความมั่นใจว่าการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟของท่านมีความถูกต้อง			
6. การได้รับการอบรมทำให้เข้าใจการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟและสามารถนำไปปฏิบัติได้			
7. การได้รับคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ทำให้อยากทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟมากขึ้น			
8. ท่านสามารถถ่ายทอดความรู้การทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟให้กับบุคคลอื่นได้ เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน เป็นต้น			
9. คู่มือและเอกสารประกอบการบรรยายมีความเหมาะสม และทำให้ท่านมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น			
10. ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการเข้าร่วมอบรมการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟ			

ส่วนที่ 3 การนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์

3.1 สำหรับท่านที่เคยทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟ หลังจากการเข้าร่วมการอบรมท่านจะมีการทำบัญชีต้นทุนการผลิตหรือไม่

- ☐ ทำต่อ เพราะ.....
- ☐ ไม่ทำ เพราะ.....

3.2 สำหรับท่านที่ไม่เคยทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟ หลังจากการเข้าร่วมการอบรมท่านจะมีการทำบัญชีต้นทุนการผลิตหรือไม่

- ☐ ทำ เพราะ.....
- ☐ ไม่ทำ เพราะ.....

3.3 ท่านได้รับประโยชน์จากการอบรมหรือไม่ อย่างไร

- ☐ ไม่ได้
- ☐ ได้ อย่างไร.....

3.4 ท่านจะนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อไปหรือไม่ อย่างไร

- ☐ ไม่ใช่ เพราะ.....
- ☐ ใช่ โดย ☐ นำไปบันทึกรายการค่าใช้จ่ายในปีนนี้เลย
- ☐ นำไปบันทึกรายการค่าใช้จ่ายการผลิตพืชอื่น
- ☐ นำไปคิดต้นทุนการผลิตกาแฟ เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

3.5 ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรคในการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟของท่าน

- ☐ มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟได้
- ☐ ขั้นตอนในการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟมีความยุ่งยาก
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

3.6 ท่านได้รับประโยชน์ตามที่คาดหมายหรือไม่

- ☐ ได้ประโยชน์มากกว่าที่คาดหมาย ☐ ได้ประโยชน์ตามที่คาดหมาย
- ☐ ได้ประโยชน์น้อยกว่าที่คาดหมาย ☐ ไม่ได้ประโยชน์ตามที่คาดหมาย

3.7 ท่านคิดว่าการอบรมเรื่องใดน่าจะมีประโยชน์ต่อท่าน

- ☐ เทคโนโลยีการผลิตกาแฟอราบิก้า เช่น เทคนิคการกำจัดมอด
- ☐ มาตรฐาน/คุณภาพกาแฟอราบิก้า
- ☐ อื่นๆ.....

แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจการประเมินคุณภาพกาแฟอราบิก้า
โครงการวิจัย“สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน”

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรก่อนการเข้าร่วมการอบรมการประเมินคุณภาพกาแฟอราบิก้า โดยรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ท่านสละเวลาและอนุเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ผศ.ดร. เยาวเรศ เชาวน์พูนผล

หัวหน้าโครงการ

รหัสแบบสอบถาม

--	--	--	--	--	--	--	--

ชื่อ-นามสกุล.....โทรศัพท์ติดต่อ.....
 บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน..... ตำบล.....
 อำเภอ..... จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามการประเมินคุณภาพกาแฟอราบิก้า

1.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(1) เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

(2) อายุ.....ปี ระดับการศึกษาสูงสุด.....

(3) กิจกรรมการเกษตรที่ทำในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ปลูกกาแฟ ☐ ทำสวน ระบุ.....

☐ ทำไร่ ระบุ..... ☐ เลี้ยงสัตว์ ระบุ.....

☐ อื่น ๆ ระบุ

1.2 ท่านเคยได้รับการอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีการผลิตจากเจ้าหน้าที่ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนหรือไม่

☐ เคย ระบุหน่วยงาน.....

☐ ไม่เคย (ข้ามไปทำข้อ 1.5 เป็นต้นไป)

1.3 กรณีที่ เคย ได้รับการอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ท่านได้นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในกระบวนการผลิตมากน้อยเพียงใด

- ☐ มาก อย่างไร.....
- ☐ น้อย อย่างไร.....

1.4 ผลจากการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ ในกระบวนการผลิต ส่งผลให้ปริมาณ คุณภาพของผลผลิต และรายได้จากการผลิตกาแฟของท่าน เพิ่มขึ้นหรือไม่

- ☐ เพิ่มขึ้น ร้อยละ.....
- ☐ ลดลง ร้อยละ.....
- ☐ เท่าเดิม

1.5 ท่านมีการปลูกกาแฟในลักษณะใด

- ☐ ปลูกกลางแจ้ง ☐ ปลูกใต้ร่มไม้ ☐ ปลูกกลางแจ้งสลับใต้ร่มไม้

1.6 กระบวนการผลิตกาแฟของท่านถูกต้องตามหลักวิชาการหรือตามคำแนะนำของนักวิชาการหรือไม่

- ☐ ถูกต้อง ☐ ไม่ถูกต้อง ☐ ไม่แน่ใจ

1.7 ท่านมีวิธีการวัดหรือประเมินคุณภาพผลผลิตกาแฟของท่านหรือไม่

- ☐ มี ระบุวิธีการวัดหรือประเมินคุณภาพ.....
- ☐ ไม่มี

1.8 ท่านคิดว่าผลผลิตกาแฟของท่านมีคุณภาพหรือไม่

- ☐ มีคุณภาพ ☐ ไม่มีคุณภาพ ☐ ไม่แน่ใจ

1.9 ผลผลิตกาแฟของท่านผ่านมาตรฐานคุณภาพของโครงการหลวงหรือไม่ (เฉพาะสมาชิกโครงการหลวง)

- ☐ ผ่าน
- ☐ ไม่ผ่าน เพราะ.....

ท่านทำอย่างไรกับผลผลิตที่ไม่ผ่าน.....

1.10 ผลผลิตกาแฟของท่านผ่านมาตรฐานคุณภาพของผู้รับซื้อหรือไม่

- ☐ ผ่าน
- ☐ ไม่ผ่าน เพราะ.....

ท่านทำอย่างไรกับผลผลิตที่ไม่ผ่าน.....

1.11 ท่านสามารถเพิ่มคุณภาพผลผลิตกาแฟจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้หรือไม่

☐ ได้ อย่างไร.....

☐ ไม่ได้ เนื่องจาก.....

1.12 กรณีที่ท่านสามารถยกระดับคุณภาพผลผลิตกาแฟได้ เหตุผลที่ทำให้ท่านอยากยกระดับ

☐ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้า ☐ เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้มากขึ้น

☐ เพื่อให้มีตลาดรับซื้อที่แน่นอน ☐ อื่นๆ ระบุ.....

1.13 ท่านคิดว่าผลผลิตกาแฟที่มีคุณภาพส่งผลให้ราคาสูงขึ้นหรือไม่

☐ สูงขึ้น ☐ ไม่ เนื่องจาก.....

1.14 ท่านคิดว่าการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปีพ.ศ.2558 มีผลทำให้ท่านต้องยกระดับคุณภาพผลผลิตกาแฟของท่านหรือไม่

☐ มีผล

☐ ไม่มีผล เพราะ.....

1.15 เหตุผลที่ท่านเข้าร่วมการอบรมเรื่องการประเมินคุณภาพกาแฟรายปีครั้งนี้ เนื่องจาก

☐ อยากได้ความรู้เพิ่มเติม

☐ ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการผลิตกาแฟ

☐ อื่นๆ ระบุ.....

1.16 ท่านคาดหวังอะไรจากการเข้าร่วมอบรมเรื่องการประเมินคุณภาพกาแฟรายปีครั้งนี้

☐ สามารถพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟ

☐ สามารถนำไปวางแผนการผลิตกาแฟที่มีคุณภาพมากขึ้นได้

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 การประเมินผลความรู้ก่อนการอบรมการประเมินคุณภาพกาแฟอาราบิก้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด

ความรู้และความเข้าใจ	ถูก	ผิด	ไม่ทราบ
1. คุณภาพกาแฟประเมินได้จากลักษณะของเมล็ดกาแฟเพียงอย่างเดียว			
2. สีของเมล็ดกาแฟสารที่ดีมีลักษณะสีเขียวอมฟ้า			
3. ความชื้นของเมล็ดกาแฟที่ดีไม่ควรมีความชื้นเกินร้อยละ 13			
4. ลักษณะพื้นที่ปลูกทำให้เมล็ดกาแฟมีคุณภาพต่างกัน			
5. กลิ่นกาแฟที่ดีจะมีลักษณะเหม็นเปรี้ยว			
6. กาแฟผลสด (เชอรี่) ไม่ควรนำไปลอยน้ำก่อนปอกเปลือก (ไม่)			
7. การประเมินคุณภาพสามารถวัดได้จากรสชาติกาแฟ			
8. กาแฟกะลาที่แห้งแล้วควรเก็บรวมกับผลผลิตชนิดอื่นๆ			
9. คุณภาพของผลผลิตกาแฟขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อม และการดูแลจัดการสวนกาแฟ			
10. การผลิตกาแฟที่มีคุณภาพสามารถยกระดับราคากาแฟของเกษตรกร			

แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจการประเมินคุณภาพกาแฟอราบิก้า
โครงการวิจัย“สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน”

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “สินค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรหลังจากเข้าร่วมการอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟอราบิก้า โดยรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ท่านสละเวลาและอนุเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ผศ.ดร. เขาวเรศ เขาวนพูนผล

หัวหน้าโครงการ

รหัสแบบสอบถาม

--	--	--	--	--	--	--	--

ชื่อ-นามสกุล..... โทรศัพท์ติดต่อ.....

ส่วนที่ 1 การประเมินผลความรู้หลังการอบรมการประเมินคุณภาพกาแฟอราบิก้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด

ความรู้และความเข้าใจ	ถูก	ผิด	ไม่ทราบ
1. คุณภาพกาแฟประเมินได้จากลักษณะของเมล็ดกาแฟเพียงอย่างเดียว			
2. สีของเมล็ดกาแฟสารที่ดีมีลักษณะ สีเขียวอมฟ้า			
3. ความชื้นของเมล็ดกาแฟที่ดีไม่ควรมีความชื้นเกินร้อยละ 13			
4. ลักษณะพื้นที่ปลูกทำให้เมล็ดกาแฟมีคุณภาพต่างกัน			
5. กลิ่นกาแฟที่ดีจะมีลักษณะเหม็นเปรี้ยว			
6. กาแฟผลสด (เชอรี่) ไม่ควรนำไปลอยน้ำก่อนปอกเปลือก (ไม่)			
7. การประเมินคุณภาพสามารถวัดได้จากรสชาติกาแฟ			
8. กาแฟกะลาที่แห้งแล้วควรเก็บรวมกับผลผลิตชนิดอื่นๆ			

ความรู้และความเข้าใจ	ถูก	ผิด	ไม่ทราบ
9. คุณภาพของผลผลิตกาแฟขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อม และการดูแลจัดการสวนกาแฟ			
10. การผลิตกาแฟที่มีคุณภาพสามารถยกระดับราคากาแฟของเกษตรกร			

ส่วนที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับหลังจากการเข้าร่วมการอบรมการประเมินคุณภาพกาแฟ
อรบิก้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบตามความคิดเห็นของท่าน

ประเด็นคำถาม	ระดับความรู้ความเข้าใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ท่านคิดว่าเกษตรกรมีความจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟมากขึ้นเพียงใด			
2. ท่านเข้าใจในการผลิตกาแฟคุณภาพมากขึ้นเพียงใด			
3. ท่านสามารถนำความรู้จากการอบรม ไปปรับปรุงการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ			
4. ขั้นตอนในการพัฒนาคุณภาพการผลิตกาแฟ เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตจากเดิมมากขึ้นเพียงใด			
5. ท่านมีความมั่นใจว่าการผลิตกาแฟของท่านมีความถูกต้องตามมาตรฐานคุณภาพหรือไม่			
6. การได้รับการอบรมทำให้เข้าใจการประเมินคุณภาพกาแฟอรบิก้าและสามารถนำไปพัฒนาการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพได้			
7. การได้รับคำแนะนำทำให้ท่านเกิดความตั้งใจในการพัฒนาคุณภาพได้มากขึ้นเพียงใด			
8. ท่านสามารถถ่ายทอดความรู้การประเมินคุณภาพกาแฟอรบิก้าให้กับบุคคลอื่นได้ เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน เป็นต้น			

ประเด็นคำถาม	ระดับความรู้ความเข้าใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
9. คู่มือและเอกสารประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมและทำให้ท่านมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น			
10. ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการเข้าร่วมอบรมการประเมินคุณภาพกาแฟอาราบิก้า			

ส่วนที่ 3 การนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์

3.1 หลังจากการเข้าร่วมการอบรมท่านจะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตของท่านหรือไม่

- ☐ เปลี่ยน เพราะ.....
- ☐ ไม่เปลี่ยน เพราะ.....

3.2 การกำหนดมาตรฐานคุณภาพมีความเหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟของท่านหรือไม่

- ☐ เหมาะสม
- ☐ ไม่เหมาะสม อย่างไร.....

3.4 ท่านสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อไปหรือไม่ อย่างไร

- ☐ ไม่ได้
- ☐ ได้ โดย ☐ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ
- ☐ นำไปปรับปรุงการผลิตและการแปรรูปผลผลิตกาแฟ
- ☐ เพื่อถ่ายทอดความรู้ในการประเมินคุณภาพให้แก่เกษตรกรรายอื่นและร่วมกันพัฒนาการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพมากขึ้น
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

3.5 ท่านคิดว่าอะไรคือปัญหาในการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ

- ☐ เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินคุณภาพของผลผลิตกาแฟ
- ☐ กระบวนการการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพมีความยุ่งยาก
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

3.6 ท่านได้รับประโยชน์ตามที่คาดหวังหรือไม่

- ☐ ได้ประโยชน์มากกว่าที่คาดหวัง ☐ ได้ประโยชน์ตามที่คาดหวัง
- ☐ ได้ประโยชน์น้อยกว่าที่คาดหวัง ☐ ไม่ได้ประโยชน์ตามที่คาดหวัง

3.7 ท่านคิดว่าการอบรมเรื่องใดน่าจะมีประโยชน์ต่อท่าน

- ☐ เทคโนโลยีการผลิตกาแฟอาราบิก้า เช่น เทคนิคการกำจัดมอด
- ☐ การสร้างมูลค่าเพิ่มและการตลาดกาแฟอาราบิก้า
- ☐ อื่นๆ.....

แบบสอบถามประเมินโครงการวิจัย สิ้นค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันใน การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “สิ้นค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลการเข้าร่วมโครงการวิจัยของเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย โดยรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ท่านสละเวลาและอนุเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ผศ.ดร. เยาวเรศ เชาวน์พูนผล

หัวหน้าโครงการ

รหัสแบบสอบถาม

--	--	--	--	--	--	--	--

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ-นามสกุล..... โทรศัพท์ติดต่อ.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด.....

1.2 ก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ท่านเผชิญปัญหาใดบ้างในการผลิตกาแฟราบิเก้า

☐ ปัญหาคุณภาพผลผลิต มีสาเหตุจาก ☐ ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ

☐ การระบาดของโรคและแมลง

☐ กระบวนการแปรรูปกาแฟ

☐ ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตมีน้อย

☐ การขาดแคลนเครื่องมือในการแปรรูปกาแฟที่ทันสมัย

☐ อื่นๆ ระบุ

1.3 จากปัญหาตามข้อ 1.2 ท่านได้มีการแก้ไขปัญหของท่านอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

1.4 ท่านทราบหรือไม่ว่าในปีพ.ศ. 2558 ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC)

☐ ทราบ

☐ ไม่ทราบ (ข้ามไปตอบข้อ 1.7)

1.5 ท่านคิดว่าการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ส่งผลดีหรือผลเสียต่อเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ อราบิก้าของประเทศไทย

☐ ผลดี เพราะ.....

☐ ผลเสีย เพราะ.....

1.6 ท่านคิดว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) เกษตรกรมีความจำเป็นต้องปรับตัวในการผลิตและ การตลาดกาแฟอาราบิก้าหรือไม่

☐ จำเป็น

☐ ไม่จำเป็นต้องปรับตัว เพราะ.....

1.7 เหตุใดท่านจึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ

☐ ต้องการพัฒนาคุณภาพการผลิตและผลผลิตกาแฟอาราบิก้า

☐ ต้องการหาแนวทางในการเพิ่มช่องทางการตลาด

☐ ต้องการแนวทางในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC)

☐ อื่นๆ ระบุ

1.8 ท่านมีความคาดหวังในเรื่องใดจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ

☐ ความรู้ด้านการผลิตกาแฟอาราบิก้าในมีคุณภาพ

☐ การรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันพัฒนาการผลิตและการตลาดกาแฟอาราบิก้า

☐ การมีช่องทางการจำหน่ายผลผลิตกาแฟอาราบิก้าที่หลากหลาย

☐ อื่นๆ ระบุ

ส่วนที่ 2 การประเมินผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมของโครงการวิจัยฯ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด

รายละเอียด	มาก	ปานกลาง	น้อย เพราะเหตุใด
1. การบริหารจัดการกลุ่มจัดการกลุ่ม			
1.1 ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการกลุ่ม			
1.2 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ในการบริหารจัดการกลุ่ม			
1.3 สามารถบริหารจัดการกลุ่มให้มีความยั่งยืน			
2. ต้นทุนการผลิต			
2.1 ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีต้นทุนการผลิต			
2.2 การทำบัญชีต้นทุนการผลิตมีความจำเป็น			
2.3 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการลดต้นทุนการผลิต			
3. คุณภาพการผลิต			
3.1 ตระหนักและเห็นความสำคัญของการผลิตกาแฟคุณภาพ			
3.2 ท่านทราบและเข้าใจในการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ			
3.3 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการเพิ่มคุณภาพผลผลิต			
4. การตลาดกาแฟ			
4.1 การจัดตั้งกลุ่มท่านสามารถสร้างโอกาสในการเพิ่มช่องทางการตลาด			
4.2 ท่านมีความเข้าใจมาตรฐานการผลิตและการรับซื้อผลผลิตกาแฟ			
5. การอบรมและปฏิบัติการผลิตปุ๋ยอินทรีย์			
5.1 ทราบและเข้าใจวิธีการกำจัดของเสียที่เกิดจากกระบวนการแปรรูปกาแฟกะลา (เปลือกกาแฟ)			

รายละเอียด	มาก	ปานกลาง	น้อย เพราะเหตุใด
5.2 ปุ๋ยอินทรีย์สามารถลดต้นทุนในการผลิตกาแฟอาราบิก้า			
5.3 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่			
6. การดูงานของเกษตรกร			
6.1 ได้แนวทางการปรับปรุงการผลิตกาแฟของท่านให้เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูก			
6.2 ได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพกาแฟของท่าน			
6.3 ได้แนวทางในการลดต้นทุนการผลิตกาแฟของท่าน			
7. การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน			
7.1 ท่านสามารถปรับตัวในการผลิตให้พร้อมต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน			
7.2 ท่านสามารถปรับตัวในการตลาดให้พร้อมต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน			
7.3 ท่านคิดว่ากาแฟของท่านสามารถแข่งขันในตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มากน้อยเพียงใด			

ส่วนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยของเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด

รายละเอียด	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินโครงการวิจัย			
1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการวิจัย			
1.2 ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดอบรม			
1.3 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรม			
1.4 การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม			
2. คณะวิจัย/วิทยากร/ผู้ประสานงาน			
2.1 ความรอบรู้ในเนื้อหาของวิทยากร			
2.2 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้			

รายละเอียด	มาก	ปานกลาง	น้อย
2.3 การถ่ายทอดความรู้ด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม และเป็นกันเอง			
2.4 ให้คำอธิบาย/ตอบข้อสงสัยได้ตรงประเด็น และมีความชัดเจนในการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์			
3. การอำนวยความสะดวก			
3.1 ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการอบรม			
3.2 ความเหมาะสมของอุปกรณ์และเครื่องมือในการจัดกิจกรรม			
3.3 อาหาร เครื่องดื่ม และสถานที่			
4. ความรู้จากกิจกรรมการอบรม			
4.1 ท่านได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ จากโครงการวิจัยฯ			
4.2 ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากโครงการวิจัยไปใช้ในการดูแลและพัฒนาภาพเพื่อรบบิก้าของท่าน			
4.3 สิ่งที่ท่านได้รับจากโครงการวิจัยฯ ครั้งนี้ตรงตามความคาดหวังของท่านหรือไม่			
4.4 โครงการวิจัยฯ มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของท่าน			
4.5 ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากโครงการวิจัยฯ			

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติ และความต้องการของเกษตรกรเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยฯ

4.1 ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ปีการผลิต 2558/59) ท่านจะนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ไปปฏิบัติและพัฒนาในด้านใดบ้าง โดยให้เรียงลำดับกิจกรรมที่ท่านเห็นว่ามี ความสำคัญจากมากไปน้อย

1 = สำคัญมาก 2 = สำคัญปานกลาง 3 = สำคัญน้อย 4 = สำคัญน้อยที่สุด

ลำดับที่	กิจกรรม	การปรับตัว		อย่างไร
		ปรับตัว	คงเดิม	
(.....)	ด้านปัจจัยการผลิต			
	- การใช้ปุ๋ย (เคมี/อินทรีย์)			
	- การใช้ยาฆ่าหญ้า/ฆ่าแมลง			
	- การใช้สารกำจัดมอด			
	- การใช้แรงงาน			
(.....)	ด้านการผลิต			
	- การดูแลต้นกาแฟ			
	- การเก็บผลผลิต			
	- การกำจัดมอด			
	- การบันทึกบัญชีต้นทุน			
(.....)	ด้านการตลาด			
	- แหล่งจำหน่าย			
	- รูปแบบการจำหน่ายผลผลิต (ผลสด/กะลา)			
(.....)	ด้านการรวมกลุ่ม			
	- ข้อตกลง/ระเบียบของกลุ่ม			
	- เป้าหมายของกลุ่ม			
(.....)	อื่นๆระบุ.....			

☐ ควร อย่างไร.....

☐ ไม่ควร อย่างไร.....

☐ ไม่ เพราะ.....

☐ ต้องการ หน่วยงาน

ด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์

1. การสำรวจพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจในพื้นที่

1.1 การเลือกพื้นที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการเลือกพื้นที่ศึกษา 2 ส่วน คือ พื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลดังนี้คือ 1) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง 2) โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี และ 3) โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

1.2 การสำรวจพื้นที่และทำความเข้าใจกับเกษตรกร

ในการสำรวจพื้นที่ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจกับหัวหน้า/เจ้าหน้าที่ศูนย์ และตัวแทนเกษตรกร โดยการชี้แจงรายละเอียดโครงการ และบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้โครงการนี้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ตลอดจนการขอความร่วมมือจากหัวหน้า/เจ้าหน้าที่ศูนย์ และตัวแทนเกษตรกรในการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยฯ ให้แก่เกษตรกรรายอื่นที่มีความสนใจจะเข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้จากการเข้าพบตัวแทนเกษตรกรพบว่า แรงจูงใจที่สำคัญในการพัฒนาคือ ราคาผลผลิตที่สูงขึ้นและประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟ

2. การดำเนินการจัดเวทีชุมชน

คณะวิจัยได้ทำการจัดเวทีชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย 3 พื้นที่ ประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง (จำนวน 42 ราย) โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี (จำนวน 23 ราย) และโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง (จำนวน 19 ราย) โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อนำเสนอผลการสำรวจการผลิตกาแฟ และทัศนคติของเกษตรกรต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. ระดมความคิดเห็นของเกษตรกรถึงเป้าหมายและแนวทางการไปสู่เป้าหมายในการผลิตกาแฟ เมื่อประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
3. ร่วมหาวิธีหรือแนวทางปฏิบัติในการไปสู่เป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.1 กระบวนการสำรวจพื้นที่

ขั้นตอนที่ 1 ชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจกับหัวหน้าศูนย์ฯ/เจ้าหน้าที่และตัวแทนเกษตรกร ตลอดจนการสอบถามข้อมูลศักยภาพของพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดข้อมูลที่ต้องการ และออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ

ขั้นตอนที่ 3 การลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรตัวอย่าง (รายบุคคล) ที่สนใจเข้าร่วมโครงการต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.2 กระบวนการจัดเวทีชุมชน

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมแผน และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเวทีชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดเวทีชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย 3 พื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปผลจากการจัดเวทีชุมชน

2.3 ผลการจัดเวทีชุมชน

2.3.1 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 1 เพื่อนำเสนอระบบการผลิตของเกษตรกร และการระดมความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเป้าหมายและแนวทางการไปสู่เป้าหมายในการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

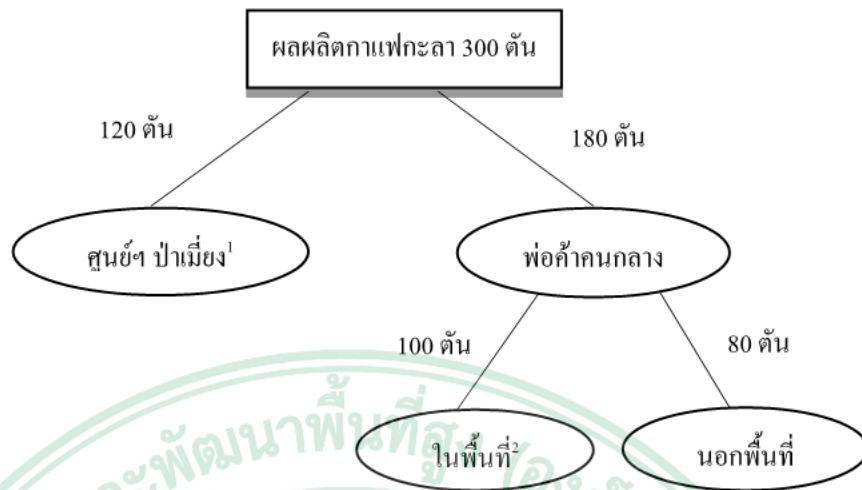
2.3.2 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 2 เพื่อร่วมหาวิธีหรือแนวทางปฏิบัติในการไปสู่เป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1) พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง

กิจกรรมที่ 1 การทำความเข้าใจในพื้นที่

เพื่อสร้างความเข้าใจกับหัวหน้าศูนย์ฯ/เจ้าหน้าที่ และตัวแทนเกษตรกร ตลอดจนการสอบถามข้อมูลศักยภาพของพื้นที่ เพื่อกำหนดข้อมูลที่ต้องการ และออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ โดยคณะวิจัยได้ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง (คุณอภิสิทธิ์ อุ่นพินิจ) และตัวแทนเกษตรกรจำนวน 2 ราย โดยการสัมภาษณ์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจกับหัวหน้าศูนย์ฯ และตัวแทนเกษตรกร ตลอดจนการสอบถามข้อมูลศักยภาพของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยงเป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริมการปลูกกาแฟให้แก่เกษตรกรสมาชิก โดยเป็นการปลูกกาแฟร่วมกับชาเมี่ยงซึ่งเป็นพืชดั้งเดิมของเกษตรกรในพื้นที่ ระยะแรกมีสมาชิกที่ปลูกกาแฟจำนวน 281 ราย จากการที่โครงการหลวงกำหนดโควตาการผลิตในแต่ละปี ปัจจุบันมีเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและส่งผลผลิตให้ศูนย์ฯ จำนวน 140 ราย อย่างไรก็ตามพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยงมีปริมาณผลผลิตกาแฟรวมประมาณ 300 ตันกะลาซึ่งศูนย์ฯ ไม่สามารถรับซื้อได้ทั้งหมด ผลผลิตของเกษตรกรจึงถูกจำหน่ายผ่าน 3 ช่องทางคือ 1) จำหน่ายให้ศูนย์ฯ ทั้งในรูปแบบสดและกะลา 2) จำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางในพื้นที่ ทั้งในรูปแบบสดและกะลา และ 3) จำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางนอกพื้นที่ ทั้งในรูปแบบสดและกะลา (ภาพที่ 1)

หมายเหตุ 1. ศูนย์ฯ มีแผนการรับซื้อจำนวน 120 ตันกะลา โดยรับซื้อผลผลิตกาแฟของเกษตรกรแบบผลสดแล้วนำมาแปรรูปเป็นกาแฟกะลาได้จำนวน 40 กว่าตัน (จากกาแฟผลสด 200 กว่าตัน) และรับซื้อกาแฟกะลาที่เกษตรกรเป็นผู้แปรรูปจำนวน 50 กว่าตัน

2. พ่อค้าคนกลางในท้องถิ่นมีจำนวนประมาณ 8 ราย

ภาพที่ 1 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตกาแฟของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง

รูปแบบของผลผลิตที่ผู้ซื้อไม่ว่าจะเป็นศูนย์ฯ ป่าเมี่ยงหรือเป็นพ่อค้าคนกลางทั้งในและนอกพื้นที่ที่มีทั้งกาแฟผลสดและกาแฟกะลา ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาการรับซื้อผลผลิตกาแฟของผู้ซื้อ กล่าวคือ การรับซื้อกาแฟผลสดอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ และผลผลิตกาแฟกะลาช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน โดยภาพรวมคุณภาพของกาแฟกะลาจากการแปรรูปของศูนย์ฯ เมื่อเทียบกับคุณภาพของกาแฟกะลาจากการแปรรูปของเกษตรกรมีความใกล้เคียงกัน เนื่องจากเกษตรกรได้รับการอบรมการผลิตและเทคโนโลยีการแปรรูปกาแฟกะลาจากโครงการหลวงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 (20 ปี) อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่แตกต่างกันคือ ความสามารถในการกำจัดของเสียหรือการบำบัดน้ำเสีย

สำหรับการกำหนดราคารับซื้อผลผลิตกาแฟกะลาของโครงการหลวงอยู่บนพื้นฐานของอุปสงค์ต่อกาแฟในแต่ละปีดังเช่น ในปีพ.ศ. 2557 โครงการหลวงกำหนดราคารับซื้อกาแฟกะลาที่ กิโลกรัมละ 80 บาท ลดลงจากปีที่ผ่านมาที่ราคารับซื้อกาแฟกะลา กิโลกรัมละ 110 บาท ราคารับซื้อของศูนย์ฯ มักถูกใช้เป็นราคานำให้กับผู้ซื้อรายอื่นเมื่อต้องการผลผลิตมักกำหนดราคารับซื้อที่สูงกว่าราคารับซื้อของศูนย์ฯ ประมาณ กิโลกรัมละ 5-10 บาท อย่างไรก็ตามศูนย์ฯ ป่าเมี่ยงไม่ใช้แนวคิดตัดราคากับผู้ซื้อรายอื่นแต่จะให้แรงจูงใจกับเกษตรกรโดยการให้เงินปันผลแก่เกษตรกรที่จำหน่ายผลผลิตให้แก่ศูนย์ฯ

ศักยภาพของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง

ปัจจัยทางบวก

1. เกษตรกรสมาชิกยังมีความรักดีต่อโครงการหลวงเนื่องจาก โครงการหลวงได้สร้างอาชีพให้กับเกษตรกรสมาชิกมาตั้งแต่ที่ยังมีการทำไร่เลื่อนลอย การสนับสนุนเรื่องปัจจัยการผลิต ตลอดจนความรู้ในการปลูก ดูแลและการแปรรูป
2. ผลผลิตเมล็ดกาแฟของศูนย์ฯ ป่าเมี่ยงมีขนาดใหญ่และคุณภาพดี มีการแยกการสีตามแหล่งผลิต แม้ตัวผลผลิตจะเป็นจุดเด่นของศูนย์ฯ ก็ตามแต่การจำหน่ายกลับจำหน่ายผลผลิตรวมในนามของโครงการหลวงทำให้มีการรวมผลผลิตจากทุกศูนย์ฯ เข้าด้วยกัน
3. การปลูกกาแฟอย่างต่อเนื่องได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จึงพบว่าปัจจุบันในพื้นที่ศูนย์ฯ ป่าเมี่ยงมีเกษตรกรเพียงประมาณร้อยละ 10-20 เท่านั้นที่ยังไม่ได้รับมาตรฐาน GAP ทั้งนี้เนื่องจาก การผลิตกาแฟของเกษตรกรในบางพื้นที่ยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน การปลูกกาแฟในพื้นที่ป่าสงวนหรือพื้นที่อุทยาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากมองด้านระบบการผลิตของเกษตรกรสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานได้ โดยแรงจูงใจสำคัญในการส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP คือ ค่าตอบแทนและประโยชน์ที่จะเกิดจากการได้มาตรฐาน GAP
4. ศูนย์ฯ ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตกาแฟอย่างต่อเนื่อง โดยในปีพ.ศ.2554 ศูนย์ฯ ได้นำความรู้การผลิตกาแฟจากโคลัมเบีย นำมาถ่ายทอดให้เกษตรกร เพื่อปรับปรุงกระบวนการหมักกาแฟ ส่งผลให้กาแฟมีรสชาติดีขึ้น

ปัจจัยทางลบ

1. แม้หัวหน้าศูนย์ฯ (คุณอภิสิทธิ์ อุ่นพินิจ) จะแสดงความเห็นว่าขณะนี้ เกษตรกรรับรู้เรื่องการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ผ่านการอบรมของศูนย์ฯ และศูนย์ฯ มีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ AEC คือ การให้ความรู้โดยเน้นให้เกษตรกรพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้เป็นที่ต้องการของตลาด และมองว่าการเข้าสู่ AEC ไม่ส่งผลกระทบต่อการรับซื้อผลผลิตของโครงการหลวง เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะทำการสอบถามปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรสามารถจำหน่ายให้โครงการหลวง ทำให้ทราบปริมาณการส่งผลผลิตที่ค่อนข้างแน่นอนและเป็นไปตามแผนการรับซื้อที่กำหนด แต่มาตรฐานที่ศูนย์ฯทำได้เป็นเพียงมาตรฐานในประเทศ การทำมาตรฐาน Global GAP, Euro GAP เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ศูนย์ฯ ป่าเมี่ยงยังไม่สามารถทำได้ในขณะนี้
2. การที่ยังไม่มีการคิดคำนวณต้นทุนการผลิตที่ชัดเจน จึงส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถตอบได้ว่าขณะนี้ตนเองมีประสิทธิภาพการผลิตหรือไม่ การเพิ่มมาตรฐานต่าง ๆ ในการผลิตจึงต้องให้ราคาผลผลิตเป็นตัวตัดสิน อย่างไรก็ตามราคาผลผลิตกาแฟถูกกำหนดจากอุปสงค์ที่ไม่เฉพาะอุปสงค์ในประเทศเท่านั้นแต่ยังรวมถึงอุปสงค์ในตลาดต่างประเทศด้วย

3. ปัญหาการผลิตกาแฟของเกษตรกรในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาต้องเผชิญกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งปัญหาโรคและแมลง (มอด) ทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น จากการจ้างแรงงานเพื่อคัดแยกเมล็ดที่โดนมอดทำลาย ซึ่งเกษตรกรจัดการกับเมล็ดกาแฟที่โดนมอดทำลาย โดยการนำไปจำหน่ายในราคาผลผลิตตกเกรด

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์ฯและตัวแทนเกษตรกร พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยงมีลักษณะการผลิตที่แตกต่างกัน จึงแบ่งพื้นที่ศึกษาเป็น 2 พื้นที่ คือ หมู่บ้านปางบง และหมู่บ้านปางไฮ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง)

กิจกรรมที่ 2 การชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจกับตัวแทนเกษตรกร ตลอดจนการสอบถามข้อมูลศักยภาพของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรตัวอย่างในหมู่บ้านปางบง ที่สนใจเข้าร่วมโครงการต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กิจกรรมที่ 3 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 1 เพื่อนำเสนอระบบการผลิตของเกษตรกร และการระดมความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเป้าหมายและแนวทางการไปสู่เป้าหมายในการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกรคือ การรวมกลุ่มเพื่อดูแลการผลิตกาแฟของสมาชิกให้ได้มาตรฐาน โดยการกำหนดกติการ่วมกัน และต้องการให้ในพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษางานด้านการผลิตกาแฟคุณภาพ โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยดังนี้

- ต้นทุนการผลิตและผลผลิต

เกษตรกรมีความต้องการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งต้นทุนการผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่เกิดจากการจ้างแรงงาน และค่าปุ๋ยเคมี ร่วมกับการมีผลผลิตกาแฟที่มีคุณภาพ

- การตลาด

เกษตรกรต้องการราคาผลผลิตกาแฟอยู่ในเกณฑ์ที่เกษตรกรรับได้ กล่าวคือเป็นราคาที่พอใจ สามารถเพิ่มกำไรให้กับเกษตรกร รวมทั้งต้องการมีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน

- ปัจจัยการผลิต

เกษตรกรต้องการแรงงานที่มีคุณภาพในการเก็บเกี่ยวผลผลิต เนื่องจากการจ้างแรงงานส่วนใหญ่เป็นการจ้างเก็บเมล็ดกาแฟเป็นกิโลกรัม ซึ่งแรงงานจะเน้นปริมาณในการเก็บทำให้มีการเก็บเมล็ดกาแฟที่ยังไม่สุกเต็มที่ปะปนมาด้วย

- การรวมกัน

เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนหรือเรียนรู้ระบบการจัดการ การปลูกกาแฟ และการร่วมกันกำหนดมาตรฐานการผลิตกาแฟ โดยเป้าหมายดังกล่าวจะมีการกำหนดระยะเวลาออกเป็น 3 ช่วงคือระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

แนวทางการไปสู่เป้าหมายของเกษตรกร

- แนวทางด้านต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ต้นทุนการผลิต

การปรับเปลี่ยนการใช้แรงงาน โดยการใช้แรงงานแลกเปลี่ยนให้มากขึ้น เพื่อลดต้นทุนการจ้างแรงงาน และการเพิ่มปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ รวมทั้งการทำบัญชีการใช้จ่ายในการผลิตกาแฟ เพื่อให้ทราบต้นทุนการผลิตกาแฟของตนเอง (ขณะนี้เกษตรกรในกลุ่มเพียงรายเดียวที่มีการทำบัญชีครัวเรือน)

(2) ผลผลิต

การให้ความเอาใจใส่ในกระบวนการปลูกและผลิตกาแฟโดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมด้วยเพื่อให้ได้กาแฟที่มีคุณภาพ ตลอดจนการนำเทคนิคหรือเทคโนโลยีการผลิตมาปรับใช้ เช่น การตัดแต่งกิ่ง เพื่อช่วยในการเก็บเกี่ยวผลผลิตกาแฟได้ง่ายขึ้น

- แนวทางด้านการตลาด

การศึกษาและทำความเข้าใจกลไกตลาดให้มากขึ้น

- แนวทางด้านปัจจัยการผลิต

มีการระบุชื่อแรงงานจ้างในการเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อสามารถตรวจสอบคุณภาพการเก็บเมล็ดกาแฟ

- แนวทางด้านการรวมกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่ม และตั้งกฎกติกาของกลุ่ม เพื่อหาข้อกำหนดต่อแนวทางการยกระดับกาแฟของชุมชน โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

กิจกรรมที่ 4 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 2 เพื่อร่วมหาวิธีหรือแนวทางปฏิบัติในการไปสู่เป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกรคือ การจัดตั้งกลุ่มเพื่อดูแลการผลิตกาแฟของสมาชิกให้ได้มาตรฐาน ต้องการให้ในพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานด้านการผลิตกาแฟคุณภาพ และต้องการราคาผลผลิตในระดับพรีเมียม โดยการกำหนดแผนกิจกรรมสำหรับเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยดังนี้

- ดันทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ดันทุนการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการให้ต้นทุนในการผลิตกาแฟลดลง รวมถึงต้องการความรู้ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และปริมาณการใช้ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสม

(2) ผลผลิต

เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพผลผลิต

- ปักจายการผลิต

ต้องการควบคุมแรงงานให้เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีคุณภาพ

- การตลาด

เกษตรกรมีความต้องการให้ราคาผลผลิตกาแฟอยู่ในเกณฑ์ที่เกษตรกรรับได้ กล่าวคือ เป็นราคาที่พอใจ และสามารถเพิ่มกำไรให้กับเกษตรกร

แนวทางการไปสู่เป้าหมายของเกษตรกร

- แนวทางด้านต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ดันทุนการผลิต

การเข้าร่วมอบรมการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเหมาะสม โดยจัดทำโครงการการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่ เช่น ใบไม้ เปลือกกาแฟ มูลสัตว์ และบันทึกบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟ

(2) ผลผลิต

การเข้าร่วมอบรมศึกษาดูงานการผลิตกาแฟผลสดและกาแฟกะลา รวมถึงการอบรมในเรื่องการพัฒนาวิธีเขตกรรมที่เหมาะสม การปรับปรุงวิธีเขตกรรม และจัดตั้งแปลงสาธิตเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของเกษตรกร

- แนวทางด้านปักจายการผลิต

เพิ่มปริมาณการใช้แรงงานแลกเปลี่ยน

- แนวทางด้านปัจจัยการผลิต

ตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตโดยการระบุชื่อแรงงานเก็บเกี่ยวเพื่อให้สามารถควบคุมคุณภาพในการเก็บเมล็ดกาแฟ และเพิ่มการใช้แรงงานแลกเปลี่ยน

- แนวทางด้านการตลาด

อบรมศึกษาดูงานการตลาดตั้งแต่กาแฟผลสดจนกระทั่งแปรรูปเป็นกาแฟสาร และร่วมกันกำหนดปริมาณผลผลิตกาแฟที่มีคุณภาพที่กลุ่มต้องการจำหน่ายให้กับผู้รับซื้อเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง

- แนวทางด้านการรวมกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่ม สำหรับการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพการปลูกกาแฟ

ตารางที่ 1 แผนกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง)

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม								
		ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	
1. ตั้งกลุ่มเกษตรกร	กลุ่มเกษตรกร	*								
2. เขียนโครงการปุ๋ยอินทรีย์	กลุ่มเกษตรกร		*							
3. โครงการจัดตั้งกลุ่ม	กลุ่มเกษตรกร		*							
4. สำรวจวัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์	กลุ่มเกษตรกร		↔							
5. ติดต่อวิทยากร	คณะวิจัย		*							
6. อบรมการทำและการใช้ปุ๋ย	คณะวิจัย									
7. อบรมการบันทึกบัญชีต้นทุนการผลิต	คณะวิจัย						*			
8. ศึกษาดูงานการตลาดกาแฟ	คณะวิจัย					*				
9. แปลงสาริต	กลุ่มเกษตรกร			↔	↔	↔				
10. บันทึกค่าใช้จ่ายในการผลิตกาแฟ	กลุ่มเกษตรกร		↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔	

หมายเหตุ : * หมายถึง ทำครั้งเดียว

↔ หมายถึง ทำตลอดทั้งเดือน

1.2) พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไฮ)

กิจกรรมที่ 2 การชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจกับตัวแทนเกษตรกร ตลอดจนการสอบถามข้อมูลศักยภาพของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรตัวอย่างในหมู่บ้านปางไฮ ที่สนใจเข้าร่วมโครงการต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กิจกรรมที่ 3 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 1 เพื่อนำเสนอระบบการผลิตของเกษตรกร และการระดมความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเป้าหมายและแนวทางการไปสู่เป้าหมายในการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกรคือ การสร้างตราสินค้าของกลุ่มเป็นที่ยอมรับของตลาด โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยดังนี้

- ดันทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ดันทุนการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งต้นทุนการผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่เกิดจากการจ้างแรงงาน และค่าปุ๋ยเคมี

(2) ผลผลิต

การพัฒนาผลผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ

- การตลาด

เกษตรกรต้องการราคาผลผลิตกาแฟอยู่ในเกณฑ์ที่เกษตรกรรับได้ กล่าวคือเป็นราคาที่พอใจ สามารถเพิ่มกำไรให้กับเกษตรกร รวมทั้งต้องการมีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน

- ปัจจัยการผลิต

เกษตรกรต้องการให้ค่าจ้างแรงงานในพื้นที่ลดลง เนื่องจากปัจจุบันค่าจ้างแรงงานถูกกำหนดจากนายทุนที่มีอัตราค่าจ้างสูง

- การรวมกัน

เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มทำกิจกรรมการซื้อขายร่วมกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับผู้รับซื้อ

โดยเป้าหมายดังกล่าวจะมีการกำหนดระยะเวลาออกเป็น 3 ช่วงคือระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

แนวทางการไปสู่เป้าหมายของเกษตรกร

- แนวทางด้านต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ต้นทุนการผลิต

เพิ่มการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกัน

(2) ผลผลิต

การสร้างคุณภาพกาแฟให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นๆ ได้

- แนวทางการตลาด

การศึกษาและทำความเข้าใจกลไกตลาดให้มากขึ้น

- แนวทางด้านการจัดการผลิต

การหาวิธีลดต้นทุนด้านแรงงาน

- แนวทางการรวมกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่ม สำหรับการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพการปลูกกาแฟ

กิจกรรมที่ 4 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 2 เพื่อร่วมหาวิธีหรือแนวทางปฏิบัติในการไปสู่เป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกรคือ การจัดตั้งกลุ่มเพื่อดูแลการผลิตกาแฟของสมาชิกให้ได้มาตรฐาน และต้องการให้ในพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษางานด้านการผลิตกาแฟคุณภาพ โดยการกำหนดแผนกิจกรรมสำหรับเป้าหมายของกลุ่มกัน โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยดังนี้

- ต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ต้นทุนการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการให้ต้นทุนในการผลิตกาแฟลดลง รวมถึงต้องการความรู้ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และปริมาณการใช้ในสัดส่วนที่เหมาะสม

(2) ผลผลิต

เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพผลผลิต

- ปัจจัยการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการให้อัตราค่าจ้างแรงงานลดลง

แนวทางการไปสู่เป้าหมายของเกษตรกร

- แนวทางด้านต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ต้นทุนการผลิต

การเข้าร่วมอบรมการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเหมาะสม โดยจัดทำโครงการการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่ เช่น เปลือกกาแฟ ใบกาแฟ มูลสัตว์ และการบันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตกาแฟ

(2) ผลผลิต

การสร้างคุณภาพกาแฟให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นๆ ได้ โดยการจัดตั้งแปลงสาธิตเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของเกษตรกร และศึกษาดูงานและเข้าร่วมการอบรมการผลิตกาแฟเพื่อให้ผลผลิตมีมาตรฐานเดียวกัน

- แนวทางด้านปัจจัยการผลิต

เข้าร่วมการอบรมการทำสวนกาแฟ เพื่อช่วยลดต้นทุนด้านแรงงาน

- แนวทางการตลาด

ศึกษาดูงานและเข้าร่วมการอบรมด้านการตลาด

- แนวทางการรวมกลุ่ม

รวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ภายในหมู่บ้าน

ตารางที่ 2 แผนกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไฮ)

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม								
		ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	
1. ตั้งกลุ่มเกษตรกร	กลุ่มเกษตรกร	*								
2. สำรวจวัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์	กลุ่มเกษตรกร	↔								
3. เขียนโครงการปุ๋ยอินทรีย์	กลุ่มเกษตรกร	*								
4. ติดต่อวิทยากร	คณะวิจัย		*							
5. อบรมการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสม (ปุ๋ยอินทรีย์)	คณะวิจัย						*			
6. ศึกษาดูงานการตลาด	คณะวิจัย			*						
7. แปลงสาธิต	คณะวิจัย			↔	↔	↔				
9. ตรวจสอบแร่ธาตุเปลือกกาแฟ	คณะวิจัย	*								
10. การทำสวนดินกาแฟ	กลุ่มเกษตรกร								*	
11. บันทึกค่าใช้จ่ายในการผลิตกาแฟ	กลุ่มเกษตรกร	↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔	

หมายเหตุ : * หมายถึง ทำครั้งเดียว

↔ หมายถึง ทำตลอดทั้งเดือน

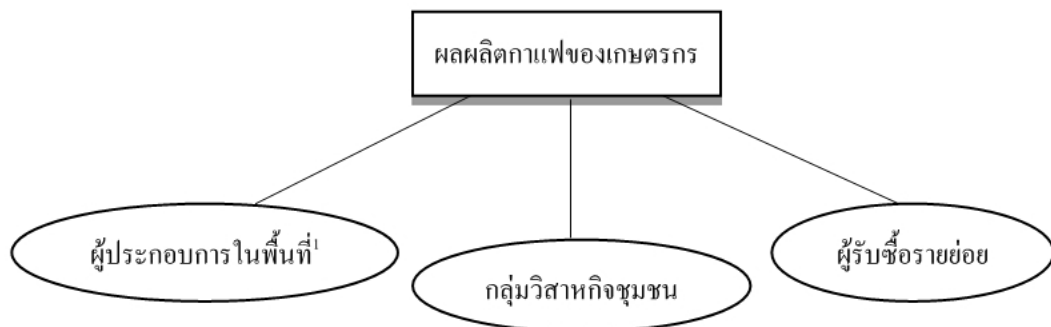
2) พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี

กิจกรรมที่ 1 การทำความเข้าใจในพื้นที่

เพื่อสร้างความเข้าใจกับหัวหน้าศูนย์ฯ/เจ้าหน้าที่ และตัวแทนเกษตรกร ตลอดจนการสอบถามข้อมูลศักยภาพของพื้นที่ เพื่อกำหนดข้อมูลที่ต้องการ และออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ โดยคณะวิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี จังหวัดเชียงราย (คุณสำเริง จิราพรอนงค์) และตัวแทนเกษตรกรจำนวน 2 ราย โดยการสัมภาษณ์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ และตัวแทนเกษตรกร ตลอดจนการสอบถามข้อมูลศักยภาพของโครงการขยายผลฯวาวี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อาชีพของชาวบ้านตำบลวาวีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกพืชเศรษฐกิจได้แก่ ข้าว กาแฟ ลิ้นจี่ มะคาเดเมีย ถั่ว และข้าวโพด สำหรับพื้นที่หลักที่ทำการปลูกกาแฟอาราบิก้าได้แก่ บ้านดอยช้าง บ้านดอยล้าน บ้านใหม่พัฒนา และบ้านห้วยน้ำกั้น พื้นที่ปลูกกาแฟรวมประมาณ 10,000 ไร่ โดยพื้นที่ปลูกของเกษตรกรแต่ละรายมีพื้นที่ปลูกตั้งแต่ 1-100 ไร่ รูปแบบการปลูกกาแฟของเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกกาแฟในพื้นที่กลางแจ้ง แต่ระยะหลังจากปัญหาสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ต้นกาแฟโทรม จึงมีเกษตรกรบางส่วนเริ่มปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกกาแฟได้ร่มเงา โดยมีการส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วที่มีความเหมาะสมกับต้นกาแฟคือ ต้นจันทน์ทองเทศ เพราะใบมีขนาดเล็ก และมีใบตลอดทั้งปี (ปัจจุบันมีเกษตรกรที่ปลูกต้นจันทน์ทองเทศเพื่อเป็นไม้ที่ให้ร่มเงาแก่ต้นกาแฟเพียงร้อยละ 2 ของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟทั้งหมด) และมีเกษตรกรบางส่วนที่ปลูกกาแฟร่วมกับไม้พื้นบ้านที่ให้ทั้งร่มเงาและผลผลิตเช่น ผักเสี้ยว ทั้งนี้จากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาทำให้ในพื้นที่มีการระบาดของโรคและแมลง (มอด, หนอนเจาะลำต้น) กาแฟที่ปลูกในพื้นที่กลางแจ้งพบปัญหามากกว่ากาแฟที่ปลูกได้ร่มเงา เจ้าหน้าที่โครงการขยายผลฯวาวีได้แนะนำให้เกษตรกรทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการตัดแต่งกิ่งต้นกาแฟควบคู่กับการใช้ยาไล่แมลง

การจำหน่ายผลผลิตกาแฟของเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายในลักษณะกาแฟผลสด (คละเกรด) และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 5 ของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟทั้งหมด ทำการแปรรูปกาแฟผลสดเป็นกาแฟกะลา โดยเกษตรกรทำการจำหน่ายผลผลิตให้แก่ ผู้รับซื้อในพื้นที่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และรายพ่อค้ารายย่อย ผู้รับซื้อเหล่านี้จะเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อผลผลิตกาแฟ ในปีพ.ศ. 2557 ราคารับซื้อกาแฟผลสดกิโลกรัมละ 18 บาท และราคารับซื้อกาแฟกะลากิโลกรัมละ 70 บาท

หมายเหตุ ผู้รับซื้อรายใหญ่ที่ทำการรับซื้อผลผลิตกาแฟของเกษตรกรในพื้นที่ ประกอบด้วย คอยช้าง, บลูคอฟ, สามเคคอฟฟี่ฟาร์ม และ เบเชคอฟฟี่

ภาพที่ 2 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรในพื้นที่โครงการขยายผลฯ

ศักยภาพของโครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี

ปัจจัยบวก

1. พื้นที่โครงการขยายผลฯวาวี มีเกษตรกรที่มีศักยภาพและพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย ในการพัฒนาการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ ถึงแม้ว่าระบบการผลิตกาแฟของเกษตรกรยังไม่ได้ รับมาตรฐาน GAP เนื่องจากยังมีการใช้ปุ๋ยเคมี แต่การใช้สารเคมีกำจัดแมลงค่อนข้างน้อย จึงมีความ เป็นไปได้ในการปรับปรุงระบบการปลูกกาแฟของเกษตรกรให้ได้ตามมาตรฐาน GAP โดย แรงจูงใจที่สำคัญในการส่งเสริมเกษตรกรคือ ราคาผลผลิตที่สูงขึ้น

2. พื้นที่โครงการขยายผลฯวาวี มีข้อได้เปรียบทางด้านภูมิประเทศที่มีความเหมาะสมกับ การปลูกกาแฟ ทำให้ปริมาณผลผลิตต่อต้นค่อนข้างมาก รวมทั้งเจ้าหน้าที่โครงการขยายผลฯ โครงการหลวง (คุณสำเริง จิราพรอนงค์) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการกาแฟในพื้นที่มีรสชาติดีเมื่อ เปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น

ปัจจัยลบ

1. เกษตรกรในพื้นที่บ้านคอยช้างมีเกษตรกรจำนวนมาก และมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ส่งผลให้การรวมกลุ่มทำได้ค่อนข้างยาก หากต้องการพัฒนาการผลิตกาแฟอาจทำได้โดยการ พัฒนาเกษตรกรตัวอย่างเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรรายอื่น

2. เกษตรส่วนใหญ่ยังไม่มีแนวคิดคำนวณต้นทุนการผลิตที่ชัดเจน จึงส่งให้เกษตรกรไม่ สามารถตอบได้ว่าขณะนี้ตนเองมีประสิทธิภาพการผลิตหรือไม่

กิจกรรมที่ 2 การชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจกับตัวแทนเกษตรกร ตลอดจนการสอบถามข้อมูลศักยภาพของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่โครงการขยายผลชาววิ ที่สนใจเข้าร่วมโครงการต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กิจกรรมที่ 3 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 1 เพื่อนำเสนอระบบการผลิตของเกษตรกร และการระดมความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเป้าหมายและแนวทางการไปสู่เป้าหมายในการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกรคือ การได้รับส่วนต่างของราคาขายและต้นทุนกาแฟผลสด 5 บาทต่อกิโลกรัม และต้องการมีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่หลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกร เนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่มีแหล่งรับซื้อหลักเพียง 2 ราย โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยดังนี้

- ต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ต้นทุนการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งต้นทุนการผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่เกิดจากการจ้างแรงงาน และค่าปุ๋ยเคมี

(2) ผลผลิต

การพัฒนาผลผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ

- การตลาด

เกษตรกรต้องการราคาผลผลิตกาแฟอยู่ในเกณฑ์ที่เกษตรกรรับได้ กล่าวคือเป็นราคาที่พอใจ สามารถเพิ่มกำไรส่วนต่างราคา 5 บาทต่อกิโลกรัมกาแฟผลสด รวมทั้งต้องการมีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน และรับซื้อผลผลิตในรูปแบบเงินสด

- ปัจจัยการผลิต

เกษตรกรต้องการให้ค่าจ้างแรงงานในพื้นที่ลดลง เนื่องจากผู้รับซื้อทำการรับซื้อผลผลิตพร้อมกันทำให้ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้น

- การรวมกัน

เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันกำหนดมาตรฐานการผลิตและอัตราค่าจ้างแรงงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับผู้รับซื้อ โดยเป้าหมายดังกล่าวจะมีการกำหนดระยะเวลาออกเป็น 3 ช่วงคือระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

แนวทางการไปสู่เป้าหมายของเกษตรกร

- แนวทางด้านต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ต้นทุนการผลิต

เพิ่มการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกัน

(2) ผลผลิต

การสร้างคุณภาพกาแฟให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นๆ ได้

- แนวทางการตลาด

การศึกษาและทำความเข้าใจกลไกตลาดให้มากขึ้น

- แนวทางด้านปัจจัยการผลิต

การหาวิธีลดต้นทุนด้านแรงงาน

- แนวทางการรวมกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่ม สำหรับการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพการปลูกกาแฟ

กิจกรรมที่ 4 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 2 เพื่อร่วมหาวิธีหรือแนวทางปฏิบัติในการไปสู่เป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกรคือ การจัดตั้งกลุ่มเพื่อดูแลการผลิตกาแฟของสมาชิกให้ได้มาตรฐาน และต้องการให้มีแหล่งรับซื้อกาแฟผลสดที่แน่นอน โดยการกำหนดแผนกิจกรรมสำหรับเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยดังนี้

- ต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ต้นทุนการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการให้ต้นทุนในการผลิตกาแฟลดลง รวมถึงต้องการความรู้ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

(2) ผลผลิต

เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพผลผลิต

- การตลาด

เกษตรกรมีความต้องการขายผลผลิตในรูปของกาแฟผลสดเป็นหลัก(โดยมีปริมาณผลผลิตกาแฟผลสดของสมาชิกในกลุ่มประมาณ 206,500 กิโลกรัม) ในกรณีที่กาแฟผลสด

ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดเกษตรกรทำการแปรรูปโดยขายเป็นกาแฟกะลาหรือกาแฟสาร รวมทั้งต้องการมีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน

- ปัจจัยการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการให้ค่าจ้างแรงงานในพื้นที่ลดลง เนื่องจากผู้รับซื้อทำการรับซื้อผลผลิตพร้อมกันทำให้ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้น

- การรวมกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่มในชื่อ “สศคยอทดกาแฟดอยช้าง”

แนวทางการไปสู่เป้าหมายของเกษตรกร

- แนวทางด้านต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ต้นทุนการผลิต

การเข้าร่วมอบรมการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเหมาะสม และจัดทำโครงการการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เช่น ใบกาแฟ อบรมเทคนิคการกำจัดแมลง (มอด และหนอนเจาะลำดั้น) รวมทั้งการทำบันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกาแฟ

(2) ผลผลิต

เกษตรกรมีการตกลงวางแผนการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปผลผลิต (ในกรณีที่ทราบตลาดและปริมาณผลผลิตที่ชัดเจน)

- แนวทางการตลาด

เข้าร่วมการเจรจากับผู้รับซื้อผลผลิตเพื่อให้เข้ามาซื้อในพื้นที่ จัดจำหน่ายผลสดให้กับผู้มีศักยภาพในการแปรรูปภายในกลุ่ม และมีการจัดเตรียมข้อมูลการจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้รับซื้อ

- แนวทางด้านปัจจัยการผลิต

จัดตารางสมาชิกแรงงาน

- แนวทางการรวมกลุ่ม

การอบรมการบริหารจัดการกลุ่ม

ตารางที่ 3 แผนกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม							
		ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
1. จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร	กลุ่มเกษตรกร	*							
2. เขียนโครงการอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์	กลุ่มเกษตรกร	*							
3. อบรมเทคนิคการกำจัดมอด	คณะวิจัยและ กลุ่มเกษตรกร		*						
4. อบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์	คณะวิจัย						*		
5. อบรมการบริหารจัดการกลุ่ม	คณะวิจัย			*					
6. พบปะแหล่งรับซื้อ(ตลาด)	คณะวิจัย			*					
7. อบรมการทำบัญชีครัวเรือน	คณะวิจัย			*					

หมายเหตุ: * หมายถึง ทำครั้งเดียว

↔ หมายถึง ทำตลอดทั้งเดือน

กิจกรรมที่ 5 การพบปะระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกร

5.1 การพบปะระหว่างผู้รับซื้อ (คุณไพโรจน์ แก้วกลิ้ง) และเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ เพื่อเป็นการร่วมหาวิธีหรือแนวทางปฏิบัติในการผลิตและแปรรูปผลผลิตกาแฟของเกษตรกรให้มีคุณภาพที่เป็นที่ต้องการของตลาด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกรคือ การได้รับราคาที่มีส่วนต่างจากต้นทุน 5 บาทต่อกิโลกรัม ของผลผลิตกาแฟผลสด ซึ่งในพื้นที่หมู่บ้านคอยช้างส่วนใหญ่จะเป็นการจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบผลสด และเกษตรกรสามารถแปรรูปกาแฟกะลาเพื่อจำหน่ายได้ หากมีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน

1. การปลูกกาแฟของเกษตรกร

- เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิต โดยปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีประมาณ 500 กรัมต่อต้นโดยจะใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง ทำให้เกษตรกรต้นทุนการผลิตสูง
- การดูแลรักษาโดยการตัดทำสาวต้นกาแฟ เกษตรกรได้มีการตัดทำสาว โดยมีความสูงของลำต้นที่เหลือประมาณ 40-45 ซม.
- มีการใช้สารเคมีในการผลิตกาแฟ เช่น สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สารเคมีกำจัดวัชพืช ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตของเกษตรกรมีคุณภาพลดลง

- การเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นการใช้แรงงานจ้าง ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน การขาดการควบคุมแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และทำให้เกษตรกรมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้น

2. คำแนะนำของผู้รับซื้อ

ด้านการผลิตกาแฟ

- ควรลดการใช้ปุ๋ยเคมีให้มีความเหมาะสม โดยเกษตรกรที่ทำการจำหน่ายผลผลิตกาแฟให้กับผู้รับซื้อ มีการใส่ปุ๋ยเพียง 1 ครั้งต่อปี และไม่มีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช และกำจัดวัชพืช เนื่องจากเกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากเศษวัชพืชในการคลุมหน้าดิน และสร้างความชุ่มชื้นให้กับต้นกาแฟ อีกทั้งยังมีการนำเปลือกกาแฟที่ได้จากการสีกาแฟผลสดไปใส่โคนต้นกาแฟ

- การดูแลรักษาโดยการตัดทำสาวต้นกาแฟ ควรมีความสูง 30 เซนติเมตร
- การเก็บเกี่ยวควรเก็บเมล็ดที่สุกเป็นสีแดงทั้งเมล็ดเท่านั้น

ด้านราคาและการรับซื้อผลผลิต

- การตั้งราคาของผู้รับซื้อจะอ้างอิงจากราคารับซื้อของโครงการหลวงป่าเมี่ยง เช่น ราคารับซื้อกาแฟผลสดเท่ากับ 15 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรจะได้รับส่วนต่างของราคากาแฟผลสดในการขนส่งกิโลกรัมละ 2 บาท ทั้งนี้เกษตรกรต้องรับผิดชอบการขนส่งผลผลิตไปยังโรงงานที่บ้านปางแฟน

- โรงงานจะมีการตรวจสอบคุณภาพผลผลิตทุกครั้ง ดังนั้นราคาที่เกษตรกรได้รับขึ้นอยู่กับคุณภาพของผลผลิต โดยผลผลิตกาแฟที่ดีจะต้องมีเมล็ดเขียว (ไม่สุก) หรือเมล็ดแห้งไม่เกินร้อยละ 3 ของปริมาณผลผลิตกาแฟผลสด

- การขนส่งผลผลิตแต่ละครั้งต้องมีการแจ้งวันและเวลาการส่งล่วงหน้า
- ด้านราคากาแฟจะอ้างอิงจากราคารับซื้อของโครงการหลวงป่าเมี่ยง

3. แนวทางสำหรับเกษตรกร

- เกษตรกรต้องมีการลดการใช้สารเคมี เพื่อช่วยให้กลุ่มสามารถทำการตลาดได้ดีขึ้นและจะช่วยให้ลดต้นทุนไปพร้อมกัน

- เกษตรกรควรไปศึกษาดูงานการผลิตกาแฟ และเทคนิคการผลิตกาแฟจากผู้รับซื้อที่ หมู่บ้านปางบง ต.เทพเสด็จ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

- กลุ่มควรมีตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับผู้รับซื้อ ทั้งด้านราคา และด้านเทคโนโลยีการผลิต

- การช่วยเหลือกันของกลุ่ม ในด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทั้งด้านแรงงาน และการควบคุมคุณภาพการเก็บเกี่ยว ซึ่งจะทำให้ผลผลิตของสมาชิกในกลุ่มมีคุณภาพ

4. สรุป

ด้านการตลาด

- กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟบ้านคอยช้าง จะรอราคารับซื้อกาแฟผลสดจากผู้รับซื้อ แล้วจะทำการประชุมระดมความคิดเห็นจากสมาชิกกลุ่ม จะสามารถส่งผลผลิตได้หรือไม่

ด้านการผลิตและการจัดการของเกษตรกร

- การศึกษาดูงานการผลิต-การแปรรูปกาแฟ
- การอบรมการทำปุ๋ย
- อบรมการทำบัญชีต้นทุน และกระบวนการกลุ่ม

5.2 การพบปะระหว่างผู้รับซื้อบริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด และกลุ่มเกษตรกรหมู่บ้านคอยช้างเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับเกษตรกรตัวอย่างในการจำหน่ายผลผลิตกาแฟอาราบิก้า ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น โดยมีข้อสรุปคือ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความสนใจที่จะทำการซื้อ-ขายกับบริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด ภายใต้พันธะสัญญาร่วมกัน โดยในการจำหน่ายผลผลิตกาแฟให้กับบริษัทจะมีกำหนดข้อตกลงเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

การรับซื้อผลผลิตกาแฟจะให้ความสำคัญในส่วนของการเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟเพื่อจำหน่าย โดยในการรับซื้อจะเบื้องต้นจะพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพ เมล็ดไม่ปนเขียว ไม่ปนเมล็ดดำ (เมล็ดกาแฟที่แห้งคั่ว) และเมล็ดกาแฟที่ถูกมอดเจาะผลเข้าทำลาย โดยบริษัทจะสามารถยอมรับเมล็ดที่มีความผิดปกติไม่เกินร้อยละ 2 ของปริมาณผลผลิตกาแฟ กล่าวคือเมล็ดกาแฟผลสด 100 กิโลกรัม ต้องมีเมล็ดกาแฟที่มีความผิดปกติไม่เกิน 2 กิโลกรัม ในกรณีที่มีเมล็ดกาแฟที่ผิดปกติมากกว่าร้อยละ 2 บริษัทจำทำการรับซื้อในราคาที่ต่ำกว่า โดยทางบริษัทจะมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และความชำนาญเป็นผู้ทำการตรวจสอบและดูแลการรับซื้อและจะเป็นการสุ่มตรวจสอบโดยไม่มี การแจ้งล่วงหน้า

ในส่วนของการรับซื้อบริษัทจะมีการทำสัญญาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นระหว่างเกษตรกรกับผู้รับซื้อและตัวแทนโรงงานแปรรูปกาแฟละลา โดยจะมีการจัดทำข้อตกลงให้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งตัวแทนของกลุ่ม (คุณเคาเพ/คุณรัตน) จะเป็นตัวแทนในการแปรรูปกาแฟผลสดของสมาชิกในกลุ่มเป็นกาแฟละลา โดยตัวแทนในการแปรรูปจะได้รับค่าจ้างในการแปรรูปกาแฟละลา ราคา กิโลกรัมละ 15 บาท (อัตราค่าจ้างวัดจากปริมาณน้ำหนักกาแฟละลา) เพื่อส่งผลผลิตให้กับบริษัท

ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด ผลผลิตกาแฟจะต้องมีความชื้นไม่เกินร้อยละ 7 ไม่มีกลิ่นเหม็นอับ และทำการแปรรูปตามขั้นตอนที่บริษัทกำหนด หากผลผลิตไม่เป็นไปตามข้อตกลงบริษัท จะไม่ทำการรับซื้อผลผลิตกาแฟ ในการลงทุนทางบริษัทฯ จะเป็นผู้สนับสนุนในส่วนของเงินลงทุนในการรับซื้อผลผลิตกาแฟสดจากเกษตรกรสมาชิก โดยขั้นตอนของการทำการซื้อขายผลผลิตที่จะดำเนินต่อไปมีดังนี้

1. บริษัทฯ สำรวจพื้นที่โรงงาน/สถานที่แปรรูปของคุณเคารพ/คุณรัตนา
2. จัดทำสัญญารับซื้อ-รับจ้างแปรรูป
3. การโอนเงิน
4. เริ่มกระบวนการแปรรูป
5. บริษัทฯ จะส่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพเข้ามาในพื้นที่ โดยทางโครงการวิจัยฯ จะได้ดำเนินการติดตามผลต่อไป

5.3 การพบปะระหว่างผู้รับซื้อ บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด และเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่หมู่บ้านดอยช้าง ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อทำข้อตกลงในการจ้างแปรรูปผลผลิตกาแฟของเกษตรกรในกลุ่มสมาชิกและเกษตรกรที่มีความสนใจจากกาแฟสดเป็นกาแฟกะลาคุณภาพ การทำข้อตกลงโดยมีคุณรัตนา และคุณเคารพ เป็นตัวแทนเกษตรกรในกลุ่มรับจ้างแปรรูปผลผลิตกาแฟตามข้อกำหนดของผู้รับซื้อ โดยมีรายละเอียดสัญญาดังต่อไปนี้

1. การรับซื้อผลผลิตกาแฟสดของเกษตรกร มีขอบกว้างของผลผลิตกาแฟที่ขอบรับได้ไม่เกินร้อยละ 2 ของผลผลิตกาแฟ ขอบกว้างประกอบด้วย เมล็ดเน่า เมล็ดปนเขียว เมล็ดที่มีสิ่งเจือปน เมล็ดมีขนาดสม่ำเสมอ
2. ต้องนำกาแฟเข้าสู่กระบวนการแปรรูปไม่เกิน 6 ชั่วโมง
3. เครื่องปอกเปลือกต้องไม่ตัดเนื้อเมล็ดกาแฟ (ไม่เกินร้อยละ 7)
4. ใช้น้ำสะอาด สามารถดื่มทานได้
5. แยกส่วนกาแฟที่ลอยออก (เมล็ดด้อยคุณภาพ)
6. เปลี่ยนน้ำในวันรุ่งขึ้น และต้องไม่แช่น้ำเกินกว่า 48 ชั่วโมง (ไม่เกิน 2 คืน)
7. ตากกาแฟบนลานที่ไม่มีสิ่งเจือปน เป็น ผิวซีเมนต์ ใบบัว กิ่งไม้ หิน กรวด ดิน ทำความสะอาดลานตากทุกวัน (คุณรัตนา จะใช้แครงไม้ไผ่ยกพื้นในการตากกาแฟ) ในการตากควรทำการเกลี่ยเมล็ดกาแฟเพื่อให้แห้งพร้อมกัน
8. ไม่ตากบนดิน หรือสนามหญ้า

9. ไม่ปล่อยสัตว์เลี้ยง

10. สามารถตากบนแคร่หรือตะกร้าที่สะอาด
11. ระหว่างตากต้องระวังไม่ให้ความชื้นสูงขึ้นระหว่างตากและไม่ปล่อยให้กาแฟตากฝนหรือน้ำค้าง
12. ให้นำเข้าที่/คนงานเดินกลับเมล็ดทุก 1 ชั่วโมง
13. เก็บกาแฟบนลานตากทุกวันก่อน 18.00 น.
14. การตากกาแฟในแต่ละรอบการแปรรูปควรตากให้แห้งภายใน 5 วัน
15. กาแฟที่แห้งสนิทต้องเก็บในกระสอบหรือภาชนะที่ไม่มีสิ่งเจือปน
16. กำหนดหมายเลขลำดับกระสอบและกองให้เรียบร้อย
17. ปิดปากกระสอบให้สนิท ชั่งน้ำหนักและระบุวันเก็บรักษาวันแรก
18. สีผิวกะลาคุณภาพต้องสม่ำเสมอ ไม่มีสิ่งเจือปน
19. ไม่นำกาแฟกะลาเก่ามาปะปน
20. โกดังเก็บผลผลิตกาแฟ ควรมีอากาศถ่ายเทสะดวก พื้นที่เก็บควรยกสูงจากพื้น 15 เซนติเมตร
21. จัดหาพื้นพาเลทที่สะอาด
22. โกดังกาแฟต้องปกป้องความชื้น และอากาศไหลเวียนอุณหภูมิในโรงเก็บไม่เกิน 30 องศาเซลเซียส (ถ้าเกินเมล็ดกาแฟจะตาย)
23. ไม่จัดเก็บกาแฟกะลาที่แปรรูปปนกับกาแฟที่ยังไม่แปรรูป
24. ไม่เอากาแฟกะลาของบุคคลภายนอกมาปะปน
25. ต้องส่งมอบผลผลิตกาแฟกะลาภายใน 1 เดือน หลังจากแปรรูปแล้วเสร็จ (บริษัทจะมารับผลผลิตกาแฟกะลาและทำการชั่งน้ำหนักด้วยเครื่องชั่งดิจิทัล)

5.4 การพบปะระหว่างบริษัทชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัดและเกษตรกรผู้แปรรูปกาแฟกะลา คุณรัตนและคุณเครพ เกษตรกรในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี โดยมีวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามข้อตกลง และสัญญาจ้าง ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรผู้แปรรูปผลผลิตกาแฟกะลาของเกษตรกรมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ลักษณะทั่วไปของโรงแปรรูปกาแฟกะลาของคุณรัตน จะอยู่บนภูเขา มีความลาดชันค่อนข้างมาก โดยในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นดิน และยังไม่มีไฟฟ้า ในส่วนของน้ำในการแปรรูปและอุปโภคบริโภคจะใช้ระบบประปาภูเขา โดยกระบวนการแปรรูปกาแฟกะลาของคุณรัตน

ขั้นตอนที่ 1 การรับซื้อและตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟผลสดของเกษตรกร คุณรัตน จะทำการชั่งน้ำหนัก และนำเมล็ดกาแฟผลสดไปลอยน้ำเพื่อตรวจสอบคุณภาพ กล่าวคือ เมล็ดกาแฟผลสดลอยน้ำคือเมล็ดกาแฟที่ดีคุณภาพ เช่น เมล็ดที่ถูกแมลงเข้าทำลาย เมล็ดฟ่อ เป็นต้น หากมีเมล็ดด้อยคุณภาพในปริมาณมากคุณรัตนจะพิจารณาเพื่อให้เกษตรกรทำการแก้ไข หรือหยุดการรับซื้อจากเกษตรกรรายนั้น

ขั้นตอนที่ 2 การปอกเปลือก ในการปอกเปลือกจะใช้เครื่องสีผลสด โดยเครื่องสีจะทำการแยกเปลือกและเมล็ดกาแฟออกจากกัน ในส่วนของเมล็ดกาแฟจะไหลเข้าสู่บ่อหมัก ส่วนเปลือกกาแฟผลสดจะถูกแยกเพื่อนำไปทิ้ง ในการปอกเปลือกโดยเครื่องสีนั้นจะยังไม่สามารถแยกเปลือกและเมล็ดได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นคุณรัตนจึงทำการติดตั้งตะแกรงร่อนด้านหน้าเพื่อทำการแยกเปลือกกาแฟผลสดในขั้นที่สอง ซึ่งในการใช้ตะแกรงอาจทำให้เมล็ดที่มีขนาดใหญ่ถูกแยกออกจากเมล็ดกาแฟขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 3 การล้างเมือก กาแฟเมื่อทำการปอกเปลือกแล้วจะนำไปหมักไว้ในบ่อซีเมนต์เป็นเวลา 24-48 ชั่วโมง โดยจะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศมีความหนาวเย็นมากจะต้องทำการหมักนานกว่าปกติ ในการล้างเมือกคุณรัตนจะอาศัยแรงดันน้ำทำให้เมือกหลุดออกจากเมล็ดกาแฟ โดยการฉีดน้ำลงไปในถังที่หมักเมล็ดกาแฟทิ้งไว้ ในส่วนของเมล็ดกาแฟที่แยกออกไปก่อนหน้าที่จะนำไปหมักไว้ในถังขนาดเล็ก และทำการล้างโดยใช้มีดในการขูดเมือกให้หลุดออกจากเมล็ดกาแฟ

ขั้นตอนที่ 4 การตากกาแฟกะลา คุณรัตนจะนำเมล็ดกาแฟที่ผ่านการทำความสะอาดแล้วไปตากบนแคร่ไม้ไผ่ประมาณ 3-4 วัน และนำมาตากบนพื้นดิน โดยมีผ้าใบรองพื้นและตากจนกว่ากาแฟกะลาจะมีความชื้นไม่เกินร้อยละ 7 ซึ่งในการวัดความชื้นเกษตรกรจะมีเครื่องวัดความชื้นในการตรวจสอบผลผลิตก่อนนำผลผลิตที่แห้งแล้วไปเก็บไว้โรงเก็บผลผลิต

ในส่วนของคุณรัตนในการจ้างแปรรูปผลผลิตกาแฟกะลา เนื่องจากในการตรวจสอบกระบวนการผลิตมีเพียงเจ้าหน้าที่ตัวแทนจากทางบริษัทฯ ซึ่งไม่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะทำการจ้างแปรรูปผลผลิตกาแฟกะลาต่อหรือไม่ แต่จะนำข้อมูลกระบวนการผลิตและตัวอย่างผลผลิตกาแฟกะลา เพื่อมาตรวจสอบคุณภาพและพิจารณากระบวนการผลิตกาแฟกะลาโดยคุณนฤมล กรรมการผู้จัดการบริษัทชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด ในส่วนของสัญญาได้ทำการเพิ่มพื้นที่การรับซื้อ และขยายเวลาส่งมอบสินค้าจาก 100 วันเป็น 120 วัน

3) พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

กิจกรรมที่ 1 การทำความเข้าใจในพื้นที่

คณะวิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง จังหวัดเชียงราย(คุณนิวัฒน์ คำมา, คุณปพิชญา วีระพจนานันท์ และคุณประสิทธิ์ วงศ์ยา) โดยการสัมภาษณ์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ และสอบถามข้อมูลศักยภาพของโครงการขยายผลฯแม่สลอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลองก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2553 ทำหน้าที่หลักในการส่งเสริมให้ความรู้ด้านการปลูก การแก้ไขปัญหาโรคและแมลง ตลอดจนการส่งเสริมการตลาด โดยประสานงานกับพ่อค้านอกท้องถิ่นเพื่อรับซื้อผลผลิตของเกษตรกร เนื่องจากโครงการขยายผลฯแม่สลองยังไม่มีนโยบายการรับซื้อผลผลิตของเกษตรกร สำหรับผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญในพื้นที่แม่สลอง ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ชา กาแฟอาราบิก้า เป็นต้น โดยการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่แม่สลองมี 2 ลักษณะคือ การปลูกกาแฟได้ร่มเงา (ปลูกกาแฟใต้ต้นไม้) และปลูกกาแฟกลางแจ้ง เมื่อเปรียบเทียบการปลูกกาแฟทั้ง 2 ลักษณะพบว่า การปลูกกาแฟได้ร่มเงาจะให้ปริมาณผลผลิตน้อยกว่ากาแฟที่ปลูกกลางแจ้ง แต่การดูแลรักษาสามารถทำได้ง่าย ปัญหาโรคแมลงค่อนข้างน้อย และคุณภาพของกาแฟดีกว่ากาแฟที่ปลูกกลางแจ้ง

กาแฟสามารถเริ่มเก็บผลผลิตได้ในปีที่ 3 ของการปลูก และให้ผลผลิตมากที่สุดในช่วงปีที่ 5 หลังจากนั้นต้นกาแฟจะให้ผลผลิตคงที่ ทั้งนี้ปริมาณผลผลิตขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสภาพอากาศ และการบำรุงดูแลรักษาต้นกาแฟ ผลผลิตกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่แม่สลอง (จำนวน 7 หมู่บ้าน) รอบปีการผลิต 55/56 มีปริมาณผลสดรวม 400,000 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายกิโลกรัมละ 25-26 บาท และปริมาณกาแฟกะลา รวม 59,160 กิโลกรัม มีราคาจำหน่ายกิโลกรัมละ 140-155 บาท (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลผลิตกาแฟอาราบิก้าพื้นที่แม่สลอง ปีการผลิต 2555/56

หมู่บ้าน	จำนวนผลผลิต (กก.)		ราคา (บาท/กก.)	
	ผลสด	กะลา	ผลสด	กะลา
1.ตงจาไฮ	100,000		25-26	
2.ป่าคาสุขใจ		3,060		140-150
3.พนาสวรรค์		21,400		140-150
4.บ้านธาตุ		900		140-150
5.แม่ต๋อ	300,000	23,000	25-26	150-155

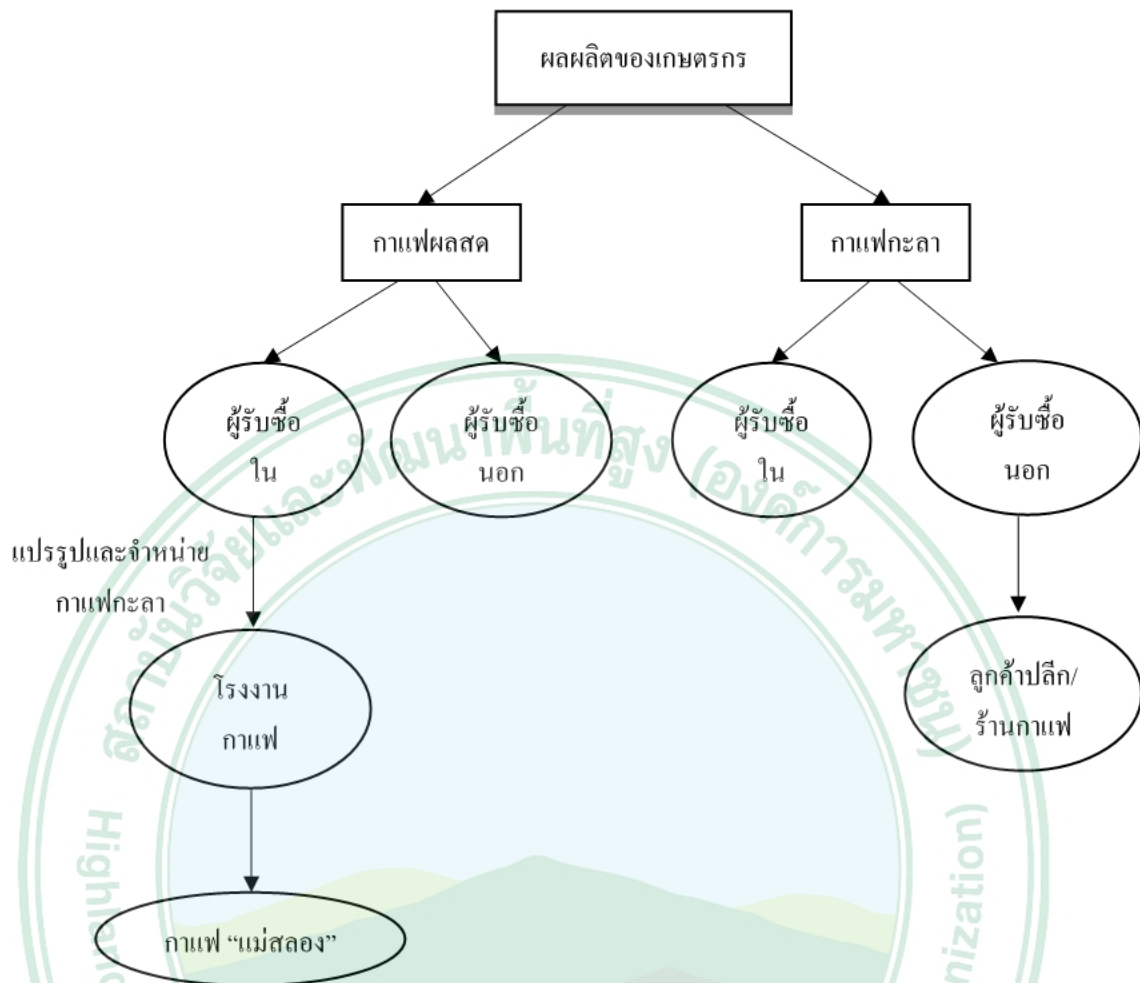
ตารางที่ 4 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จำนวนผลผลิต (กก.)		ราคา (บาท/กก.)	
	ผลสด	กะลา	ผลสด	กะลา
6. โลจิงชน		700		150
7. แม่จันทร์หลวง		10,100		150
รวม	400,000	59,160		

ที่มา: โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง, 2556

หมายเหตุ กาแฟผลสด 5 กิโลกรัมสามารถแปรรูปเป็นกาแฟกะลาได้ 1 กิโลกรัม

การจำหน่ายผลผลิตกาแฟของเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายในลักษณะผลสด มีผู้รับซื้อทั้งในและนอกท้องถิ่น ผู้รับซื้อในท้องถิ่นเมื่อรับซื้อผลสดจะทำการแปรรูปเป็นกาแฟกะลาเพื่อจำหน่ายให้กับโรงงานกาแฟในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทำหน้าที่แปรรูปกาแฟกะลาเป็นกาแฟสสาร และกาแฟคั่ว โดยจำหน่ายสินค้าภายใต้ชื่อ “แม่สลอง” ทั้งนี้ในส่วนของเกษตรกรที่ทำการแปรรูปกาแฟผลสดเป็นกาแฟกะลา มีต้นทุนการแปรรูปประมาณ 60 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรทำการจำหน่ายกาแฟกะลาให้กับผู้รับซื้อกาแฟที่อยู่ในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น (ในปีพ.ศ. 2557 ราคารับซื้อกาแฟกะลากิโลกรัมละ 80 บาท) สำหรับผู้รับซื้อนอกท้องถิ่นจะนำผลผลิตกาแฟกะลาไปแปรรูปเป็นกาแฟสสารและกาแฟคั่วเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าปลีกและผู้ประกอบการธุรกิจร้านกาแฟสด (ภาพที่ 18) สำหรับปัญหาสำคัญที่พบคือ ปัญหาด้านคุณภาพผลผลิต เนื่องจากผู้รับซื้อในท้องถิ่นบางรายทำการรับซื้อผลผลิตกาแฟนอกท้องถิ่นที่มีคุณภาพต่ำมาจำหน่ายปนกับกาแฟของเกษตรกรในท้องถิ่น นอกจากนี้ การผลิตในปีพ.ศ. 2556 พบปัญหาหนอนเจาะลำต้น และปัญหาดอกกาแฟร่วงจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง

หมายเหตุ ผู้รับซื้อนอกท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับซื้อกาแฟจากอำเภอแม่สาย ผู้รับซื้อจากผาฮี้ และผู้รับซื้อกาแฟจากกรุงเทพฯ

ภาพที่ 3 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตกาแฟของเกษตรกรในพื้นที่แม่สลอง

ศักยภาพของโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

ปัจจัยบวก

1. พื้นที่โครงการขยายผลฯแม่สลอง มีเกษตรกรที่มีศักยภาพและพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัยในการพัฒนาการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกรรายอื่น ประมาณร้อยละ 5 ของเกษตรกรในพื้นที่แม่สลองทั้งหมด หรือประมาณ 10 ครอบครัว โดยแต่ละครอบครัวมีผลผลิตกาแฟกะลาโดยเฉลี่ย 800-1,000 กิโลกรัม

2. ระบบการผลิตกาแฟของเกษตรกรยังไม่ได้มาตรฐาน GAP แต่ถือว่าอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงเนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก แต่การใช้สารเคมีกำจัดแมลงค่อนข้างน้อย จึงมีความเป็นไปได้ในการปรับปรุงระบบการปลูกกาแฟของเกษตรกรให้ได้ตามมาตรฐาน GAP โดยแรงจูงใจที่สำคัญในการส่งเสริมเกษตรกรคือ ราคาผลผลิตที่สูงขึ้น

ปัจจัยลบ

1. เกษตรกรในพื้นที่แม่ฮ่องสอนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ประกอบด้วย 8 ชนเผ่า ได้แก่ ไทยพื้นราบ จีนยูนนาน ไทยใหญ่ อาข่า เย้า ลีซอ ลัวะ และลาหู่ ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรมประเพณี และภาษา การเข้าไปส่งเสริมของเจ้าหน้าที่จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาในการสื่อสาร เกษตรกรบางกลุ่มไม่เข้าใจและไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่เจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมให้ความรู้ได้

2. โครงการขยายผลแม่ฮ่องสอนยังไม่มีแผนงานเพื่อการเตรียมตัวในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และไม่มีการให้ความรู้เรื่องการปรับตัวให้แก่เจ้าหน้าที่

กิจกรรมที่ 2 การชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจกับตัวแทนเกษตรกร ตลอดจนการสอบถามข้อมูลศักยภาพของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่โครงการขยายผลฯ แม่ฮ่องสอน ที่สนใจเข้าร่วมโครงการต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กิจกรรมที่ 3 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 1 เพื่อนำเสนอระบบการผลิตของเกษตรกร และการระดมความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเป้าหมายและแนวทางการไปสู่เป้าหมายในการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกรคือ การมีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน และการรวมกลุ่มเพื่อให้การผลิตกาแฟมีคุณภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยดังนี้

- ดัชนีทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ดัชนีทุนการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งต้นทุนการผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่เกิดจากการจ้างแรงงาน และค่าปุ๋ยเคมี

(2) ผลผลิต

เกษตรกรมีความต้องการพัฒนาผลผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ และต้องการความรู้เรื่องมาตรฐานคุณภาพการผลิตกาแฟที่ดี

- การตลาด

เกษตรกรต้องการราคาผลผลิตกาแฟอยู่ในเกณฑ์ที่เกษตรกรรับได้ กล่าวคือ เป็นราคาที่พอใจ สามารถเพิ่มกำไรให้กับเกษตรกร โดยที่มีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน

- การร่วมกัน

ร่วมกันกำหนดมาตรฐานการผลิตกาแฟ โดยเป้าหมายดังกล่าวจะมีการกำหนด ระยะเวลาออกเป็น 3 ช่วงคือระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

แนวทางการไปสู่เป้าหมายของเกษตรกร

- แนวทางด้านต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ต้นทุนการผลิต

เพิ่มการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และ การใช้แรงงานแลกเปลี่ยนให้มากขึ้น

(2) ผลผลิต

การเขียนใบกำกับผลผลิตเพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ และการรวมกลุ่ม เพื่อทำการแปรรูป เพื่อให้ได้คุณภาพกาแฟกะลาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

- แนวทางการตลาด

การแสวงหาตลาดให้มากขึ้น โดยการสร้างเครือข่าย/พันธมิตรกับผู้รับซื้อ

- แนวทางการรวมกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่ม โดยการชักจูงให้คนในชุมชนเข้าร่วม โดยจะเริ่มจากเครือข่าย และมีการ ตั้งกฎกติกาเพื่อกำหนดแนวทางในการยกระดับกาแฟของชุมชน ตลอดจนการร่วมกันกำหนดราคา จำหน่ายผลผลิตกาแฟ

กิจกรรมที่ 4 การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 2 เพื่อร่วมหาวิธีหรือแนวทางปฏิบัติในการไปสู่ เป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกรเมื่อประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกรคือ การจัดตั้งกลุ่มเพื่อดูแลการผลิตกาแฟของสมาชิกให้ได้มาตรฐาน และต้องการให้มีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน โดยการกำหนดแผนกิจกรรมสำหรับ เป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยดังนี้

- ดัชนีทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ดัชนีทุนการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการลดต้นทุนการผลิต ร่วมกับการพัฒนาผลผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ

- ปัจจัยการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการลดปริมาณการจ้างแรงงาน

- การตลาด

เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการตลาด ต้องทราบหลักเกณฑ์ในการรับซื้อผลผลิต โดยมีความต้องการให้ผู้รับซื้อเข้ามาพิจารณาผลผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว และต้องการให้ผลผลิตกาแฟเป็นที่รู้จักในนามของกลุ่มกาแฟแม่เต๋อ

- การรวมกลุ่ม

เกษตรกรมีความต้องการรวมกลุ่มเพื่อกำหนดมาตรฐานกระบวนการผลิตให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

แนวทางการไปสู่เป้าหมายของเกษตรกร

- แนวทางด้านต้นทุนการผลิตและผลผลิต

(1) ดัชนีทุนการผลิต

การเข้าร่วมอบรมการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเหมาะสม โดยจัดทำโครงการการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และบันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิตกาแฟ

- แนวทางด้านปัจจัยการผลิต

ใช้แรงงานโดยการพึ่งพาตนเองให้เพิ่มขึ้น

- แนวทางการตลาด

กลุ่มเกษตรกรร่วมกันกำหนดมาตรฐานและข้อตกลงด้านการรับซื้อและราคา
รับซื้อ (โดยมีปริมาณผลผลิตกาแฟกะลาของสมาชิกในกลุ่มประมาณ 36,000 กิโลกรัม)

- แนวทางการรวมกลุ่ม

กลุ่มเกษตรกรร่วมกันตั้งกฎกติกาเพื่อควบคุมปริมาณและมาตรฐานผลผลิตของสมาชิก รวมถึงจัดการอบรมการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้

ตารางที่ 5 แผนกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม							
		ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
1. จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร	กลุ่มเกษตรกร	*							
2. เขียนโครงการอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์	กลุ่มเกษตรกร	*							
3. อบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์	คณะวิจัย						*		
4. อบรมการทำปุ๋ยชีวภัณฑ์การผลิตกาแฟ	คณะวิจัย			*					
5. พบปะแหล่งรับซื้อ (ตลาด)	คณะวิจัย			*					
6. อบรมการบริหารจัดการกลุ่ม	คณะวิจัย			*					

หมายเหตุ : * หมายถึง ทำครั้งเดียว

↔ หมายถึง ทำตลอดทั้งเดือน

กิจกรรมที่ 5 การพบปะระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกร

5.1 การพบปะระหว่างผู้รับซื้อ (คุณไพรัช แก้วกลิ้ง) และเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ เพื่อเป็นการร่วมหาวิธีหรือแนวทางปฏิบัติในการผลิตและแปรรูปผลผลิตกาแฟของเกษตรกรให้มีคุณภาพที่เป็นที่ต้องการของตลาด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เป้าหมายของเกษตรกร

เป้าหมายหลักของเกษตรกร คือ การมีแหล่งรับซื้อแน่นอน โดยจะทำการจำหน่ายในรูปแบบกาแฟกะลาเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้การแปรรูปกาแฟกะลาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยที่ราคาผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ที่เกษตรกรยอมรับได้

1. การปลูกกาแฟของเกษตรกร

- เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ในการผลิตกาแฟ
- พื้นที่ปลูกกาแฟส่วนใหญ่เป็นที่โล่งแจ้ง และมีการใช้สารเคมีจำนวนมากส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่สูงและส่งผลต่อคุณภาพกาแฟทำให้เมล็ดกาแฟมีน้ำหนักเบา เมื่อเทียบกับเมล็ดกาแฟที่ปลูกได้ร่มเงา

- การตากกาแฟของเกษตรกร ตากบนลานไม้ไผ่ประมาณ 4 วัน (กลางคืนเอาผ้าคลุม) โดยวันแรกที่ยังไม่สามารถคลุมผ้าได้เนื่องจากเมล็ดยังไม่แห้ง เก็บเมล็ดกาแฟที่ตากแห้งแล้วในกระสอบ

- การกำจัดวัชพืชโดยการตัด, ถาง
- การใช้ปุ๋ยปีละ 2 ครั้งใน 1 ฤดูกาลการผลิต
- ขนาดเมล็ดกาแฟที่เล็กอาจจะเกิดจากการตากแดดร้อนจัด หรือตากนานจนเกินไป (เมล็ดงอ)
- เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนธันวาคม

2. คำแนะนำของผู้รับซื้อ

ด้านการผลิต

- การใช้สารเคมีจำนวนมากส่งผลให้ขั้นตอนการคั่วกาแฟเพราะจะทำให้เมล็ดกาแฟแตก

- เกษตรกรควรปรับเปลี่ยนการผลิต โดยการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเหมาะสม การลดการใช้สารเคมีในการผลิต พึ่งพาธรรมชาติให้มากขึ้น ซึ่งจะสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มคุณภาพผลผลิตกาแฟ

- เกษตรกรสามารถสร้างโรงเรือนสำหรับตากผลผลิตได้
- การเก็บกาแฟกะลาที่แห้งควรเก็บให้ห่างจากสิ่งต่างๆ เช่น ข้าว (กาแฟจะดูดกลิ่น) แล้วบรรจุในถุงพลาสติกขนาด 25 กิโลกรัม (มากกว่านี้อากาศจะไม่ถ่ายเท) และไม่ควรระบุบรรจุในกระสอบข้าว

- เกษตรกรควรนำผลผลิตกาแฟกะลาบรรจุในถุงพลาสติกและหุ้มด้วยกระสอบอีกชั้น
- การใช้ปุ๋ยครั้งเดียว ใน 1 ฤดูกาลผลิต และใช้ปุ๋ยในช่วงเดือนสิงหาคม

ด้านคุณภาพเมล็ดกาแฟที่ดี

- เมล็ดใหญ่ เมล็ดมีสีฟ้าอมเทา และเมล็ดกาแฟมีน้ำหนักดี
- เมื่อนำไปสีแล้วเมล็ดกาแฟไม่แตก (ถ้ามีการใช้สารเคมีมากเมื่อสีเป็นกาแฟสารจะทำให้เมล็ดกาแฟแตก)

ด้านราคากาแฟ

- ราคารับซื้อจะอ้างอิงราคาจากโครงการหลวงและราคาตลาดโลก (ราคากาแฟจะประกาศในช่วงเดือนพฤศจิกายน)

3. กระบวนการทำกาแฟกะลาของคุณไพรวัลย์ (ผู้รับซื้อ)

- (1) การแปรรูปกาแฟกะลา เก็บกาแฟผลสด → กะเทาะเปลือก (ภายใน 24 ชั่วโมง) ไม่ควรเก็บค้างคืน และสีเฉพาะเมล็ดกาแฟที่จมน้ำ → แห่หรือหมัก 1 คืน → วันต่อไปล้างเมือก
- (2) การตากกาแฟ ตากกาแฟ 5 แดด → นำไว้ในที่ร่ม (โดยใช้ผ้าเ็นที่รอง)
- (3) ความชื้นของกาแฟกะลาไม่ควรให้เกินร้อยละ 6-7 และกาแฟสารไม่ควรเกินร้อยละ 11
- (4) การใช้ปุ๋ยเคมี มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 กับต้นกาแฟที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป เพื่อให้เกิดความสมดุล (โดยใช้ในปริมาณที่น้อย)
- (5) สัดส่วนน้ำหนัการแปรรูปผลผลิตกาแฟ
 - กาแฟผลสด (100 กิโลกรัม) → กะเทาะเปลือก (50 กิโลกรัม) → ขัดเมือก (37 กิโลกรัม) → ตากแห้ง (20 กิโลกรัม)
 - กาแฟกะลา 100 กิโลกรัม สีกะลาแล้วจะได้กาแฟสาร 80 กิโลกรัม (ถ้าได้น้อยกว่า 80 อาจเกิดจากการตากกาแฟในที่โล่งแจ้ง ได้รับแสงมากเกินไป)

4. แนวทางสำหรับเกษตรกร

- การลดการใช้สารเคมีในการผลิตกาแฟ
- การพัฒนาคุณภาพกาแฟ (ตั้งแต่กระบวนการผลิต-การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว-การแปรรูปกาแฟ)

5. สรุป

ด้านการตลาด

- ผู้รับซื้อมีความยินดีรับซื้อผลผลิตกาแฟของเกษตรกร

ด้านการผลิตและการจัดการของเกษตรกร

- การศึกษาดูงานการผลิต-การแปรรูปกาแฟ
- การอบรมการทำปุ๋ย
- การอบรมการทำบัญชีต้นทุน และกระบวนการกลุ่ม

5.2 การพบปะระหว่างผู้รับซื้อ บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟ์) จำกัด และเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่หมู่บ้านแม่เต๋อ ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อชี้แจงแนวทางการปรับตัวในวิธีการผลิตกาแฟของเกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านแม่เต๋อ โดยเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้า ได้มีแนวทางในการผลิตกาแฟคุณภาพ ดังต่อไปนี้

กลุ่มเกษตรกรจะทำการแปรรูปผลผลิตกาแฟสดให้เป็นกาแฟกะลาด้วยตนเองโดย จะกำหนดวิธีการผลิต (โม้ หมัก ล้าง ตาก) ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยจะทำการเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟเพียงเมล็ดที่สุกเป็นสีแดงเท่านั้น และทำการปอกเปลือกกาแฟสดภายใน 1 วัน ในส่วนของการหมักกาแฟเกษตรกรมีการใช้ถังพลาสติกและถังปูนซีเมนต์ โดยคุณนฤมล (กรรมการผู้จัดการบริษัท ฮิลล์คอฟฟ์ จำกัด) ได้ให้ความเห็นว่าในการหมักโดยใช้ถังปูนอาจจะทำให้ได้เมล็ดกาแฟมีกลิ่นที่เกิดจากถังปูน เศษปูนร้อน อีกทั้งถังปูนยังมีอุณหภูมิที่เย็นทำให้การล้างเมือกกาแฟทำได้ยาก ส่วนวิธีการตากเกษตรกรไม่มีพื้นที่ในการสร้างลานตากซีเมนต์ จึงจะทำการตากบนแคร่ไม้ไผ่ โดยเกษตรกรจะผลิตกาแฟกะลาให้ได้คุณภาพใกล้เคียงกันที่สุด และไม่นำกาแฟจากแหล่งอื่นมาปะปน

ปัญหาเรื่องเครื่องปอกเปลือกกาแฟสด เกษตรกรมีแนวทางในการร่วมทุนในการจัดซื้อเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

แนวทางการจำหน่ายผลผลิตกาแฟของเกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านแม่เต๋อ จะทำการจำหน่ายผลผลิตกาแฟกะลาให้กับบริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟ์) จำกัด โดยมีปริมาณผลผลิตกาแฟประมาณ 10 ตัน หรือ 10,000 กิโลกรัม ซึ่งเกษตรกรจะแจ้งปริมาณผลผลิตที่แน่นอนภายในเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเกษตรกรจะได้รับราคาเฉลี่ยในช่วงกลางฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตกาแฟ อีกทั้งบริษัทฯ จะพิจารณาราคาตามคุณภาพผลผลิตกาแฟ และเกษตรกรเข้าใจในราคาที่แตกต่างกันเนื่องจากคุณภาพผลผลิตกาแฟที่ต่างกัน โดยจะติดป้ายกำกับผลผลิต เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และทางบริษัทฯ จะช่วยเหลือในการตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟของเกษตรกรแต่ละรายโดยการส่งตัวอย่างกาแฟกะลาประมาณ 1 กิโลกรัม เพื่อเป็นการปรับปรุงการผลิตกาแฟอาราบิก้าให้คุณภาพ

เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง เป็นการเริ่มต้นในการตั้งกลุ่ม ดังนั้นเกษตรกรควรมีความรู้ในเรื่องของการจัดทำบัญชีต้นทุนเพื่อให้ทราบถึงต้นทุนในการผลิตกาแฟ ในส่วนของการรวมกลุ่มนั้นสมาชิกต้องมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง โดยในกิจกรรมการอบรมดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 6 การอบรมการบันทึกต้นทุนการผลิตกาแฟและการบริหารจัดการกลุ่ม

การอบรมการบันทึกต้นทุนการผลิตกาแฟอราบิก้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายได้แก่ หมู่บ้านปางบง หมู่บ้านปางไฮ หมู่บ้านคอยช้าง และหมู่บ้านแม่เตอ การอบรมการทำบัญชีต้นทุนการผลิตกาแฟอราบิก้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรทราบต้นทุนที่แท้จริงด้วยการคำนวณต้นทุนที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เพื่อเป็นแนวทางในการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ซึ่งดำเนินกิจกรรมโดยโครงการวิจัยฯ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องต้นทุนการผลิตและการบันทึกต้นทุนการผลิตกาแฟ

ต้นทุนการผลิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมทางการผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดี มีคุณภาพ ตามความต้องการของลูกค้า โดยในการบันทึกบัญชีต้นทุนการผลิตจะพิจารณาจากต้นทุนที่เกิดขึ้นในกิจกรรมต่างๆในการผลิต โดยแบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นตัวเงิน เป็นต้นทุนที่เกิดจากค่าใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆในการผลิต เช่น ค่าใช้จ่ายจากการซื้อปัจจัยการผลิต ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น ในส่วนของต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการผลิตแต่ไม่มีค่าใช้จ่ายในกิจกรรมดังกล่าว เช่น การใช้แรงงานครัวเรือน การใช้แรงงานแลกเปลี่ยน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง เป็นต้น โดยในการแบ่งเป็นต้นทุนทั้ง 2 แบบ ทำให้เกิดความสะดวกในการบันทึกบัญชีและการวิเคราะห์ จะทำให้เกษตรกรทราบถึงรายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นในการผลิต ในการจดบันทึกต้นทุนการผลิตแล้วต้องทำการวิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนหรือการปรับลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น

ในส่วนของรายได้มาจาก ราคาและปริมาณ ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถกำหนดได้ สำหรับปริมาณในความเป็นจริงสินค้าเกษตรควบคุมได้ยากซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ และการจัดการ ในส่วนที่สามารถควบคุมได้ คือ ต้นทุน ซึ่งการจัดการที่ดี ส่งผลให้สามารถลดต้นทุนได้ เมื่อลดต้นทุนได้ ก็ทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้น ถึงแม้รายได้จะยังคงที่

(2) การอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม

การอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อเกษตรกรมีความเข้าใจในการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เนื่องจากการรวมกลุ่มเป็นแนวทางหนึ่งของการแก้ไขปัญหา โดยการรวมกลุ่มจะทำให้ได้แนวความคิดใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่เป็นไปได้ร่วมกับผู้อื่น เปรียบเสมือนมีผู้มาช่วยแบกรับภาระ และกระจายความเสี่ยง ในการร่วมกันแก้ไขปัญหา สำหรับการรวมกลุ่มอาจยังมีปัญหาบางจุดที่แก้ไม่ได้ เนื่องจากการรวมกลุ่มยังมีคนมาก ต้องใช้เวลานานในการแก้ไขปัญหา โดยในการรวมกลุ่มให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มประกอบด้วยดังนี้

1. สมาชิกของกลุ่ม ลักษณะของสมาชิกกลุ่มจะต้องเป็นทั้งผู้ให้ ในขณะเดียวกันก็ผู้รับด้วยเช่นกัน โดยสมาชิกจะต้องมีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ จะต้องเป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความกระตือรือร้น มีความจริงใจและมีความรับผิดชอบ โดยหน้าที่ของสมาชิกจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย เข้าประชุมตามที่ได้มีการนัดหมายไว้ มีการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น ทำงานให้เสร็จตามกำหนด

2. ผู้นำกลุ่ม ลักษณะของผู้นำคือ เป็นผู้ที่มีความคิดใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนักเจรจา

3. แนวทางการจัดการกลุ่ม สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกันทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ในการจัดการกลุ่ม อาจจะมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดของแต่ละคน มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีและการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ควรมีการสร้างกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยขั้นตอนของการจัดการที่ดีประกอบด้วย

3.1 การคิด เป็นการกำหนดเป้าหมายแผนงาน ทิศทาง เวลา ขั้นตอนการทำงาน ผู้รับผิดชอบ การใช้วัตถุดิบ อุปกรณ์ เครื่องจักร

3.2 การปฏิบัติหรือการลงมือทำ คือการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการสื่อสารความเข้าใจขั้นตอนของงานให้กับทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ให้เหมาะสมกับแผนงานที่วางไว้

3.3 การตรวจสอบ เป็นการติดตามประเมินผลเป็นระยะเพื่อดูความก้าวหน้าของงานทั่วไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

3.4 การปรับปรุงแก้ไข คือการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามเป้าหมาย เพื่อลดการเกิดปัญหาอุปสรรค ในกรณีที่ทำได้ตามเป้าหมาย ควรมีการปรับปรุงให้ได้ดีกว่าเดิม และมีการสรุปผลเป็นบทเรียนที่ได้รับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว

กิจกรรมที่ 7 การอบรมคุณภาพกาแฟอราบิก้า

การอบรมคุณภาพกาแฟอราบิก้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ หมู่บ้านปางบง หมู่บ้านปางไฮ หมู่บ้านดอยช้าง และหมู่บ้านแม่เตอ ได้ทราบและเข้าใจถึงการกำหนดมาตรฐานและลักษณะเมล็ดกาแฟอราบิก้าที่มีคุณภาพ ซึ่งดำเนินกิจกรรมโดยโครงการวิจัยฯ ร่วมกับโครงการเกษตรชาวไทยภูเขา บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP)

โครงการเกษตรชาวไทยภูเขาได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้ของการปลูก การดูแล เรื่องกาแฟให้ได้มาตรฐาน GAP ในกลุ่มสมาชิกเพื่อให้การปลูก การดูแลกาแฟได้มาตรฐาน โดยทางโครงการเกษตรที่สูงได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกทำ GAP เพื่อให้มีการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน กระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการทั้งหมดนี้ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติและข้อบังคับทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด

โดยในการอบรมครั้งนี้โครงการชาวไทยภูเขาได้ออกถึงวัตถุประสงค์ของมาตรฐาน GAP เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยการทำ GAP นั้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตรที่ปลูกกาแฟและเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติเป็นองค์ความรู้กาแฟเพื่อนำมาทำแผนการจัดการความรู้ตามตัวชี้วัดตามคำรับรองของกรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตร

(2) วิธีการทำกับดักมอด

เนื่องจากปัญหาสำคัญที่พบในการปลูกกาแฟคือ มอด ซึ่งโครงการเกษตรชาวไทยภูเขาไม่รับซื้อกาแฟที่เป็นโรคที่มีมอดเจาะผลกาแฟ ผลผลิตกาแฟที่เน่า เชื้อ และมอดมีหนอนเจาะ เนื่องจากจะทำให้คุณภาพของไม่ได้มาตรฐาน โครงการเกษตรชาวไทยภูเขาจึงได้อบรมวิธีการทำกับดักมอด โดยในการทำกับดักมอดประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) นำขวดน้ำพลาสติกขนาด 1.5 ลิตรพ่นหรือทาสีแดงบริเวณขวด เนื่องจากมอดตาบอดสี ซึ่งสังเกตได้ความเสียหายของกาแฟเมล็ดสีแดงที่ถูกมอดทำลายมากกว่ากาแฟเมล็ดสีเขียว 2) ทำการเจาะช่องสำหรับแขวนสารล่อมอด ซึ่งส่วนผสมยาที่บรรจุในช่องประกอบด้วย เมทานอลและเอทานอลอัตราส่วน 3 ต่อ 1 (เมทานอลปริมาณ 7 ซีซี ผสมกับเอทานอลปริมาณ 3 ซีซี) โดยต้นทุนเฉลี่ยของละ 1 บาท 3) บรรจุน้ำผสมสบู่นลงในขวด

สำหรับการแขวนกับดักให้อยู่ในระยะ 1.00-1.50 เมตร และช่วงเวลาในการแขวนกับดักมอดให้ได้ผลดีที่สุดคือ ช่วงเดือนมีนาคม (หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต) และควรมีการตรวจสอบกับดัก

มอดในทุกๆเดือน อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันในการวางกับดักเพื่อลดปัญหาการระบาดของมอด

ภาพที่ 4 กับกัดมอดและช่องบรรจุสารล่อมอด

(3) การประเมินคุณภาพกาแฟอราบิก้า

ในการประเมินคุณภาพกาแฟอราบิก้า นั้น มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อประเมินเปรียบเทียบ เพื่อกำหนดราคาเพื่อหาสาเหตุของปัญหา เพื่อป้องกันปัญหา และเพื่อพัฒนาคุณภาพ โดยการทดสอบสามารถทำได้ 2 วิธีคือ การทดสอบทางเคมี (รสชาติ) และการทดสอบทางกายภาพ ในระดับเบื้องต้นที่ผู้รับซื้อทดสอบกับผลผลิตกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรจะเป็นการทดสอบทางกายภาพ ประกอบด้วย 1) การทดสอบสี 2) การทดสอบความชื้น กาแฟกะลาไม่ควรมีความชื้นเกินร้อยละ 7 และกาแฟสารไม่ควรมีความชื้นเกินร้อยละ 13 3) การทดสอบกลิ่น กลิ่นที่ดีต้องเป็นกลิ่นที่สะอาดและสดชื่น 4) การทดสอบขนาด (ตารางที่ 1) และ 5) การทดสอบข้อบกพร่อง ซึ่งเป็นอีกส่วนที่สำคัญเนื่องจากข้อบกพร่องนี้มีผลกระทบต่อรสชาติของกาแฟ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 6 มาตรฐานการคัดเกรดคุณภาพเมล็ดกาแฟ

เส้นผ่านศูนย์กลางของรู ตะแกรงร่อน	เกรด	เปอร์เซ็นต์ปริมาณเมล็ดกาแฟที่ ได้
5.5	AA	10
5	A	50
4.5	B	30
< 4.5	X-Y	10

ที่มา: โครงการเกษตรชาวไทยภูเขา, 2557

ตารางที่ 7 ลักษณะ สาเหตุของข้อบกพร่อง และระดับผลกระทบที่มีต่อรสชาติกาแฟ

ลักษณะข้อบกพร่อง	สาเหตุ	ระดับผลกระทบ
1. เมล็ดดำเต็มเมล็ด - เมล็ดมีสีดำภายนอกและ ภายในมากกว่าครึ่งเมล็ด	- น้ำคั่งแข็ง - ขาดคาร์โบไฮเดรต/ขาดน้ำ ระหว่างเมล็ดกำลังสุก - หมักนานจนเน่า - การตากไม่สม่ำเสมอ	- สูง / สูงมาก
2. เมล็ดที่มีสีดำบางส่วน - เมล็ดมีสีดำบางส่วน น้อยกว่า ร้อยละ 50	- น้ำคั่งแข็ง - ขาดคาร์โบไฮเดรต/ขาดน้ำ ระหว่างเมล็ดกำลังสุก - หมักนานจนเน่า - การตากไม่สม่ำเสมอ	- สูง / สูงมาก
3. เมล็ดเปรี้ยว - เมล็ดสีน้ำตาล น้ำตาลปนดำ มากกว่าร้อยละ 50	- ตากนานเกินไป - เมล็ดดำแห้งติดกิ่ง - หมักนานจนเน่า	- สูง
4. หมากร / เปลือกติดเมล็ด - ผลกาแฟแห้ง	- การสีแยก มักพบในกระบวนการ แบบแห้ง	- น้อย
5. เมล็ดเป็นเชื้อรา	- อุณหภูมิและความชื้นในการเก็บ รักษา และขนส่ง ทำให้เกิดการ เสื่อมสภาพจากการทำงานของ เอนไซม์	- น้อยถึงสูงมาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลักษณะข้อบกพร่อง	สาเหตุ	ระดับผลกระทบ
6. สิ่งแปลกปลอม - สิ่งเจือปนที่ไม่ใช่เมล็ดกาแฟ เช่น เศษหิน ดิน เศษไม้ โลหะฯ	- การเก็บเกี่ยว - ลานตากไม่สะอาด - กระบวนการคัดแยก ไม่สามารถ นำออกได้จนหมด	- น้อย
7. เมล็ดสีน้ำตาล - เมล็ดมีสีน้ำตาลปนดำน้อย กว่าร้อยละ 50 - amber bean เมล็ดสีเหลือง เล็กใส	- ตากนานเกินไป - เมล็ดดำแห้งติดกิ่ง - ความชื้น - amber bean เกิดจากการขาด ธาตุ เหล็ก หรือดินมีค่าเป็นกรด – ด่าง สูง	- ปานกลาง / สูง
8. กะลา - เปลือกชั้นในหรือที่เรียกว่า กะลา (endocarp/parchment) ติดอยู่ที่เมล็ดกาแฟ	- การสีแยก มักพบในกระบวนการ แบบเปียก	- น้อย / ปานกลาง
9. เมล็ดสีซีดและเบา - เมล็ดนี้ลอยน้ำ - มีขนาดเมล็ดใหญ่กว่าปกติ	- เก็บรักษานานเกินไป - ความชื้นสูง เปลี่ยนแปลงบ่อยๆ - เก็บเมล็ดในขณะที่ยังไม่แห้ง	- ปานกลาง
10. เมล็ดยังไม่แก่ - เม็ดเล็ก ผิวฝ่อลีบ - มีเยื่อหุ้มแห้งติดสนิท	- เก็บผลไม่สุกเต็มที่ - เกิดภัยแล้ง ในระยะที่ผลกำลังสุก	- ปานกลาง / สูง
11. เมล็ดฝ่อลีบ - เมล็ดฝ่อลีบ มีผิวขรุขระ	- การขาดน้ำ - ขาดธาตุอาหาร - หมักเร็ว - ตากแห้งนานเกินไป	- น้อย / ปานกลาง
12. เมล็ดหูช้าง - เมล็ดขนาดใหญ่แยกตัวออก จากกัน	- เกิดจาก polyembryony	- ไม่มี / น้อยมาก
13. เมล็ดแตก	- เครื่องกะเทาะ - การสีเปียก และ แห้ง	- น้อยมาก / น้อย
14. เปลือก - เปลือกของผลกาแฟแห้ง	- การสีแยกมักพบในกระบวนการ แบบแห้ง	- น้อย / ปานกลาง
15. เมล็ดถูกแมลงทำลายเล็กน้อย	- เมล็ดถูกแมลงทำลาย	- น้อยถึงปานกลาง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลักษณะข้อบกพร่อง	สาเหตุ	ระดับผลกระทบ
16. เมล็ดถูกแมลงทำลายรุนแรง	- เมล็ดถูกแมลงทำลายตั้งแต่ 3 รู - เมล็ดที่ถูกด้วงโรงเก็บเข้าทำลาย	- สูง / สูงมาก

ที่มา: โครงการเกษตรชาวไทยภูเขา, 2557

(4) รายละเอียดและคำแนะนำแก่เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย

(4.1) หมู่บ้านปางบง

ผลผลิตของเกษตรกรในพื้นที่เผชิญปัญหาเรื่องการระบาดของมอด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกาแฟ เกษตรกรตัวอย่างบางรายแก้ไขโดยการนำกาแฟที่มีมอดไปต้ม และมีการใช้สารล่อมอดเพื่อหยุดการแพร่ระบาด แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาลงมือได้ โครงการฯ จึงได้จัดการอบรมการกำจัดมอด ด้วยการทำอุปกรณ์ล่อมอด และอบรมการทำสารล่อมอด เพื่อบรรเทาการระบาดของมอดที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกาแฟ

เกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง) ส่วนใหญ่ได้ทำการจำหน่ายกาแฟผลสดให้กับโครงการหลวง ซึ่งโครงการหลวงมีการตั้งมาตรฐานในการรับซื้อผลผลิตเพื่อกำหนดราคาให้เป็นแนวทางเดียวกัน และโครงการหลวงมีการประเมินคุณภาพทางกายภาพ เช่น การตรวจวัดความชื้น ขนาดของเมล็ด หากเกษตรกรผลผลิตของเกษตรกรไม่ได้มาตรฐาน โครงการหลวงทำการส่งผลผลิตกลับคืน ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องมีการพัฒนาการผลิตของตนเองให้ได้คุณภาพตามที่กำหนด นอกจากนี้เกษตรกรในพื้นที่มีความสนใจถึงสาเหตุที่หมู่บ้านดอยช้าง ตำบลวาวี จังหวัดเชียงราย ได้ราคารับซื้อผลผลิตในราคาที่สูง ทั้งๆ ที่พื้นที่ในบริเวณดังกล่าวกาแฟมีขนาดของเมล็ดกาแฟเล็กกว่า แต่เนื่องจากในพื้นที่มีการตั้งโรงงานรับซื้อผลผลิตเป็นจำนวนมาก และมีปริมาณกาแฟจำนวนมากทำให้สามารถต่อรองกับตลาดได้ ถึงแม้หมู่บ้านปางบงจะมีปริมาณผลผลิตกาแฟไม่มากแต่สามารถดึงดูดเงินในท้องถิ่นคือ การตากกาแฟในกระด้งทำให้ได้กาแฟที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งสามารถสร้างจุดขายและเพิ่มมูลค่าให้กับกาแฟได้

(4.2) หมู่บ้านปางไฮ

เกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไฮ) ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.33) ได้รับมาตรฐาน GAP ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการผลิตไปสู่การผลิตเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นที่ต้องการตลาด สำหรับการจำหน่ายกาแฟของเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีการแปรรูปเป็นกาแฟกะลา จำหน่ายให้กับโครงการหลวง พ่อค้าคนกลางทั้งในและนอกท้องถิ่น โดยผู้รับซื้อจะมีตรวจสอบวัดคุณภาพกาแฟ เช่นการวัดความชื้น การวัดขนาดเมล็ดกาแฟ เป็นต้น ทั้งนี้โครงการเกษตรชาวไทยภูเขาได้แนะนำวิธีการแปรรูปกาแฟกะลา 3 รูปแบบคือ 1) แบบเปียก 2) แบบแห้ง

และ 3) กิ่งแห้งกิ่งเปื่อย แต่เกษตรกรสามารถหาวิธีการกระบวนการแปรรูปใหม่ๆ ที่สามารถสร้างความแตกต่าง หากทำได้จะสามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับกาแฟได้ และอีกแนวทางหนึ่งคือ การส่งกาแฟเข้าประกวด เพื่อเป็นการทดสอบรสชาติและการประชาสัมพันธ์กาแฟให้คนภายนอกได้รู้จักมากขึ้น

นอกจากนี้เกษตรกรตัวอย่างมีความประสงค์ให้โครงการเกษตรกรชาวไทยภูเขาตรวจสอบคุณภาพกาแฟกะลา (ตัวอย่างกาแฟกะลาจำนวน 500 กรัมต่อคน) โดยจะทำการติดตามผลต่อไป

(4.3) หมู่บ้านดอยช้าง

เนื่องหมู่บ้านดอยช้างมีปัญหาขาดแคลนแรงงานจ้าง โดยในแต่ละปีจะมีการจ้างแรงงานเก็บผลผลิตทั้งในและนอกพื้นที่ โดยส่วนใหญ่จ้างเก็บเป็นกิโลละ 4-5 บาท ทางโครงการเกษตรกรชาวไทยภูเขาจึงแนะนำให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันในลักษณะการใช้แรงงานแลกเปลี่ยน นอกจากนี้ในการรับซื้อกาแฟผลสดทางโครงการเกษตรกรชาวไทยภูเขายินดีรับซื้อ โดยเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตให้ที่จุดรับซื้อของโรงงานกาแฟวาวี (เนื่องจากทางบริษัทฮิลล์คอฟฟี่ได้มีการลงทุนร่วมกับโรงงานกาแฟวาวี โดยทางโรงงานจะรับซื้อกาแฟผลสดและทำการแปรรูปเป็นกาแฟกะลาส่งให้กับบริษัทฮิลล์คอฟฟี่)

(4.4) หมู่บ้านแม่เตอ

เนื่องจากทางกลุ่มได้มีการทำข้อตกลงระหว่างสมาชิกถึงกระบวนการแปรรูปกาแฟกะลา (ต่างคนต่างทำภายใต้มาตรฐานการผลิตเดียวกัน) โดยจะทำเก็บผลผลิตสดแล้วทำการสั้วนต่อวัน (ไม่ค้างคืน) และนำไปหมักโดยจะไม่ให้เกิน 2 วัน แล้วนำไปตากลานตากไม้ไผ่ (ซึ่งในส่วนของลานตากโครงการเกษตรกรชาวไทยภูเขา ได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างลานตากไม้ไผ่และลานตากปูนซีเมนต์ โดยลานตากไม้ไผ่เหมาะกับพื้นที่ที่มีแสงแดดสม่ำเสมอ และลานตากไม้ไผ่นี้จะให้กลิ่นธรรมชาติ ส่วนลานตากปูนซีเมนต์เหมาะกับพื้นที่ที่แสงแดดค่อนข้างแรง ต้องมีคนคอยพลิกเมล็ดกาแฟตลอด) สำหรับการจำหน่ายกาแฟกะลากลุ่มเกษตรกรจะทำการแยกถุงเพื่อสามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นของสมาชิกคนใด โดยโครงการเกษตรกรชาวไทยภูเขามีความยินดีที่จะรับซื้อผลผลิตของเกษตรกร หากเกษตรกรสามารถทำผลผลิตออกมาได้ตามมาตรฐาน และอีกช่องทางหนึ่งคือการจำหน่ายให้กับลูกค้า ซึ่งเป็นผู้รวบรวมในท้องถิ่น

นอกจากนี้โครงการเกษตรกรชาวไทยภูเขาได้แนะนำกระบวนการแปรรูปกาแฟกะลาจำนวน 3 รูปแบบที่นิยมปฏิบัติกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 รูปแบบการแปรรูปกาแฟกะลา

ขั้นตอนที่	รูปแบบการแปรรูปกาแฟกะลา		
	แบบเปียก	แบบแห้ง	แบบคึ่งแห้งคึ่งเปียก
1	คั่วที่ 1: นำเมล็ดผลสด ลอยน้ำ → นำเมล็ดที่ จมไปสีเปลือก → ลอย น้ำอีกครั้ง → หมัก กาแฟ 1 คืน	นำกาแฟผลสดลอยน้ำ	นำกาแฟผลสดลอยน้ำ
2	เช้าที่ 2: ล้างกาแฟที่ทำ การหมักไว้และเปลี่ยน น้ำ	ตากกาแฟ	สีกาแฟ
3	คั่วที่ 2: หมักกาแฟ 1 คืน	-	คั่วที่ 1: หมักแบบไม่ใส่น้ำ คั่วที่ 2: หมักแบบใส่น้ำ
4	ตากกาแฟ	-	ตากกาแฟ

ที่มา: โครงการเกษตรชาวไทยภูเขา, 2557

ปัญหาของเกษตรกรหมู่บ้านแม่เตอ คือ เครื่องสีซึ่งเกษตรกรกล่าวว่า เครื่องสีที่มี (เครื่องสีส่วนตัวของสมาชิกในกลุ่มจำนวน 3 เครื่อง) สีสผลผลิตได้ไม่สม่ำเสมอ เกษตรกรจึงมีความต้องการได้รับการสนับสนุนเครื่องสี สำหรับการสีกาแฟของสมาชิกในกลุ่ม โดยทางโครงการเกษตรชาวไทยภูเขาได้ให้คำแนะนำคือ การสีผลผลิตเมล็ดแตกหรือไม่สม่ำเสมอ นั้น ปัจจัยที่สำคัญคือ ความเชี่ยวชาญของคนคุมเครื่องสี ที่ต้องคอยปรับเครื่องให้เหมาะสมกับลักษณะเมล็ดกาแฟ และแนะนำให้สมาชิกนำเครื่องสีที่มีอยู่ไปใช้สำหรับกลุ่มโดยมีการวางแผนปริมาณผลผลิตกาแฟกะลาของกลุ่มในปีการผลิตนี้ และจัดสรรปริมาณผลผลิตให้แก่สมาชิกแต่ละคน เมื่อจำหน่ายผลผลิตได้แล้ว ค่อยกระจายเงินให้กับสมาชิก ส่วนผลผลิตที่เหลือจำหน่ายเป็นผลสด ถ้าปีการผลิตนี้ได้ผลแล้วจึงค่อยขยายปริมาณการผลิตกาแฟกะลาในปีการผลิตถัดไป

ทางโครงการจึงได้มอบหมายให้เกษตรกรในกลุ่มกลับไปพูดคุยกันถึงรายละเอียดดังกล่าว และจะดำเนินการติดตามต่อไป

กิจกรรมที่ 8 การศึกษาดูงานของเกษตรกร

8.1 กิจกรรมการศึกษาดูงานการผลิตกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรหมู่บ้านคอยช้างและหมู่บ้านแม่ต๋อ

กิจกรรมการศึกษาดูงานการผลิตกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรหมู่บ้านคอยช้างและหมู่บ้านแม่ต๋อ ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง และวิสาหกิจรุ่งเรืองพัฒนากาแฟ หมู่บ้านปางบง ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเรียนรู้การผลิตกาแฟอราบิก้าให้มีคุณภาพ และเทคโนโลยีการผลิตกาแฟที่สามารถลดต้นทุนการในการผลิตของเกษตรกร ในการดูงานครั้งนี้คณะวิจัยได้แบ่งการศึกษาเป็น 2 แห่ง คือ การศึกษาดูงานการผลิตและการแปรรูปกาแฟอราบิก้า ณ วิสาหกิจรุ่งเรืองพัฒนากาแฟ (บ้านคุณไพรวัลย์ แก้วกลิ้ง) และ การศึกษาดูงานการผลิตกาแฟและเทคโนโลยีการผลิต ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาดูงานการผลิตและแปรรูปกาแฟอราบิก้าเพื่อจำหน่ายในลักษณะการรวมกลุ่ม ณ วิสาหกิจรุ่งเรืองพัฒนากาแฟ (คุณไพรวัลย์ แก้วกลิ้ง) มีรายละเอียดดังนี้

การปลูกและดูแลรักษา ในการผลิตกาแฟของคุณไพรวัลย์ แก้วกลิ้ง เบื้องต้นจะมีการคัดเลือกสายพันธุ์กาแฟอราบิก้า F90 ที่มีความทนทานโรคราสนิมและมีลักษณะใบขนาดใหญ่ โดยการปลูกจะมีระยะห่างระหว่างต้นประมาณ 2x2 เมตร หรือเฉลี่ยประมาณ 400 ต้นต่อไร่ ในส่วนของ การดูแลรักษาด้านกาแฟหลังจากทำการปลูก จะใส่ปุ๋ย 2 ครั้งต่อปี ในช่วงเดือนพฤษภาคมและเดือนตุลาคม โดยจะใส่ปุ๋ยยูเรีย 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง เมื่อกาแฟมีอายุมากกว่า 3 ปี จะใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง ในช่วงเดือนพฤษภาคม และเป็นการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ก่อนการใส่ปุ๋ยจะทำความสะอาดพื้นที่โดยรอบของต้นกาแฟ หลังจากนั้นใส่ปุ๋ยรอบๆต้นกาแฟ โดยจะสังเกตจากลักษณะของกิ่งต้นกาแฟที่แทงออกมาจากต้น ซึ่งจะหว่านปุ๋ยภายในพื้นที่ที่กิ่งของต้นกาแฟปกคลุมอยู่และทำการกลบหน้าดินเพื่อเป็นการรักษาราดูอาหารของปุ๋ยให้ละลายลงสู่พื้นดิน นอกจากนี้ใน 1 ปี จะมีการกำจัดวัชพืชเพียง 2 ครั้ง โดยการใช้เครื่องตัดหญ้าหรือมีดในการกำจัดวัชพืช และมีการตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยวในทุกๆปีโดยจะตัดกิ่งที่เสื่อมโทรมออก และเมื่อต้นกาแฟมีอายุประมาณ 8 ปี เกษตรกรจะทำการตัดต้นทำสาว เนื่องจากต้นกาแฟที่มีอายุจะมีผลผลิตต่อต้นลดลง

การเก็บเกี่ยว จะทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะเลือกเก็บเมล็ดที่สุก และพยายามไม่เก็บเมล็ดเขียว (เมล็ดไม่สุก) ดิดออกมาโดยในการจ้างเก็บจะคิดในอัตรา กิโลกรัมละ 5 บาท หากมีการเก็บเมล็ดเขียวปะปนมาเกินร้อยละ 2 ของปริมาณผลผลิต จะคิดในอัตราค่าจ้าง กิโลกรัมละ 4 บาท ในส่วนของการรับซื้อหากเกษตรกรนำผลผลิตกาแฟที่มีเมล็ดเขียวปะปนมาด้วยจะถูกลดราคารับซื้อจาก กิโลกรัมละ 15 บาทเหลือกิโลกรัมละ 13 บาท

การแปรรูปกะลา หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต ควรจะทำการปอกเปลือกกาแฟผลสด ภายในวันเดียวเพื่อป้องกันการดูดซึมเมือกกาแฟกลับเข้าไปในเมล็ด ซึ่งหากทิ้งค้างคืนไว้จะทำให้มี คราบสีแดงบนเมล็ดกาแฟกะลาทำให้รสชาติกาแฟเปลี่ยนไป หลังจากขั้นตอนการปอกเปลือกจะนำ เมล็ดกาแฟหมักหรือแช่ไว้เป็นเวลา 24 ชั่วโมง และทำความสะอาดโดยการล้างเมือก และนำไปตาก บนลานตากซีเมนต์หรือตากบนแคร่ ให้มีความชื้นไม่เกินร้อยละ 7 โดยน้ำหนัก

การตลาด การจำหน่ายผลผลิตกาแฟของเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการ ต่อรองกับผู้รับซื้อ และทำให้มีปริมาณผลผลิตที่เพียงพอกับความต้องการของผู้รับซื้อรายใหญ่ได้ ทำให้ผลผลิตกาแฟของเกษตรกรมีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน แต่เกษตรกรควรมีการความ ซื่อสัตย์ต่อการซื้อขายตามสัญญาจำนวนและราคาที่ตกลงไว้ จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ในการซื้อ ขายที่ยาวนานได้

(2) การศึกษาดูงานการผลิตและการดูแลรักษากาแฟอาราบิก้า ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ป่าเมี่ยง

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยงก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2524 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ เสด็จพระราชดำเนินตรวจเยี่ยมราษฎรในพื้นที่แห่งนี้ ทรงทราบถึงความเดือดร้อน ที่อาชีพทำสวน เมี่ยงของราษฎรตกต่ำลง จึงทรงมีพระเมตตาพระราชทานค่าใช้จ่ายเป็นเงินประมาณ 300,000 บาท สำหรับการสร้างศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง บนพื้นที่ 60 ไร่ ในเขตหมู่บ้านปางบง ตำบล เทพสมเด็จ อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีหมู่บ้านในเขตความรับผิดชอบจำนวน 10 หมู่บ้าน ที่เป็นคนพื้นเมืองและ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยงจัดตั้งขึ้นโดย มี วัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์สาธิตและส่งเสริมการเพาะเห็ดหอมและกาแฟแก่เกษตรกรในพื้นที่ โครงการหลวงป่าเมี่ยงได้ทำการขยายผลการดำเนินงานไปในการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์จน สามารถดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมทั้งได้ ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กันไป ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง มี พื้นที่รับผิดชอบดำเนินงาน 75,506.25 ไร่ มีพื้นที่สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย 509 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร 4,237 ไร่ ครอบคลุม 10 หมู่บ้าน ประชากรที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจำนวน 873 ครัวเรือน 2,249 คน เดิมเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการผลิตชาเมี่ยง แต่เนื่องจากราคาเมี่ยงตกต่ำจึงทำให้มีการ ส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าที่มีความต้านทานโรคราสนิมร่วมกับชาเมี่ยง

การผลิตกาแฟอาราบิก้า

การปลูกกาแฟควรอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะดินร่วนปนทราย โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย 17-22 องศา เซลเซียส และปลูกร่วมกับป่าไม้ ในส่วนของการดูแลรักษาต้องมีการกำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ย โดย การใส่ปุ๋ยต้นกาแฟในช่วงเริ่มปลูกปีที่ 1-3 จะใช้ปุ๋ยสูตร 10-100-10 และ 12-12-12 และ 15-15-15

ปริมาณการใช้ 100-350 กรัมต่อต้นต่อปี ในส่วนของการเก็บเกี่ยวก็ควรเก็บเมล็ดที่สุกเป็นสีแดงทั้งเมล็ด และทำการปอกเปลือกภายใน 1 วัน ในส่วนของเปลือกกาแฟผลสดหากจะนำไปใช้เป็นปุ๋ยบำรุงดิน ควรมีการตากแห้งก่อนนำไปใช้หรือควรหมักทิ้งไว้ประมาณ 6- 12 เดือน ก่อนนำไปใช้ เพราะเปลือกกาแฟสดจะมีลักษณะเป็นกรดสูง

จากกิจกรรมการศึกษาดูงานในเรื่องการผลิตกาแฟอราบิก้าจากประเทศโคลัมเบีย ของเจ้าหน้าที่โครงการหลวง พบว่าประเทศโคลัมเบียมีเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย สามารถลดการใช้แรงงานในการแปรรูปได้มาก อีกทั้งยังสามารถนำวัสดุเหลือใช้ไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การนำเปลือกกาแฟผลสดไปเลี้ยงหมูทำให้หมูโตเร็วขึ้น ดังนั้นโครงการหลวงจึงได้นำเทคโนโลยีการผลิตกาแฟอราบิก้าจากประเทศโคลัมเบียมาปรับปรุงกระบวนการผลิตกาแฟของเกษตรกรให้เกิดความถูกต้องและผลผลิตกาแฟให้มีคุณภาพมากขึ้น

ปัญหาด้านการผลิต

1. ปัญหาการตากผลผลิตกาแฟกะลาของเกษตรกร เนื่องจากพื้นที่มีลักษณะเป็นภูเขาสูง จึงทำให้ในแต่ละวันนั้นมีแสงแดดน้อย ต้องใช้เวลานานเพื่อตากผลผลิตกาแฟให้แห้ง ซึ่งความชื้นของเมล็ดกาแฟกะลาต้องไม่เกินร้อยละ 7 โดยน้ำหนัก

2. ปัญหามอดเจาะผลกาแฟเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งผลผลิตกาแฟที่ถูกมอดเจาะผลเข้าทำลายอาจจะทำให้เกิดเชื้อรา เนื่องจากเมล็ดกาแฟเป็นแหล่งอาหารและเป็นแหล่งขยายพันธุ์สำหรับตัวมอด ซึ่งมอด 1 ตัวสามารถขยายพันธุ์ได้ถึง 25 ตัว โดยในเมล็ดกาแฟ 1 เมล็ด มอดสามารถอยู่ได้ถึง 65 ตัว นอกจากนี้มอดยังสามารถขยายพันธุ์ในผลผลิตกาแฟที่ร่วงลงบนพื้นได้ต้น (ผลแห้ง) ซึ่งมอดจะดำรงชีวิตในเมล็ดกาแฟดังกล่าว เพื่อกลับขึ้นมาหาแหล่งอาหารในช่วงที่กาแฟเริ่มเข้าสู่การติดผล โดยพื้นที่ที่มีการระบาดของมอดเจาะผลในช่วง 2550-2551 ประกอบด้วย พื้นที่บ้านปางไฮ ตำบลเทพเสด็จ บ้านห้วยคาด ตำบลอินทิล และบ้านคอยช้าง ตำบลลาวี โดยทำความเสียหายให้กับผลผลิตกาแฟประมาณร้อยละ 25 ของพื้นที่

การแก้ไขปัญหาการตากกาแฟกะลา

จากปัญหาสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการตากกาแฟกะลาให้แห้ง โครงการหลวงจึงได้มีการนำเทคโนโลยีโรงอบกาแฟ มาใช้โดยเป็นกระบวนการอบที่ใช้ไอร้อนจากการต้มน้ำ ทำให้ลดปัญหาการตากและแห้งช้าของกาแฟกะลา โดยอุณหภูมิในการอบ จะอยู่ในระดับ 40-45 องศาเซลเซียส

การป้องกันและกำจัดมอดเจาะผล

การป้องกัน ควรจะกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ของมอดเจาะผลกาแฟ โดยการเก็บผลผลิตกาแฟที่เหลืออยู่บนต้นกาแฟให้หมด นอกจากนี้ควรมีการทำความสะอาดทั้งที่ติดอยู่บนต้นกาแฟและเมล็ดที่ร่วงลงพื้น ไม่ควรทิ้งผลผลิตกาแฟไว้ 2 รุ่น เพราะจะทำให้มอดมีแหล่งอาหารตลอดทั้งปีซึ่งทำให้มอดมีการเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง

การกำจัดมอดสามารถทำได้ด้วยการใช้สารเคมีกำจัดแมลง (คลอไพริฟอส) โดยการฉีดพ่นให้ทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีการกำจัดมอดโดยใช้กับดักและสารล่อ วางในต้นกาแฟตั้งแต่หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยกับดักและสารล่อ 1 ชุด สามารถใช้ได้ในปี 4 เมตร

8.2 กิจกรรมการศึกษาดูงานด้านการตลาดของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบงและหมู่บ้านปางไฮ)

กิจกรรมการดูงานการตลาดกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบงและหมู่บ้านปางไฮ) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเรียนรู้และเป็นแนวทางด้านการตลาดกาแฟอราบิก้า และมาตรฐานการรับซื้อผลผลิตกาแฟอราบิก้าของผู้รับซื้อ ในการศึกษาดูงานโดยเน้นด้านการตลาดกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรทั้ง 2 พื้นที่ ณ บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด เป็นบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตและจำหน่ายอุปกรณ์ร้านกาแฟครบวงจร และบริษัทฯ มีการถ่ายทอดความรู้โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการการผลิตและการแปรรูปผลผลิตกาแฟอราบิก้าที่มีคุณภาพให้แก่เกษตรกร ในส่วนของการรับซื้อผลผลิตกาแฟกะลาและผลผลิตกาแฟสารของบริษัท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การรับซื้อผลผลิตกาแฟกะลาของบริษัทฯ เกษตรกรต้องส่งตัวอย่างผลผลิตกาแฟอราบิก้าประมาณ 300-500 กรัม เพื่อตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานของบริษัทฯ

1.1 การพิจารณาทางกายภาพกาแฟกะลา โดยจะพิจารณาโดยการวัดความชื้นไม่ต่ำกว่า 7.5 หากน้อยกว่าจะทำให้ให้น้ำหนักผลผลิตกาแฟลดลง และไม่ควรมากเกิน 12 เพราะจะทำให้เกิดเชื้อราในผลผลิตกาแฟ

1.2 สีของกาแฟกะลาจะต้องสม่ำเสมอ มีความสะอาด

1.3 กลิ่นสะอาด (คล้ายธัญพืช) ไม่มีกลิ่นเหม็นเปรี้ยวหรือกลิ่นบูด

1.4 ขอบกพร่องของผลผลิตกาแฟกะลาไม่เกินร้อยละ 5 ของปริมาณตัวอย่าง

2. การรับซื้อผลผลิตกาแฟสารของบริษัทฯ เกษตรกรต้องส่งตัวอย่างผลผลิตเพื่อตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานของบริษัทฯเช่นเดียวกัน

2.1 ความชื้นของเมล็ดกาแฟสารร้อยละ 11.5-13

2.2 ตรวจสอบสีของเมล็ดกาแฟสาร โดยเครื่องมือ Color sorter

2.3 ขนาดเมล็ดกาแฟสารจะต้องมีเมล็ดกาแฟเกรด A (ขนาด 5.5-5.6 มิลลิเมตร) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของปริมาณตัวอย่าง ซึ่งเป็นมาตรฐานขนาดเมล็ดกาแฟของประเทศไทย

2.4 ข้อบกพร่องของผลผลิตกาแฟกะลาไม่เกินร้อยละ 5 ของปริมาณตัวอย่าง

โดยราคาในการรับซื้อผลผลิตกาแฟของบริษัทจะเป็นไปตามสถานการณ์ตลาดกาแฟ และเป็นไปตามคุณภาพผลผลิตกาแฟของเกษตรกร

นอกจากนี้เกษตรกรได้เยี่ยมชมเพื่อศึกษาดูแลสินค้าที่มีความเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์กาแฟภายในร้าน โดยภายในร้านมีการจำหน่ายอุปกรณ์ เช่น เครื่องบดกาแฟ เครื่องชงกาแฟ และอุปกรณ์ร้านกาแฟ และสินค้าที่เกี่ยวข้องกับกาแฟครบวงจร

กิจกรรมที่ 9 การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การทำปุ๋ยอินทรีย์สำหรับการผลิตกาแฟ

การจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางแก่เกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิตกาแฟอาราบิก้า และกำจัดข้อเสียจากกระบวนการแปรรูปกาแฟกะลา โดยในการผลิตปุ๋ยหมักมีรายละเอียดดังนี้

ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยหมัก คือปุ๋ยที่ได้จากกระบวนการย่อยสลายของอินทรีย์วัตถุที่ได้จากการนำเอาซากพืชชนิดต่าง ๆ หรือของเหลือจากกระบวนการแปรรูป ตลอดจนขยะมูลฝอยมาหมักรวมกับมูลสัตว์ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือสารเร่งจุลินทรีย์เมื่อหมักโดยใช้ระยะเวลาหนึ่งแล้ว เศษพืชจะเปลี่ยนสภาพจากเดิมเป็นผงเปื่อยยุ่ยสีน้ำตาลปนดำ

ประโยชน์จากการทำปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยอินทรีย์ช่วยเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้แก่ดินทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ โดยช่วยกระตุ้นธาตุอาหารให้ละลายน้ำเป็นอาหารแก่พืชได้ดีขึ้น ลดความเป็นกรดของดินที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าเชื้ออย่างยาวนานทำให้ดินมีความชุ่มชื้นและมีอากาศถ่ายเทในดิน และลดสาเหตุการเกิดโรคพืช นอกเหนือจากประโยชน์ในกระบวนการผลิตแล้วการทำปุ๋ยอินทรีย์มีประโยชน์ต่อสังคมเนื่องจากการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติในการผลิตเป็นการรักษาสภาพแวดล้อม และสามารถลดวันพิษจากการเผาสังเหลือใช้

ข้อดีของการใช้สิ่งเหลือใช้ในกระบวนการเพาะปลูกหรือแปรรูปกาแฟ คือ เศษเหลือของกาแฟมีขนาดเล็กทำให้การย่อยสลายเป็นไปอย่างรวดเร็วซึ่งต่างจากการหมักพืชชนิดอื่น และในกาแฟมีสารอาหารประกอบด้วยอินทรีย์วัตถุร้อยละ 76 ไนโตรเจนร้อยละ 3.73 ฟอสฟอรัสร้อยละ 0.35 และ โพแทสเซียมร้อยละ 2.7 ซึ่งเป็นปริมาณที่เหมาะสมสำหรับการทำปุ๋ยอินทรีย์

กระบวนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

การผลิตปุ๋ยอินทรีย์มี 3 รูปแบบ คือ 1) การหมักปุ๋ยอินทรีย์ในหลุม 2) การหมักปุ๋ยอินทรีย์ในของเหลวหรือทำน้ำหมักชีวภาพ 3) การหมักปุ๋ยอินทรีย์แบบกองบนพื้น ซึ่งแต่ละรูปแบบการผลิตมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 9 รูปแบบการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และข้อจำกัด

รูปแบบการผลิต	ข้อจำกัด
1) การหมักปุ๋ยอินทรีย์ในหลุม	- ต้องมีพื้นที่สำหรับทำหลุมปุ๋ยอินทรีย์ - ขั้นตอนการเตรียมหลุมและการนำปุ๋ยหมักขึ้นมาใช้ระยะเวลานาน - การระบายความร้อนเกิดขึ้นยาก ทำให้ต้องเปิดฝาหลุมเพื่อระบายความร้อน
2) การหมักปุ๋ยอินทรีย์ในของเหลวหรือทำน้ำหมักชีวภาพ	- บรรจุปุ๋ยอินทรีย์ในภาชนะที่ปิดเท่านั้น - ต้องใช้น้ำในปริมาณมาก - กระบวนการหมักมีกลิ่นเหม็น เนื่องจากจุลินทรีย์ในการหมักไม่ชอบอากาศ - ใช้เวลานานและต้องนำปุ๋ยมากรองก่อนนำไปใช้ - ไม่สามารถบอกระยะเวลาที่แน่นอนในการนำไปใช้
3) การหมักปุ๋ยอินทรีย์แบบกองบนพื้น	- ต้องใช้พื้นที่มาก แต่ได้ปุ๋ยในปริมาณมากอีกทั้งดูแลง่าย - ต้องการอากาศเพื่อการระบายความร้อน - ต้องการน้ำเพื่อให้ความชื้นอย่างสม่ำเสมอ

ที่มา : ชีรพงษ์ สว่างปัญญางกูร, 2557

คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้นำเสนอการผลิตปุ๋ยอินทรีย์วิธีใหม่ “วิศวกรรมแม่โจ้ 1” เป็นการพัฒนาจากการทำปุ๋ยอินทรีย์กองเดิมอากาศที่ใช้ต้นทุนสูงจากพดลเมเดิมอากาศและการวางท่อในกองปุ๋ย ให้มีต้นทุนที่ลดลงโดยใส่น้ำเพื่อเพิ่มความชื้น ทำให้ไม่ต้อง

กลับกองปุ๋ยง่ายต่อการจัดการ และสามารถทำในที่โล่งแจ้งได้เพียงใช้เศษพืชและมูลสัตว์ในอัตรา 4:1 (ฟางข้าว:มูลสัตว์) หรือ 3:1 (เศษพืชอื่น ๆ:มูลสัตว์) โดยระยะเวลา 60 วันต่อการหมักปุ๋ย

ขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์วิธีใหม่ “วิศวกรรมแม่โจ้ 1”

1. นำเศษพืช 4 หรือ 3 ส่วน วางเป็นชั้นสูงไม่เกิน 10 เซนติเมตร ฐานกว้าง 2.5 เมตร โรยทับด้วยมูลสัตว์ 1 ส่วน แล้วรดน้ำเพื่อเพิ่มความชื้นทำเช่นนี้ 15 - 17 ชั้น แล้วขึ้นกองเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีความสูง 1.50 เมตร ชั้นบนสุดเป็นมูลสัตว์ กองปุ๋ยจะมีความยาวเท่าไรก็ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณเศษพืชและมูลสัตว์ ซึ่งจะทำให้การย่อยสลายวัตถุดิบเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

2. ในช่วงเวลา 60 วัน ให้รักษาความชื้นภายในกองปุ๋ยให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ (มีค่าประมาณร้อยละ 60-70) โดยมี 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รดน้ำรอบกองปุ๋ยทุกวัน โดยไม่ให้มีน้ำไหลนองออกมาจากกองปุ๋ยมากเกินไป

ขั้นตอนที่ 2 หลังเริ่มทำปุ๋ย 10 วันให้ใช้ไม้หรือเหล็กแทงกองปุ๋ยให้เป็นรูลึกถึงข้างล่าง แล้วกรอกน้ำลงไป ระยะห่างของรูประมาณ 40 เซนติเมตร ทำขั้นตอนที่สองจำนวน 5 ครั้ง ระยะเวลาห่างกัน 10 วัน เมื่อเติมน้ำเสร็จให้ปิดรูเพื่อป้องกันการสูญเสียความร้อนภายในกองปุ๋ย ขั้นตอนนี้แม้ว่าอยู่ในช่วงของฤดูฝนก็ต้องทำ เพราะน้ำฝนไม่สามารถไหลซึมเข้าไปในกองปุ๋ยได้จากข้อดีที่น้ำฝนไม่สามารถชะล้างเข้าไปในกองปุ๋ยได้ เกษตรกรจึงสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ด้วยวิธีนี้ในฤดูฝนได้ ภายในเวลา 5 วันแรกกองปุ๋ยจะมีค่าอุณหภูมิสูงขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องปกติสำหรับกองปุ๋ยที่ทำได้ถูก ความร้อนสูงเกิดจากกิจกรรมการย่อยสลายของจุลินทรีย์ และความร้อนสูงนี้ยังเป็นสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมกับการทำงานของจุลินทรีย์ในกองปุ๋ยอีก หลังจากนั้นอุณหภูมิจะค่อย ๆ ลดลงตามเวลาจนมีค่าอุณหภูมิปกติที่อายุ 60 วัน

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อกองปุ๋ยมีอายุครบ 60 วัน กองปุ๋ยจะมีความสูงประมาณ 1 เมตร แล้วทำปุ๋ยอินทรีย์ให้แห้งโดยปล่อยให้ปุ๋ยแห้งเองตามธรรมชาติใช้เวลาประมาณ 1 เดือน หรือแผ่กระจายปุ๋ยให้มีความหนาประมาณ 20-30 ซม. ซึ่งจะแห้งภายในเวลา 3-4 วัน

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ “วิศวกรรมแม่โจ้ 1” คือ การรักษาความชื้นภายในกองปุ๋ยให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอตลอดเวลาทั้งภายในและภายนอกกองปุ๋ย เพื่อให้กระบวนการย่อยสลายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมที่ 10 การประเมินผลการเข้าร่วมโครงการวิจัย

การประเมินโครงการวิจัย สิ้นค้าโครงการหลวงที่มีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อวัดผลที่ได้จากการดำเนินงาน โดยผ่านการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของโครงการวิจัยฯ และเกษตรกรตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรมีศักยภาพในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ และวัดความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินและกิจกรรมของโครงการวิจัยฯ ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวและพัฒนาในด้านปัจจัยการผลิต ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกรภายหลังจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 พื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง)

การประเมินปัญหาของเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง) ก่อนการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ของเกษตรกรตัวอย่างมีปัญหาคุณภาพผลผลิตกาแฟอาราบิก้า โดยเป็นปัญหาการระบาดของโรคและแมลง โดยเฉพาะมอดเจาะผลกาแฟร้อยละ 80 ปัญหาความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศร้อยละ 13.33 และปัญหากระบวนการแปรรูปกาแฟร้อยละ 13.33 รองลงมาเป็นปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือในการแปรรูปกาแฟที่ทันสมัยร้อยละ 40.00 และมีเกษตรกรที่มีปัญหาช่องทางการจำหน่ายผลผลิตมีน้อยร้อยละ 13.33 ของเกษตรกรตัวอย่าง จากปัญหาในการผลิตเกษตรกรได้แก้ไขปัญหามาโดยการใส่สารล่อและกับดักมอด

จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 ของเกษตรกรตัวอย่างตระหนักถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ในปีพ.ศ. 2558 โดยเกษตรกรร้อยละ 66.67 ของเกษตรกรตัวอย่างคิดว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นโอกาสให้เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าของประเทศไทย ได้เพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตกาแฟอาราบิก้าได้มากขึ้น และเกษตรกรคาดว่าราคาผลผลิตกาแฟอาราบิก้าจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีเพียงเกษตรกรร้อยละ 33.33 ของเกษตรกรตัวอย่างที่มองว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลเสียต่อเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้า เพราะจะทำให้เกิดการแข่งขันมากขึ้นและอาจจะส่งผลให้ราคาผลผลิตกาแฟอาราบิก้าลดลง โดยมีเกษตรกรร้อยละ 93.33 ของเกษตรกรตัวอย่างตระหนักต่อการปรับตัวในการผลิตและการตลาด แต่มีเกษตรกรร้อยละ 6.67 ของเกษตรกรตัวอย่างที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีการปรับตัว เนื่องจากทำการจำหน่ายผลผลิตกาแฟให้กับพ่อค้าภายในหมู่บ้านและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง อาจจะไม่ส่งผลกระทบหากมีการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC)

การตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ เกษตรกรมีความต้องการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและกาแฟอาราบิก้า ร้อยละ 53.33 รองลงมาเป็นการหาแนวทางในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ประชาคม

อาเซียน (AEC) ร้อยละ 33.33 และต้องการหาแนวทางในการเพิ่มช่องทางการตลาดร้อยละ 13.33 ของเกษตรกรตัวอย่าง โดยในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ เกษตรกรมีความคาดหวังในเรื่องของความรู้ด้านการผลิตกาแฟอราบิก้าที่มีคุณภาพ ด้านการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันพัฒนาการผลิตและการตลาดกาแฟอราบิก้า และต้องการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตกาแฟอราบิก้าให้หลากหลาย

1.2 พื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไธ)

การประเมินปัญหาของเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยงก่อนการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 100 ของเกษตรกรตัวอย่างมีปัญหาคุณภาพผลผลิตกาแฟอราบิก้า โดยเป็นปัญหาการระบาดของโรคและแมลง โดยเฉพาะมอดเจาะผลกาแฟร้อยละ 95.24 ปัญหาความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศร้อยละ 28.57 และปัญหากระบวนการแปรรูปกาแฟร้อยละ 26.67 รองลงมาเป็นปัญหาช่องทางการจำหน่ายผลผลิตมีน้อยร้อยละ 53.33 ของเกษตรกรตัวอย่าง และมีเกษตรกรที่มีปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือในการแปรรูปกาแฟที่ทันสมัย ร้อยละ 33.33 ของเกษตรกรตัวอย่าง จากปัญหาในการผลิตเกษตรกรได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้สารล่อและกับดักมอด และทำความสะอาดพื้นที่ปลูกหลังการเก็บเกี่ยวโดยทำการตัดแต่งกิ่งต้นกาแฟ

จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรร้อยละ 95.24 ของเกษตรกรตัวอย่างตระหนักถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ในปีพ.ศ. 2558 โดยเกษตรกรร้อยละ 70 ของเกษตรกรตัวอย่างคิดว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นโอกาสให้เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอราบิก้าของประเทศไทยได้ปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น และเป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตกาแฟอราบิก้าได้มากขึ้น มีเพียงเกษตรกรร้อยละ 30 ของเกษตรกรตัวอย่างที่มองว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลเสียต่อเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอราบิก้า เพราะจะทำให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพที่สูงขึ้นและราคาผลผลิตกาแฟอราบิก้าที่ต่ำลง ทำให้เกษตรกรเสียเปรียบในด้านของต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าประเทศในอาเซียน โดยมีเกษตรกรร้อยละ 100.00 ของเกษตรกรตัวอย่างตระหนักต่อการปรับตัวในการผลิตและการตลาด

การตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ เกษตรกรมีความต้องการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและกาแฟอราบิก้า ร้อยละ 66.67 รองลงมาเป็นหาแนวทางในการเพิ่มช่องทางการตลาดร้อยละ 23.81 และต้องการหาแนวทางในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ร้อยละ 9.52 ของเกษตรกรตัวอย่าง โดยในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ เกษตรกรมีความคาดหวังในเรื่องของความรู้

ด้านการผลิตกาแฟอราบิก้าที่มีคุณภาพ การรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันพัฒนาการผลิตและการตลาดกาแฟอราบิก้า และต้องการมีช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตกาแฟอราบิก้าที่หลากหลาย

1.3 พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี (หมู่บ้านคอยช้าง)

การประเมินปัญหาของเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวีก่อนการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 100 ของเกษตรกรตัวอย่างมีปัญหาคุณภาพผลผลิตกาแฟอราบิก้าโดยเป็นปัญหาการระบาดของโรคและแมลงร้อยละ 91.67 ปัญหาความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศร้อยละ 50.00 และปัญหากระบวนการแปรรูปกาแฟร้อยละ 33.33 รองลงมาคือปัญหาช่องทางการจำหน่ายผลผลิตที่มีน้อยร้อยละ 41.67 ของเกษตรกรตัวอย่างและมีเกษตรกรตัวอย่างเพียงร้อยละ 33.33 ที่เผชิญการขาดแคลนเครื่องมือในการแปรรูปผลผลิตที่ทันสมัย จากปัญหาในด้านการผลิตเกษตรกรได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้สารเคมีและกับดักมอด และการตัดแต่งกิ่งต้นกาแฟ

จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรร้อยละ 91.67 ของเกษตรกรตัวอย่างตระหนักถึงการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปีพ.ศ. 2558 โดยเกษตรกรร้อยละ 54.55 ของเกษตรกรตัวอย่างคิดว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลเสียต่อเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอราบิก้าของประเทศไทย เนื่องจากกาแฟจากต่างประเทศสามารถเข้ามาในประเทศไทยได้อย่างเสรีโดยไม่เสียภาษีทำให้ประเทศไทยแข่งขันได้ยากลำบากมากขึ้น ประกอบกับราคาผลผลิตอาจตกต่ำ มีเพียงเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 45.45 ที่มองว่าการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นโอกาสในการขยายตลาดกาแฟอราบิก้าของประเทศไทย อย่างไรก็ตามร้อยละ 100.00 ของเกษตรกรตัวอย่างตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัวด้านการผลิตและการตลาด

การตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ของเกษตรกรตัวอย่างคือ ต้องการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและกาแฟอราบิก้าร้อยละ 50.00 รองลงมาคือการหาแนวทางในการเพิ่มช่องทางการตลาดร้อยละ 33.33 และต้องการแนวทางในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน(AEC) ร้อยละ 16.67 โดยในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ เกษตรกรมีความคาดหวังในเรื่องของความรู้ด้านการผลิตกาแฟอราบิก้าที่มีคุณภาพ การรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันพัฒนาการผลิตและการตลาดกาแฟอราบิก้า และต้องการมีช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตกาแฟอราบิก้าที่หลากหลาย

1.4 พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง (หมู่บ้านแม่เต๋อ)

การประเมินปัญหาของเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยงก่อนการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 90.90 ของเกษตรกรตัวอย่างมีปัญหาคุณภาพผลผลิตกาแฟอราบิก้า โดยเป็นปัญหาความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศร้อยละ 63.63 ปัญหาการ

ระบาดของโรคและแมลงรื้อยละ 45.45 และปัญหากระบวนการแปรรูปกาแฟรื้อยละ 36.36 รองลงมาเป็นปัญหาช่องทางการจำหน่ายผลผลิตมีน้อยรื้อยละ 81.81 ของเกษตรกรตัวอย่าง และมีเกษตรกรที่มีปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือในการแปรรูปกาแฟที่ทันสมัยรื้อยละ 54.54 ของเกษตรกรตัวอย่าง จากปัญหาในด้านคุณภาพการผลิตเกษตรกรแก้ไขโดยการตัดแต่งต้นกาแฟ และใส่ใจกระบวนการแปรรูปให้มีความทันสมัยโดยปรึกษากับผู้ที่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ ในส่วนของการแก้ไขด้านช่องทางการจัดจำหน่ายนั้นเกษตรกรแก้ไขโดยการจำหน่ายผลผลิตให้พ่อค้าคนกลาง

จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรรื้อยละ 90.90 ของเกษตรกรตัวอย่างตระหนักถึงการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปีพ.ศ. 2558 โดยเกษตรกรรื้อยละ 81.81 ของเกษตรกรตัวอย่างคิดว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลเสียต่อเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าของประเทศไทย เนื่องจาก การแข่งขันด้านการตลาดจะเพิ่มขึ้นจนทำให้ราคาผลผลิตกาแฟของประเทศไทยอาจลดลง อีกทั้งปัญหาค่าจ้างแรงงานของไทยที่สูงกว่าต่างประเทศ มีเพียงเกษตรกรตัวอย่างรื้อยละ 18.18 ที่มองว่าการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นโอกาสในการขยายตลาดกาแฟอาราบิก้าของประเทศไทย อย่างไรก็ตามรื้อยละ 100.00 ของเกษตรกรตัวอย่างตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัวด้านการผลิตและการตลาด

การตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ เกษตรกรตัวอย่างรื้อยละ 54.55 มีความต้องการหาแนวทางในการเพิ่มช่องทางการตลาด รองลงมคือการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและกาแฟอาราบิก้ารื้อยละ 27.27 และต้องการแนวทางในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน(AEC) รื้อยละ 18.18 ในการเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ เกษตรกรมีความคาดหวังในเรื่องของการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันพัฒนาการผลิตและการตลาดกาแฟอาราบิก้ามากที่สุด รองลงมาคือความรู้ด้านการผลิตกาแฟอาราบิก้าที่มีคุณภาพ และต้องการมีช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตกาแฟอาราบิก้าที่หลากหลาย

จากการประเมินผลพบว่าเกษตรกรทั้ง 4 พื้นที่ส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาคุณภาพผลผลิตกาแฟอาราบิก้า ที่มีสาเหตุมาจากการระบาดของโรคและแมลง และความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเกษตรกรได้ทำการแก้ไขปัญหาโดยใช้สารล่อและกับดักมอด และตัดต้นกาแฟที่มีการระบาดของแมลงที่ระบาดในพื้นที่ของเกษตรกร รองลงมาเป็นปัญหาช่องทางการจำหน่ายผลผลิตที่มีน้อย และปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือในการแปรรูปกาแฟที่ทันสมัย

ในส่วนของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) เกษตรกรมีความตระหนักถึงการการพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟ การหาแนวทางในการเพิ่มช่องทางการตลาด และแนวทางการปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ตารางที่ 10 ปัญหาก่อนการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ เหตุผลและความคาดหวังต่อโครงการวิจัยฯ

รายละเอียด	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ป่าเมี่ยง		โครงการ ขยายผลฯ วัว	โครงการขยาย ผลฯ แม่ฮ่องสอน
	หมู่บ้านปางบง ¹	หมู่บ้านปางไฮ ²	หมู่บ้านคอยช้าง ³	หมู่บ้านแม่เต๋อ ⁴
1. ปัญหาก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ				
1.1 ปัญหาคุณภาพผลผลิต	(80.00)	(100)	(100)	(90.91)
- ความแปรปรวนของสภาพ ภูมิอากาศ	(13.33)	(28.57)	(50)	(63.64)
- การระบาดของโรคและแมลง	(80.00)	(95.24)	(91.67)	(45.45)
- กระบวนการแปรรูปกาแฟ	(13.33)	(26.67)	(33.33)	(36.36)
1.2 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตมี น้อย	(20.00)	(60.00)	(41.67)	(81.82)
1.3 การขาดแคลนเครื่องมือในการ แปรรูปกาแฟที่ทันสมัย	(40.00)	(53.33)	(33.33)	(54.55)
1.4 อื่นๆ	-	-	ขาดความรู้การ ผสมปุ๋ย (8.33)	-
2. ความรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC)				
2.1 เกษตรกรทราบถึงการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน	(100)	(94.72)	(91.67)	(90.91)
2.2 ผลกระทบต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน				
- ส่งผลดี	(66.67)	(70.00)	(45.45)	(18.18)
- ส่งผลเสีย	(33.33)	(30.00)	(54.55)	(81.82)
2.3 การตระหนักต่อการปรับตัวใน การผลิตและการตลาด	(93.37)	(100)	(100)	(100)
3. เหตุผลการเข้าความร่วมมือโครงการวิจัย				
3.1 พัฒนาคุณภาพการผลิตและ ผลผลิตกาแฟอาราบิก้า	(53.33)	(66.67)	(50.00)	(27.27)
3.2 การหาแนวทางในการเพิ่ม ช่องทางการตลาด	(13.33)	(23.81)	(33.33)	(54.55)
3.3 หาแนวทางในการปรับตัวเพื่อ เข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC)	(33.33)	(9.52)	(16.67)	(18.18)

ตารางที่ 10 (ต่อ)

รายละเอียด	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ป่าเมี่ยง		โครงการ ขยายผลฯวาวี	โครงการขยาย ผลฯแม่สลอง
	หมู่บ้านปางบง ¹	หมู่บ้านปางไฮ ²	หมู่บ้านคอยช้าง ³	หมู่บ้านแม่เตอ ⁴
4. ความคาดหวังในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ				
4.1 ความรู้ด้านการผลิตกาแฟ อาราบิก้าให้มีคุณภาพ	(26.67)	(52.38)	(41.67)	(18.18)
4.2 การรวมกลุ่มเพื่อร่วมกัน พัฒนาการผลิตและการตลาด กาแฟอาราบิก้า	(66.67)	(23.81)	(25.00)	(63.64)
4.3 การมีช่องทางการจำหน่าย ผลผลิตกาแฟอาราบิก้าที่ หลากหลาย	(6.67)	(23.81)	(33.33)	(18.18)

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ ¹ เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมิน โครงการวิจัยฯ 15 ราย² เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมิน โครงการวิจัยฯ 21 ราย³ เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมิน โครงการวิจัยฯ 12 ราย⁴ เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมิน โครงการวิจัยฯ 11 ราย

() คือ ร้อยละของเกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมิน โครงการวิจัยฯ

2. การประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ

การประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ เป็นการประเมินทั้งในด้าน กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินโครงการวิจัยฯ โดยคณะวิจัย วิทยากรและผู้ประสานงาน ด้าน การอำนวยความสะดวก และความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการอบรม ใน โครงการวิจัยฯ ของเกษตรกรใน 4 พื้นที่เป้าหมาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 พื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง)

ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ของเกษตรกรตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรตัวอย่างมีความพึงพอใจอย่างมากต่อคณะวิจัย/วิทยากร เนื่องจากคณะวิจัยและวิทยากรให้ คำอธิบายและตอบข้อสงสัยของเกษตรกรได้อย่างตรงประเด็น และมีความชัดเจนในการให้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในส่วน of ความรู้ของเกษตรกรที่ได้รับจาก กิจกรรมการอบรม พบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจอย่างมากโดยเกษตรกรตัวอย่างได้รับความรู้ที่ ตรงกับความต้องการ และกิจกรรมที่โครงการวิจัยฯ จัดการอบรมมีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้

และการพัฒนาของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนาการเพาะปลูก และเกษตรกรได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆจากโครงการวิจัยฯ ในระดับปานกลาง

2.2 พื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไฮ)

ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ของเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรตัวอย่างมีความพึงพอใจอย่างมากต่อคณะวิจัย/วิทยากร เนื่องจากคณะวิจัยและวิทยากรให้คำอธิบายและตอบข้อสงสัยของเกษตรกรได้อย่างตรงประเด็น และมีความชัดเจนในการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในส่วนของความรู้ของเกษตรกรที่ได้รับจากกิจกรรมการอบรม พบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจอย่างมากโดยเกษตรกรตัวอย่างได้รับความรู้ที่ตรงกับต้องการ และกิจกรรมที่โครงการวิจัยฯ จัดการอบรมมีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาการเพาะปลูก

2.3 พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี (หมู่บ้านดอยช้าง)

ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ของเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรตัวอย่างมีความพึงพอใจอย่างมากต่อคณะวิจัย/วิทยากร เนื่องจากคณะวิจัยและวิทยากรให้คำอธิบายและตอบข้อสงสัยของเกษตรกรได้อย่างตรงประเด็น และมีความชัดเจนในการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในส่วนของความรู้ของเกษตรกรที่ได้รับจากกิจกรรมการอบรม พบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจอย่างมากโดยเกษตรกรตัวอย่างได้รับความรู้ที่ตรงกับต้องการ และกิจกรรมที่โครงการวิจัยฯ จัดการอบรมมีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาการเพาะปลูก

2.4 พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง (หมู่บ้านแม่ต๋อง)

ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ของเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรตัวอย่างมีความพึงพอใจอย่างมากต่อคณะวิจัย/วิทยากร เนื่องจากมีความรอบรู้ ถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน และให้คำอธิบายและตอบข้อสงสัยของเกษตรกรได้อย่างตรงประเด็น และมีความชัดเจนในการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในส่วนของความรู้ของเกษตรกรที่ได้รับจากกิจกรรมการอบรม พบว่าความรู้ที่เกษตรกรได้รับตรงกับความต้องการของเกษตรกร และการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของเกษตรกร และเกษตรกรได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาการเพาะปลูก

ตารางที่ 11 ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ

รายละเอียด	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ป่าเมี่ยง		โครงการขยาย ผลฯ วาวี	โครงการขยาย ผลฯ แม่สลอง
	หมู่บ้าน		หมู่บ้าน	หมู่บ้าน
	ปางบง ¹	ปางไฮ ²	ดอยช้าง ³	แม่เตอ ⁴
1. กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินโครงการวิจัยฯ				
1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการ วิจัย ฯ	มาก (53.33)	มาก (66.67)	ปานกลาง (58.33)	มาก (45.45)
1.2 ความเหมาะสมของสถานที่ใน การจัดอบรม	มาก (86.67)	มาก (90.48)	มาก (58.33)	มาก (63.64)
1.3 ความเหมาะสมของระยะเวลาใน การจัดกิจกรรม	มาก (53.33)	มาก (47.62)	มาก (41.67)	มาก (36.36)
1.4 การจัดลำดับขั้นตอนของ กิจกรรม	มาก (53.33)	มาก (76.19)	มาก (50.00)	มาก (54.54)
2. คณะวิจัย/วิทยากร/ผู้ประสานงาน				
2.1 ความรอบรู้ ในเนื้อหาของ วิทยากร	มาก (80.00)	มาก (95.24)	มาก (66.67)	มาก (90.91)
2.2 ความสามารถในการถ่ายทอด ความรู้	มาก (66.67)	มาก (90.48)	มาก (66.67)	มาก (81.81)
2.3 การถ่ายทอดความรู้ด้วยความ สุภาพ อ่อนน้อม และเป็นกันเอง	มาก (93.33)	มาก (95.24)	มาก (91.67)	มาก (72.72)
2.4 ให้คำอธิบาย/ตอบข้อสงสัยได้ ตรงประเด็น และมีความชัดเจน ในการให้คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์	มาก (80.00)	มาก (90.48)	มาก (83.33)	มาก (81.81)
3. ความรู้จากกิจกรรมการอบรม				
3.1 เกษตรกรได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากโครงการวิจัยฯ	มาก (40.00)	มาก (80.95)	มาก (75.00)	มาก (90.91)
3.2 เกษตรกรสามารถนำสิ่งที่ได้รับ จากโครงการวิจัยไปใช้ในการ ดูแลและพัฒนากาแฟอราบิก้า	มาก (66.67)	มาก (71.43)	มาก (75.00)	มาก (54.54)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

รายละเอียด	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ป่าเมี่ยง		โครงการขยาย ผลฯวาปี	โครงการขยาย ผลฯแม่สลอง
	หมู่บ้าน ปางบง ¹	หมู่บ้าน ปางไฮ ²	หมู่บ้าน ดอยช้าง ³	หมู่บ้าน แม่เตอ ⁴
3.3 เกษตรกรได้รับจากโครงการวิจัย ๑ ครั้งนี้ตรงตามความคาดหวัง ของเกษตรกร	มาก (73.33)	มาก (90.48)	มาก (66.67)	มาก (36.36)
3.4 โครงการวิจัยมีความเหมาะสม ต่อการเรียนรู้และพัฒนา ความสามารถของเกษตรกร	มาก (80.00)	มาก (71.43)	มาก (75.00)	มาก (45.45)
3.5 ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจาก โครงการวิจัย	มาก (80.00)	มาก (85.71)	มาก (66.67)	มาก (72.72)

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ¹ เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมินโครงการวิจัย ๑ 15 ราย² เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมินโครงการวิจัย ๑ 21 ราย³ เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมินโครงการวิจัย ๑ 12 ราย⁴ เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมินโครงการวิจัย ๑ 11 ราย

() คือ ร้อยละของเกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมประเมินโครงการวิจัย ๑

ตารางที่ 12 แผนการดำเนินงานการทำความเข้าใจในพื้นที่และการจัดเวทีชุมชน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วันที่				จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม			
		โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางบง)	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางไฮ)	โครงการ ขยายผลฯ วาวิ	โครงการ ขยายผลฯ แม่สลอง	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางบง)	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางไฮ)	โครงการ ขยายผลฯ วาวิ	โครงการ ขยายผลฯ แม่สลอง
1. สำรวจพื้นที่ เพื่อ ทำความเข้าใจกับ หัวหน้า/เจ้าหน้าที่ และตัวแทน เกษตรกร	ชี้แจงรายละเอียดโครงการ	8 พ.ค.และ 5 มิ.ย. 2557		23 พ.ค. 2557	15 พ.ค. 2557				
2.การสำรวจข้อมูล เกษตรกรที่เข้า ร่วมโครงการ	สำรวจข้อมูลครัวเรือน การผลิตกาแฟ และทัศนคติของเกษตรกรต่อการเข้า สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	12 มิ.ย. 2557 (ภาคเช้า)	12 มิ.ย. 2557 (ภาคบ่าย)	14 มิ.ย. 2557	18 มิ.ย. 2557	21 ราย	24 ราย	13 ราย	5 ราย
3. การจัดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1	สะท้อนภาพระบบการผลิตกาแฟของ เกษตรกร และเพื่อระดมความคิดเห็น ของเกษตรกรต่อเป้าหมายการผลิต และแนวทางการไปสู่เป้าหมายเมื่อ ประเทศเข้าสู่ AEC	12 ก.ค. 2557 (ภาคเช้า)	12 ก.ค. 2557 (ภาคบ่าย)	13 ก.ค. 2557	14 ก.ค. 2557	20 ราย	23 ราย	19 ราย	4 ราย
4. การจัดเวทีชุมชน ครั้งที่ 2	กำหนดแผนกิจกรรม สำหรับ เป้าหมายของกลุ่มเกษตรกร	26 ก.ค. 2557	26 ก.ค. 2557	27 ก.ค. 2557	28 ก.ค. 2557	17 ราย	18 ราย	23 ราย	13 ราย

ตารางที่ 12 (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วันที่				จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม			
		โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง)	โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไฮ)	โครงการขยายผลฯ วาวิ	โครงการขยายผลฯ แม่สลอง	โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง)	โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไฮ)	โครงการขยายผลฯ วาวิ	โครงการขยายผลฯ แม่สลอง
5. การพบปะระหว่างเกษตรกรและผู้รับซื้อผลผลิตกาแฟ									
5.1 การพบปะระหว่างเกษตรกรและผู้รับซื้อผลผลิตกาแฟ (คุณไพโรจน์ แก้วกลิ้ง)	เพื่อร่วมหาแนวทางการผลิตกาแฟของเกษตรกรที่เป็นที่ต้องการของตลาด			27 ส.ค. 2557	30 ส.ค. 2557			22 ราย	16 ราย
5.2 การพบปะระหว่างเกษตรกรและผู้รับซื้อผลผลิตกาแฟ บริษัท ชาวไทยภูเขา (อีลส์คอฟฟี่ จำกัด)	เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับเกษตรกรตัวอย่างในการจำหน่ายผลผลิตกาแฟอราบิก้า			1 พ.ย. 2557	25 พ.ย. 2557			12 ราย	7 ราย

ตารางที่ 12 (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วันที่				จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม			
		โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางบง)	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางไฮ)	โครงการ ขยายผลฯ วาวี	โครงการ ขยายผลฯ แม่สลอง	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางบง)	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางไฮ)	โครงการ ขยายผลฯ วาวี	โครงการ ขยายผลฯ แม่สลอง
5.3 ก า ร พ บ ปะ ระหว่างเกษตรกร และ ผู้รับซื้อ ผลผลิตกาแฟ บริษัท ชาวไทย ภูเขา (ฮิลส์คอฟฟี่ จำกัด)	เพื่อทำข้อตกลงการจ้างแปรรูป ผลผลิตกาแฟกะลา			25 พ.ย. 2557				16 ราย	
5.4 ก า ร พ บ ปะ ระหว่างเกษตรกร และ ผู้รับซื้อ ผลผลิตกาแฟ บริษัท ชาวไทย ภูเขา (ฮิลส์คอฟฟี่ จำกัด)	เพื่อตรวจสอบกระบวนการแปรรูป และคุณภาพผลผลิตกาแฟกะลา			4 ธ.ค. 2557				1 ราย	

ตารางที่ 12 (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วันที่				จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม			
		โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางบง)	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางไฮ)	โครงการ ขยายผลฯ วาวี	โครงการ ขยายผลฯ แม่สลอง	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางบง)	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางไฮ)	โครงการ ขยายผลฯ วาวี	โครงการ ขยายผลฯ แม่สลอง
6. การอบรมการ บันทึกต้นทุนการ ผลิตกาแฟและ การบริหารจัดการ กลุ่ม	เพื่อให้เกษตรกรทราบต้นทุนที่ แท้จริง	1 ต.ค. 2557	1 ต.ค. 2557	28 ก.ย. 2557	4 ต.ค. 2557	17 ราย	20 ราย	21 ราย	7 ราย
7. ก า ร อ บ ร ม คุณภาพกาแฟ อาราบิก้า	ได้ทราบและเข้าใจถึงการกำหนด มาตรฐานและลักษณะเมล็ดกาแฟ อาราบิก้าที่มีคุณภาพ และเพื่อให้ เกษตรกรรู้วิธีการทำกับดักมอดให้ สามารถลดการระบาดของมอด	9 ต.ค. 2557	9 ต.ค. 2557	11 ต.ค. 2557	12 ต.ค. 2557	14 ราย	14 ราย	16 ราย	12 ราย

ตารางที่ 12 (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วันที่				จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม			
		โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง)	โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไฮ)	โครงการขยายผลฯ วาวี	โครงการขยายผลฯ แม่สลอง	โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง)	โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไฮ)	โครงการขยายผลฯ วาวี	โครงการขยายผลฯ แม่สลอง
8. การศึกษาดูงานของเกษตรกร									
8.1 การศึกษาดูงานการผลิต (หมู่บ้านดอยช้าง,หมู่บ้านแม่เต๋อ)	เพื่อเป็นการเรียนรู้การผลิตกาแฟอาราบิก้าให้มีคุณภาพ และเทคโนโลยีการผลิตกาแฟที่สามารถลดต้นทุนการในการผลิต			17 พ.ย. 2557	17 พ.ย. 2557			7 ราย	7 ราย
8.2 การศึกษาดูงานการตลาด (หมู่บ้านปางบง,หมู่บ้านปางไฮ)	เพื่อเป็นการเรียนรู้การตลาดกาแฟอาราบิก้า มาตรฐานการรับซื้อผลผลิตกาแฟอาราบิก้า	27 ม.ค. 2558	27 ม.ค. 2558			10 ราย	10 ราย		
9. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เป็นแนวทางแก่เกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิตกาแฟอาราบิก้า และกำจัดขยะจากกระบวนการแปรรูปกาแฟกะลา	20 ธ.ค. 2558	20 ธ.ค. 2558	21 ธ.ค. 2558	22 ธ.ค. 2558	19 ราย	11 ราย	11 ราย	12 ราย

ตารางที่ 12 (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วันที่				จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม			
		โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางบง)	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางไฮ)	โครงการ ขยายผลฯ วาวิ	โครงการ ขยายผลฯ แม่สลอง	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางบง)	โครงการ หลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้าน ปางไฮ)	โครงการ ขยายผลฯ วาวิ	โครงการ ขยายผลฯ แม่สลอง
10. กิจกรรมการ ประเมินผล โครงการวิจัยฯ	เพื่อวัดผลที่ได้จากการดำเนินงาน โดยผ่านการจัดกิจกรรมการมีส่วน ร่วมของโครงการวิจัยฯและเกษตรกร ตัวอย่างในแต่ละพื้นที่	23 ม.ค. 2558	23 ม.ค. 2558	22 ม.ค. 2558	19 ม.ค. 2558	15 ราย	21 ราย	12 ราย	11 ราย

การศึกษาดูงานการผลิตและดูแลรักษากาแฟอราบิก้า
ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง

การสัมภาษณ์ข้อมูลการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรตัวอย่างหมาย
หมู่บ้านปางบง

การระดมความคิดเห็นต่อเป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกร
บ้านปางบง

การระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมหาแนวทางปฏิบัติในการผลิต และการตลาดของเกษตรกร
ผู้ปลูกกาแฟบ้านปางบง

การสัมภาษณ์ข้อมูลการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรตัวอย่างหมู่บ้านปางไฮ

การระดมความคิดเห็นต่อเป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกรบ้านปางไฮ

การระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมหาแนวทางปฏิบัติในการผลิต และการตลาดของเกษตรกร
ผู้ปลูกกาแฟหมู่บ้านปางไฮ

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการขยายผลฯ วัว

การสัมภาษณ์ข้อมูลการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรตัวอย่างภายในพื้นที่
โครงการขยายผลฯ วัว

การระดมความคิดเห็นต่อเป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกรในพื้นที่
โครงการขยายผลฯ วัว

การระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมหาแนวทางปฏิบัติในการผลิต และการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูก
กาแฟหมู่บ้านดอยช้าง

การพบปะระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่โครงการขยายผลฯ วัว

การพบปะระหว่างผู้รับซื้อและกลุ่มเกษตรกรหมู่บ้านดอยช้าง

การทำสัญญาจ้างแปรรูปผลผลิตกาแฟของเกษตรกรในพื้นที่
โครงการขยายผลฯ วว (หมู่บ้านดอยช้าง)

การตรวจสอบกระบวนการแปรรูปกาแฟของเกษตรกร

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

การสัมภาษณ์ข้อมูลการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่โครงการขยายผลฯ แม่สลอง

การระดมความคิดเห็นต่อเป้าหมายการผลิตกาแฟของเกษตรกรในพื้นที่
โครงการขยายผลแม่ฮ่องสอน

การระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมหาแนวทางปฏิบัติในการผลิต และการตลาดของเกษตรกรผู้
ปลูกกาแฟในพื้นที่โครงการขยายผลแม่ฮ่องสอน

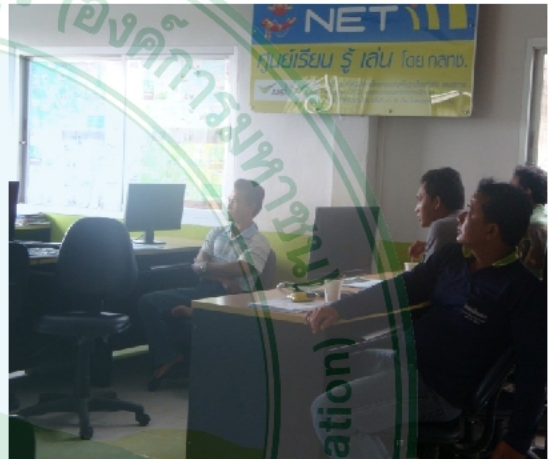
การพบปะระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟหมู่บ้านแม่เต๋อ

การชี้แจงแนวทางการผลิตและการตลาดกาแฟรสบักของเกษตรกรในพื้นที่โครงการ
ขยายผลฯแม่สลอง (หมู่บ้านแม่เต๋อ)

การอบรมความรู้เรื่องต้นทุนการผลิตและการบันทึกต้นทุนการผลิตกาแฟ

การอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม

การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การทำปุ๋ยอินทรีย์สำหรับการผลิตกาแฟ

การพาเกษตรกรตัวอย่างเยี่ยมชมโรงงานรับซื้อบริษัท กาแฟลาวี จำกัด

การศึกษาดูงานการผลิตและดูแลรักษากาแฟอราบิก้า

ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง และวิสาหกิจรุ่งเรืองพัฒนากาแฟ ตำบลเทพเสด็จ

อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

บรรยายการศึกษาดูงานการตลาดกาแฟอราบิก้า

ณ บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด

Highland Research and Development Institute (Public Organization)

การประเมินโครงการวิจัยพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบง)

การประเมิน โครงการวิจัยพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางไฮ)

การประเมินโครงการวิจัยฯพื้นที่โครงการขยายผลฯวาวี (หมู่บ้านดอยช้าง)

การประเมินโครงการวิจัยฯพื้นที่โครงการขยายผลฯแม่สลอง (หมู่บ้านแม่เต๋อ)

ภาคผนวก ง

ภาพกิจกรรมการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องใน Supply Chain ของกาแฟอราบิก้า

การสัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการ
บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด
(คุณนฤมล ทักษอุดม)

การสัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการ
บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด
(คุณนฤมล ทักษอุดม)

การสัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการ
บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด
(คุณนฤมล ทักษอุดม)

การสัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการ
บริษัท ชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด
(คุณนฤมล ทักษอุดม)

การสัมภาษณ์ อาจารย์ชัยวัฒน์ ชุ่มปิ่น(นักวิชาการ) และคุณแพรวรินทร์ มหาวรรณ (เจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาด) โครงการวิจัยและพัฒนากาแฟอราบิก้า มูลนิธิโครงการหลวง

การสัมภาษณ์ อาจารย์ชัยวัฒน์ ชุ่มปิ่น(นักวิชาการ) และคุณแพรวรินทร์ มหาวรรณ (เจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาด) โครงการวิจัยและพัฒนากาแฟอราบิก้า มูลนิธิโครงการหลวง

การสัมภาษณ์นักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (ดร.สิทธิเดช ร้อยกรอง)

การสัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการ
บริษัท กาแฟลาวี จำกัด (คุณไกรสิทธิ์ ฟูสุวรรณ)

การสัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการ
บริษัท กาแฟลาวี จำกัด (คุณไกรสิทธิ์ ฟูสุวรรณ)

ผลิตภัณฑ์กาแฟลาวี

การสัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการ
บริษัท กาแฟลาวี จำกัด (คุณไกรสิทธิ์ ฟูสุวรรณ)

การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้าน กาแฟอาข่า
อำมา (คุณลี อายุ จือปา)

การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้าน กาแฟอาข่า
อำมา (คุณลี อายุ จือปา)

ผลิตภัณฑ์กาแฟอาข่าอำมา

การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้าน กาแฟอาข่า
อำมา (คุณลี อายุ จือปา)

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาด บริษัท
นาซากาแฟ จำกัด

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาด บริษัท
นาซากาแฟ จำกัด

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาด บริษัท
นาซากาแฟ จำกัด

ผลิตภัณฑ์กาแฟ บริษัท นาซากาแฟ

การสัมภาษณ์ผู้รับซื้อผลผลิตกาแฟในพื้นที่ โครงการ
หลวงป่าเมี่ยง (คุณไพรวลัย แก้วกลิ้ง)

การสัมภาษณ์ผู้รับซื้อผลผลิตกาแฟในพื้นที่
โครงการหลวงป่าเมี่ยง (คุณไพรวลัย แก้วกลิ้ง)

ผลผลิตกาแฟคั่ว

ผลผลิตกาแฟสาร (เมล็ดกาแฟดิบ)

การสัมภาษณ์ผู้รับผลผลิตกาแฟในพื้นที่
โครงการหลวงป่าเมี่ยง (ขุนยวมคำ ญาติสูง)

การสัมภาษณ์ผู้รับผลผลิตกาแฟในพื้นที่
โครงการหลวงป่าเมี่ยง (ขุนยวมคำ ญาติสูง)

ผลผลิตกาแฟสาร

ผลิตภัณฑ์กาแฟแก้ว ป้ายวงคำ

ภาคผนวก จ

ตารางสรุปเปรียบเทียบผลงานวิจัยกับแผนงาน

จากกรอบของแผนงานวิจัยที่กำหนดในระยะ 10 เดือน สามารถสรุปเปรียบเทียบแผนงานวิจัยกับผลงานวิจัยได้ดังนี้
 ตารางสรุปเปรียบเทียบแผนงานวิจัยกับผลงานวิจัย

วัตถุประสงค์	เดือนที่	กิจกรรมวิจัยที่กำหนด	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
1. ตรวจสอบเอกสาร	1	ทบทวนเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่มีผู้ศึกษาและข้อมูลทุติยภูมิ	ได้ทราบประเด็นต่างๆที่มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับกาแฟและทราบสถานการณ์ที่เป็นอยู่ทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานกาแฟในประเทศไทย	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน
2. ออกแบบงานวิจัย/ เลือกพื้นที่ศึกษา	1	กำหนดพื้นที่ศึกษา ร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	เดิมกำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้ 3 พื้นที่ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง โครงการขยายผลฯวาวี และโครงการขยายผลฯ แม่สลอง หลังจากดำเนินงานได้มีการเพิ่มพื้นที่เป้าหมายในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยงเป็น 2 หมู่บ้านเนื่องจากเมื่ออยู่ในพื้นที่โครงการหลวงแต่ก็มีที่ตั้งห่างกันและมีบริบท ความต้องการของชุมชนต่างกัน ส่งผลให้พื้นที่เป้าหมายของการศึกษามี 4 พื้นที่ดังนี้	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน

วัตถุประสงค์	เดือนที่	กิจกรรมวิจัย	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
2. ออกแบบงานวิจัย/ เลือกพื้นที่ศึกษา	1		1. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง (2 พื้นที่) - หมู่บ้านปางบง และหมู่บ้านปางไฮ ตำบล เทพเสด็จ อำเภอค้อยสะเกิด จังหวัด เชียงใหม่ 2. โครงการขยายผลฯ วาวี (1 พื้นที่) - หมู่บ้านค้อยช้าง ตำบลวาวี อำเภอแม่ สรวาย จังหวัดเชียงราย 3. โครงการขยายผลฯ แม่สลอง (1 พื้นที่) - หมู่บ้านแม่เตอ ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย	
3. เสนอรายงาน การศึกษาเบื้องต้น (inception report)	1		ได้รายงานการศึกษาเบื้องต้น (inception report)	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน

วัตถุประสงค์	เดือนที่	กิจกรรมวิจัย	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
4.สร้างความเข้าใจในพื้นที่และการจัดเวทีชุมชนเพื่ออบรมการจัดการการผลิต	2-7	- สำรวจพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจกับหัวหน้า/เจ้าหน้าที่ และตัวแทนเกษตรกร (8 พ.ค. - 5 มิ.ย. 2557) - การสำรวจข้อมูลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (12 - 18 มิ.ย. 2557) - การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 1 (12 - 14 ก.ค. 2557) - การจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 2 (26 - 28 ก.ค. 2557) - จัดเวทีการพบปะระหว่างผู้รับซื้อผลผลิตและเกษตรกรผู้ปลูก ณ โครงการขยายผลฯ วาวี (27 สิงหาคม 2557) และ โครงการขยายผลฯ แม่สลอง (30 สิงหาคม 2557)	- ชี้แจงรายละเอียดโครงการและสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องและเกษตรกรในพื้นที่ - ได้กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าร่วมโครงการใน 4 พื้นที่ จำนวน 63 ราย² - ได้สะท้อนภาพระบบการผลิตกาแฟของเกษตรกร และเพื่อระดมความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเป้าหมายการผลิตและแนวทางการไปสู่เป้าหมายเมื่อประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน - กำหนดแผนกิจกรรมสำหรับเป้าหมายของกลุ่มเกษตรกร - ผู้รับซื้อ (คุณ ไรพวัลย์ แก้วกลิ้ง) ให้คำแนะนำต่อเกษตรกรในการกำหนดมาตรฐานการรับซื้อผลผลิต	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน

วัตถุประสงค์	เดือนที่	กิจกรรมวิจัย	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
		6. การอบรมการบันทึกต้นทุนการผลิตกาแฟและการบริหารจัดการกลุ่ม (28 กันยายน และ 1,4 ตุลาคม 2557) 7. การอบรมคุณภาพกาแฟอาราบิก้าและการทำกับดักมอด (9,11-12 ตุลาคม 2557) 8. การศึกษาดูงานการผลิต (17 พฤศจิกายน 2557) 9. จัดเวทีการพบปะระหว่างผู้รับซื้อผลผลิตและเกษตรกรผู้ปลูก ณ โครงการขยายผลฯ วาวี (1 พฤศจิกายน 2557) และโครงการขยายผลฯ แม่สลอง (25 พฤศจิกายน 2557)	6. เกษตรกรทราบต้นทุนการผลิต และเข้าใจหลักการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ 7. เกษตรกรตัวอย่างทราบและเข้าใจการกำหนดมาตรฐานและลักษณะกาแฟอาราบิก้าที่มีคุณภาพ รวมทั้งวิธีการทำกับดักมอด 8. ตัวแทนเกษตรกรตัวอย่าง (หมู่บ้านดอยช้าง และหมู่บ้านแม่เต๋อ) ได้เรียนรู้การผลิตกาแฟอาราบิก้าให้มีคุณภาพ และเทคโนโลยีการผลิตกาแฟ 9. ผู้รับซื้อ (บริษัท ชาวไทยภูเขา จำกัด) ให้คำแนะนำต่อเกษตรกรในการกำหนดมาตรฐานการรับซื้อผลผลิต	

วัตถุประสงค์	เดือนที่	กิจกรรมวิจัย	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
		10.จัดเวทีการพบปะระหว่างผู้รับซื้อผลผลิตและเกษตรกรผู้ปลูก ณ โครงการขยายผลฯวาวี (25 พฤศจิกายน 2557) 11.จัดเวทีการพบปะระหว่างผู้รับซื้อผลผลิตและเกษตรกรผู้ปลูก ณ โครงการขยายผลฯวาวี (4 ธันวาคม 2557) 12. การศึกษาดูงานการตลาด ณ บริษัท ฮิลส์คอฟฟ์ จำกัด (27 มกราคม 2558) 13. จัดเวทีสรุปการดำเนินงานโครงการวิจัยใน 4 พื้นที่เป้าหมาย (18, 22-23 มกราคม 2558)	10. การทำความเข้าใจในเงื่อนไข และทำสัญญาการจ้างแปรรูปผลผลิตกาแฟกะลา ระหว่างบริษัท ชาวไทยภูเขา จำกัด และเกษตรกรตัวอย่างที่มีความพร้อม 11. บริษัท ชาวไทยภูเขา จำกัด ได้เข้าตรวจสอบกระบวนการแปรรูปและคุณภาพผลผลิตกาแฟกะลาของเกษตรกร 12. ตัวแทนเกษตรกรตัวอย่าง (หมู่บ้านปางบงและหมู่บ้านปางไฮ) จำนวน 19 รายได้เรียนรู้การตลาดและมาตรฐานการรับซื้อกาแฟจากบริษัท ฮิลส์คอฟฟ์ จำกัด 13. ได้ข้อสรุปและผลประเมินจากเกษตรกรตัวอย่างที่มีต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมในช่วงระยะ 10 เดือน	

วัตถุประสงค์	เดือนที่	กิจกรรมวิจัย	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
5. เก็บข้อมูลภาคสนาม ของเกษตรกรด้าน การผลิต	3-5	สำรวจข้อมูลเกษตรกรตัวอย่างใน 4 พื้นที่ จำนวน 63 ราย โดยสำรวจ ข้อมูลครัวเรือน การผลิตกาแฟ และทัศนคติของเกษตรกรต่อการ เข้าสู่ประชาคมอาเซียน	1. ได้แบบสอบถามเกษตรกร 1 ชุด 2. ทราบข้อมูลการผลิต การตลาด ศักยภาพ การแข่งขัน และทัศนคติของเกษตรกร ตัวอย่างที่มีต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของประเทศ แนวทางการปรับตัวของ เกษตรกรตัวอย่าง	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน
6. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ	3-5	รวบรวมสถิติและศึกษารูปแบบ สินค้ากาแฟอาราบิก้า และลักษณะ การตลาดกาแฟอาราบิก้าในภูมิภาค อาเซียน	ทราบรูปแบบสินค้ากาแฟอาราบิก้าและ ลักษณะการตลาดกาแฟอาราบิก้าในภูมิภาค อาเซียน (สัดส่วนตลาดกาแฟอาราบิก้าใน ภูมิภาคที่มีการผลิต การนำเข้าและส่งออก รวมถึงผู้ค้าหลักของประเทศไทย อินโดนีเซีย สปป.ลาว และเวียดนาม)	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน
7. เสนอรายงานการ ความก้าวหน้า (progress report)	7 ก.ย. 2557		ได้รายงานความก้าวหน้า (progress report)	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน

วัตถุประสงค์	เดือนที่	กิจกรรมวิจัย	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
8.ศึกษาห่วงโซ่มูลค่า (value chain)	6-7	วิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าของเกษตรกรตัวอย่างใน 4 พื้นที่ โดยสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ ผู้รับซื้อรายย่อยในพื้นที่ (3 ราย) ได้แก่ พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง (หมู่บ้านปางบงและหมู่บ้านปางไฮ)พื้นที่โครงการขยายผลฯแม่สลอง(หมู่บ้านแม่เตอ) ผู้รับซื้อที่มีพันธะสัญญากับเกษตรกร (1 ราย) ได้แก่ บ้านไร่พรหมมา บริษัทผู้รับซื้อกาแฟ (1 ราย) ได้แก่ บริษัทชาวไทยภูเขา (ฮิลล์คอฟฟี่) จำกัด และโครงการวิจัยและพัฒนากาแฟอราบิก้า มูลนิธิโครงการหลวง	ทราบโซ่มูลค่า (value chain) ของผลผลิตกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรตัวอย่าง และผู้ค้าหลักที่ทำการรับซื้อผลผลิตกาแฟของเกษตรกร	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน

วัตถุประสงค์	เดือนที่	กิจกรรมวิจัย	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
9. ศึกษาศักยภาพในการแข่งขันของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่เป้าหมาย	6-7	วิเคราะห์ความสามารถในการปรับลดต้นทุน การปรับเพิ่มคุณภาพผลผลิตกาแฟ	ผลการวิเคราะห์ศักยภาพตามกรอบ diamond model สำหรับแต่ละพื้นที่และเจาะลึกในระบบการผลิต คำนวณผลผลิตต่อพื้นที่ วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน ตลอดจนประเมินผลผลิตต่อแรงงาน ต่อทุน และประเมินความเสี่ยงจากข้อมูลความแปรปรวน (variance) ของผลผลิต และราคา	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน
10. แนวทางการปรับปรุงการผลิตและการเพิ่มศักยภาพการผลิต	8	ปรับปรุงการผลิตของเกษตรกรเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมและประเมินการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต ผลผลิตภาพ และต้นทุน	ผลวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมและความเข้าใจในกระบวนการผลิตของเกษตรกร	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน
11. ส่งร่างรายงาน	6 ธ.ค. 2557	ส่งร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ และแก้ไข	ได้ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน
12. ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ (final report)	4 ก.พ. 2558	ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ รวมถึงแนวทางการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมของพื้นที่อื่นๆ	ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน

